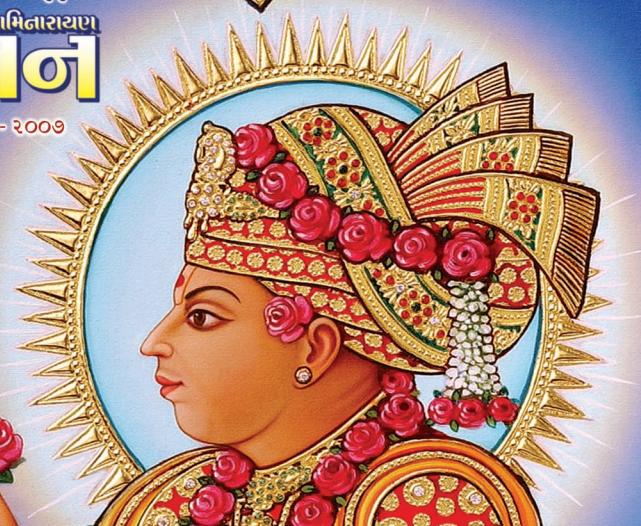

संप्रदायका सर्वानी विकास करनु श्री स्वा. मंटिर - सरयारनु युपर

चिंतन

मार्च - २००७

नालुलाल.ले. लोड

‘चैत्र शुक्ल नौमी की निशि, सब जग टारी पीर; ब्रह्मानन्द कहे हरि प्रगटे, अगणित भुवन अभीर.’

सं. १८३७ चैत्र सुद - ८ (नवमी)ना परम पवित्र दिवसे प्रागट्य पामेला
भगवान श्री स्वामिनारायणाना २२६ जन्मोत्सवे श्रीचरणोमां कोटि कोटि वंदन..

ચિંતન

વર્ષ :- ૨, અંક :- ૬, તા. ૨૦-૩-૦૭

સંસ્થાપક ::

પ.પુ. ધ.ধ. ૧૦૮ શ્રી
આર્ય શ્રી અંજેન્પ્રસાદજ મહારાજ

અધ્યક્ષ ::

પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી
ભાવિઆર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજ મહારાજ

પ્રોજક્ટ ::

પૂ. સ્વામી શ્રી નિવિસ્વરૂપદાસજ

પ્રકાશક ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર વતી
ક્રી. સ્વામી શ્રી વિરકનસ્વરૂપદાસજ

તંત્રી ::

સાધુ દિવિસ્વરૂપદાસજ

સંપાદક ::

સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજ (વેદાંતાચારી)

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર -
સરધારનું રાજિસ્ટરેડ પ્રૈસ નં. ૨૦૦૫૮ના પ્રકાશિત થતું,
માસિક પ્રકાશન, દર માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત થતું,
આપના સમગ્ર કુદુર્ય -પરિવારમાં આનંદ અને સંસકરણ
સોંબદ્ધ પ્રસરાને અને જીવનનું અનન્દ બદલી કરતું સામ્રાજિક.

લવાજમના દર ::

પંચવર્ષિક : રૂ. ૩૫૦/-

પચીસ વર્ષ લવાજમ : રૂ. ૭૫૦/-

પરદેશમાં લવાજમ : \$ 130 U.S.A.

: £ 100 U.K.

લવાજમણે ગ્રાહક પગલ્યાવહાર ::

'ચિંતન કાર્યાલય'

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

ના.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫ સે.ન. ૦૨૯૧ - ૨૭૧૨૧૧

Visit us : www.chintansardhar.com

www.sardhar.org

E-mail : amrudhara2003@yahoo.com

શ્રીસૌ રંગ રંગો ખાંહી, જો રંગ છૂટે નાંહી;
ધોબિયા ધોયે ચાહે સારી ઉમરીયા, રંગ દે ચુનરીયા...'

હે મહારાજ ! અમને આપની આશા-ઉપાસનાના રંગ એવા રંગજી કે ગમે તેવા તરહ-તરહના વિલો તેમાં આવે તો તેમાંથી ચલાયમાન ન થઈએ.

હોણી માત્ર છાણાં-લાકડાના ઠગલા બાળવાનો તહેવાર નથી, એ તો એનો સાથે ચિતાની દુર્ભાગી દૂર કરવાનો, મનની મહિન વાસનાનોને બાળવાનો પવિત્ર દિવસ હે. આ દિવસથી વિલાસી વાસનાઓનો ત્યાગ કરી ભગવાન પ્રત્યે પ્રેમ, સદ્ગ્રાવના, સહાનુભૂતિ, ઈનિષ્ટા, નિર્ભર્યતા, સ્વધર્મપાલન વગેરે દેવી ગુણોનો વિકાસ કરવો જોઈએ. જીવનમાં ભક્ત પ્રલાદ જેવી દફ્ફ ભગવત્નિષ્ટા, સહનશીલતા, ક્ષમાશીલતા, પ્રભુ-પ્રેમ, કરુણા, દયા, અહિંસા વગેરે દેવી ગુણોનું આવાહન કરતું જોઈએ.

અનુક્રમણિકા ::

જન્મોત્સવની રંજવાણી શા માટે ?

૦૨

- પાર્ષ્વ સર્વમંગલ ભગત

૧ ઉત્સવ-સમેયાનું સ્વરૂપ અને મહિમા

૦૪

- સાધુઅભૂતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષ્વ રાજુ ભગત

૨ ઐસે રંગ રંગો ખાંહી, જો રંગ છૂટે નાંહી; ધોબિયા ધોયે ચાહે સારી ઉમરીયા, રંગ દે ચુનરીયા

૦૮

- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષ્વ રાજુ ભગત

૩ જેને ગુણો રીજાંયા ગિરધારી, એવા સંતની બલિહારી....

૧૨

- સાધુ અભૂતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષ્વ ખુશાલ ભગત

૪ હરિભક્તોને વર્ત્યાની રીતી

૧૬

- સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજ

૫ ભૂજા હત્યા એટલે જનેતા સ્ત્રીના માતૃત્વભાવનું ખૂન....!!!

૨૦

- સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજ, સાધુ યોગેશરદાસ

૬ પ્રેમાનંદનો રે બ્હાલો... વરસ્યા અમૃત મેહ

૨૪

- સાધુ નિષામસ્વરૂપદાસ

૭ આત્મંતિક કલ્યાણ

૨૬

- સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નંદિકોશરદાસજ-ખૂન

૮ સંતસ સમાચાર પત્રિકા...

૨૮

અહેવાલ : - સ્વામી ધનશ્યામદાસજ - રઘુનીરવાડી-વડતાલ તથા સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ - સરધાર

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

જેમણે આ દુઃખમય લોકમાં પણ પ્રગત થઈને આપણાને સ્વસ્વરૂપની ઓળખાણ કરાવી, અદ્ભૂત મંદિરોની તથા સત્શાલોની રચના કરાવીને તથા પોતાના ધર્મકુળને વિષે આચાર્યપદની અજોડ અને અટૂટ ગુરુપરંપરા સ્થાપી તથા એષ્પ્રકારે શ્રી-ધનના ત્યાગી સંતસમાજની બેટ આપી શિક્ષાપત્રીરૂપી સાંકળથી દરેકને એકબીજા સાથે અલૌકિક સંબંધથી જોડીને અક્ષરધામનો રસ્તો ખુલ્લો કર્યો એવા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના ૨૨૬મા જન્મોત્સવ પ્રસંગે તેમના ચરણોમાં આપણા હદ્યને પ્રેમાળ બનાવવાની પ્રાર્થના સહ ભગવાન શ્રીહરિના પ્રાદુર્ભાવના પ્રસંગને દર વર્ષે ઉજવવાના હેતુને વાસ્તવિક માહાત્મ્યગર્ભિત સમજવા યથકથ્યિતું પ્રયત્ન કરીએ...

પા ર્ધ દ સ ર્વ મં ગ લ લ ગ ત

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય તેમજ સમગ્ર

જન્માંત્રાવની

જેવાળી શા માટે ?

સં. ૧૮૩૭ ચૈત્ર સુદ - ૮ (નવમી)નાં પરમપવિત્ર દિવસે માતા ભક્તિની કુખે પ્રભુનું પ્રાગટ્ય થયું. શાસ્ત્ર સંમત આ હકીકતને સૌ કોઈ નું હેઠું કબૂલ કરે છે. પ્રભુનાં આ જન્મ પાછળ અમેની કેવળ દ્યા જ હતી. આપણે તો આભાર માનીએ એ પ્રભુનો, જેમણે આપણાને સ્વસ્વરૂપની ઓળખ કરાવી. અદ્ભૂત એવા ગગનચુંબી મંદિરોની બેટ ધરી. અણી છીએ એ પ્રભુનાં આપણે, જેમણે આચાર્યપદ સ્થાપી ગુરુપરંપરા આપી. એષ્પ્રકારે શ્રી-ધનના ત્યાગી સાધુ આપ્યા. ઉપકાર માનીએ એ પ્રભુનો જેમણે આપણાને સત્યંગિજીવન તથા શિક્ષાપત્રી જેવા સમાટ ગ્રંથોની બેટ ધરી.

એક કાંટાને બીજો કાંટો રવાના કરે, લોખંડ લોખંડને કાપી નાંખે, જેર જેરની તાકાત તોડી નાંખે. આ બધું તો ઢીક છે, પણ કમાલનું આશ્રય તો એ છે કે પ્રભુનું સ્વામિનારાયણ નામ આપણાં કર્માંસો સફાયો કરી નાંખે. પ્રભુનું નામાપણાને અનામી બનાવી દે. પ્રભુનું દર્શન આપણાને મુક્ત પદવીની બેટ ધરી દે. પ્રભુની વાણી આપણી ધનધાતી વાસનાનાં ભૂકકા બોલાવી દે. પ્રભુની વિહારયાત્રા આપણી સંસારયાત્રા સમામ કરી દેનારી બને. પ્રભુનું આયુષ્ય આપણાને અક્ષયસ્થિતિની બેટ ધરી દે. પ્રભુનું અતુલનીય રૂપ આપણાને બ્રહ્મરૂપ પદની બેટ ધરી દે.

પ્રશ્ન એ છે કે આ બધું શક્ય ક્યારે બને? તો 'પ્રભુનો જન્મ આપણાં હદ્યમાં થાય ત્યારે' એ વાત સર્વને હદ્યગ્રાઘ છે કે - તા. ૨-૪-૧૭૮૧નાં પાવન હિને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો જન્મ અયોધ્યાથી દશ કોશ દૂર તીર્થરાજ મખોડા ઘાટાનાં કિનારા પર આવેલા છપૈયાપુરની અંદર નિવાસ કરી રહેલા ધર્મદિવને ત્યાં થયો હતો. પણ એટલા માત્રથી આપણાં આત્માનું કે મનનું ડેકાણું પડી જાય તેમનથી. ધરતી પર થયેલ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો જન્મ આપણાં જન્મ-મરણાનાં ફેરા ટાળી જ દે એ કાંઈ નક્કી નથી. પ્રભુનાં જન્મ દિવસનો ઉત્સવ આપણાં આત્માનું કલ્યાણ કરી દેનાર બની જ રહેશે એ પાંકું નથી.

રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી

આ તમામતર્કની સંભાવનાઓ વાસ્તવિકતાનાં નિઃસંશય સરર પર એક જ રસ્તે આવી શકે તેમણે. અને એ રસ્તો એટલે જ પ્રભુનો આપણાં હદ્યમાં થઈ જતો જન્મ.' તેનાં માહાત્મ્યજ્ઞાન!

બે વર્ષ પહેલા એક સ્થળે ઘનશયામ જન્મોત્સવ ઉજવાય રહ્યો હતો. સ્ટેજ કાર્યક્રમમાં પ્રભુને પારણામાં ભક્તો ઝુલાવી રહ્યાં હતાં. ભક્તો મોજમાં આવી નાચતાં નાચતાં 'ધર્મ ધેર આનંદ ભયો જય બોલો ઘનશયામકી' નાં નારાથી ગગનને ગુંજવી રહ્યાં હતા. એ જોઈને મંડપમાં બેઠેલા નાનકડા બાળકે એના પણાને પ્રશ્ન પૂછ્યો: "પણ! પ્રભુ ક્યારે જનમ્યા?"

વર્ષો પહેલાં...

તો પછી અહીં તો પ્રભુનો જન્મ આજે જ થયો હોય એવું દંશ્ય બતાવાઈ રહ્યું છે એનું શું કારણ છે?

પ્રભુનાં આ જન્મ પ્રસંગને જોઈને આપણાં હદ્યમાં આપણે પ્રભુનો જન્મકરાવી દઈએ. બસ, આ કારણસર આપણે ત્યાં દર વર્ષે ઘનશયામ જન્મોત્સવની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

જવાબ આપો.

શા માટે આપણે કરી રહ્યાં છીએ જન્મોત્સવની આરાધના? પ્રભુ તત્વ મહાન છે માટે? કે એ આપણને મહાન બનાવી દે છે માટે? પ્રભુ ધર્તી પર જનમ્ય માટે કે આપણાં હદ્યમાં પ્રભુ જન્મી જાય માટે? ભગવાન માયાતીત છે માટે કે આપણને માયાથી મુક્ત કરી દે છે માટે?

'ધારણાં બધા ભક્તો આ ઉત્સવ ઉજવે છે માટે અમેય જોડાય ગયા છીએ. બાકી, એની પાછળ અમારું કોઈ ચોક્કસ લક્ષ્ય નક્કી નથી.'

એમ કહ્યો થોડું ચાલે? ટ્રેનમાં બેસી જાઓ અને ક્યાં પહોંચવું છે લક્ષ્ય ન હોય એ જો ન જ ચાલે, દુંકાન ખોલીને બેસી જાઓ અને વેપાર શા

માટે કરવો છે એનું લક્ષ્ય ન હોય, એ જો ન જ ચાલે. તો જન્મ દિવસનો ઉત્સવ ઉજવીએ અને એની પાછળ કોઈ લક્ષ્ય જ ન હોય એ તો કેમચાલે?

કુંઠ લક્ષ્ય રાખીએ? 'પ્રભુનો જન્મ આપણાં હદ્યમાં થઈ જાય' એ શે જન્મ કરાવી શકાય પ્રભુનો આપણાં હદ્યમાં?

આમતો એ અંગેના અનેકાનેક વિકલ્પો છે પણ રામાયણકાર તુલસીદાસનાં મતે જોઈએ તો -

'હરિ વ્યાપક સર્વત્ર સમાના! પ્રેમસે પ્રગત હોલી મૈને જાના॥'

પ્રભુનાં જન્મમાટેનું ગર્ભગૃહ તો પ્રેમાળ હદ્ય જ બની શકે. એવું પ્રેમાળ હદ્ય કે જેના આનંદની કક્ષા હિમાલયનાં શિખર જેવી ધવલ હોય અને જેની વિરહની કક્ષા માનસરોવરથી વિખૂટાપદી ગયેલા હંસજેવી હોય!

યાદ રાખજો. જેની સ્વભાવશૈલી, વિચારશૈલી અને જીવનશૈલી પ્રેમાળ હોય છે એ હદ્ય જ પ્રભુ પોતાના જન્મમાટે પસંદ કરે છે. પરંતુ જે હદ્ય રાગદેખનાં ગંદવાડથી ભરેલું હોય, જે હદ્યમાં કઠોરતાનાં કંકારા ભરેલા હોય, શું એવા હદ્યમાં પ્રભુ પદ્ધારે?

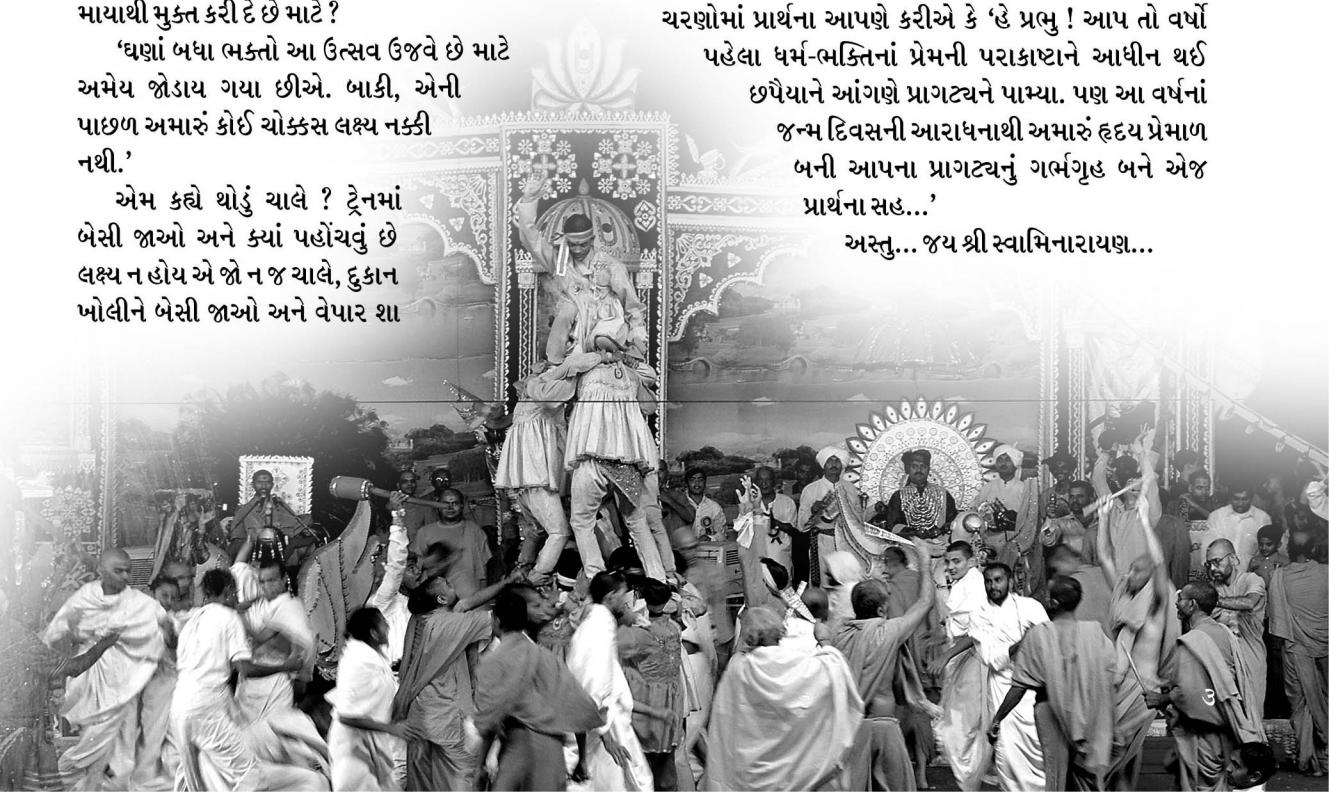
ના, આવા ગલત હદ્યનાં સરનામે પ્રભુ પદ્ધારી જાય એવી કોઈ જ શક્યતા નથી.

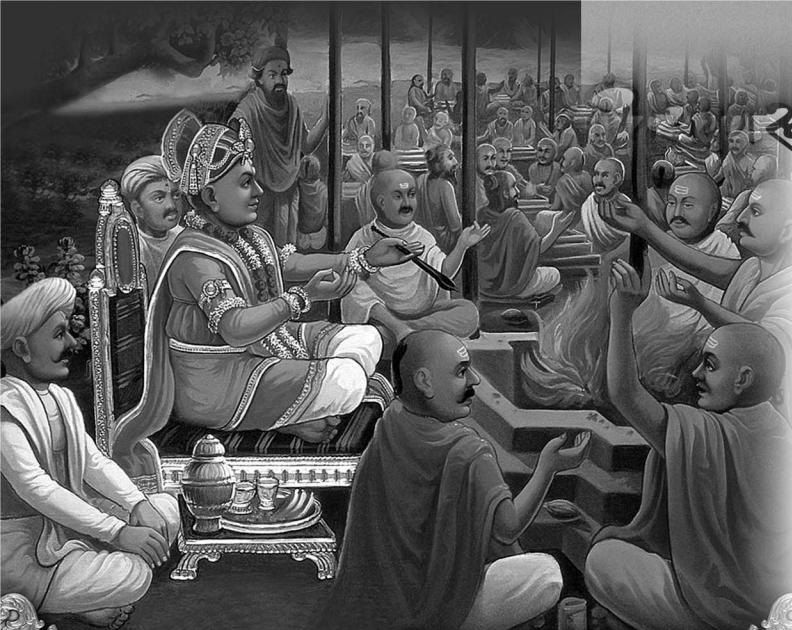
તો પ્રભુનો રૂપમાં વર્ષનો જન્મોત્સવ જ્યારે આપણે ટૂંક સમયમાં ઉજવી રહ્યા છીએ ત્યારે ભગવાન શ્રીહરિના ચરણોમાં પ્રાર્થના આપણે કરીએ કે 'હે પ્રભુ! આપ તો વર્ષો

પહેલા ધર્મ-ભક્તિનાં પ્રેમની પરાકાણને આધીન થઈ

છપેયાને આંગણો પ્રાગટ્યને પામ્યા. પણ આ વર્ષનાં જન્મ દિવસની આરાધનાથી અમારું હદ્ય પ્રેમાળ બને એજ પ્રાર્થના સહદ...''

અસ્તુ... જય શ્રી સ્વામિનારાયણ...

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

દરેક પર્વોત્સવોમાં કોઈ ને કોઈ ધાર્મિક કથા કે વિધિ સંકળાયેલી હોય, એ ભારતીય ઉત્સવોની વિશેપતા છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે ઉત્સવોને સમૈયાનું રૂપ આપ્યું...

ઉત્સવોને સંસ્કાર્યાં શ્રીજમહારાજના ઉત્સવો એટલે હૃદય અને મનમાં ચડતી ભક્તિભાવની હેલી... ઉત્સવ એટલે મનને સંકુચિતતામાંથી બહાર લાવી ઉદારતાના ખૂલ્લા અવકાશમાં વિહાર કરાવતી પાંખો... આવા ઉત્સવોમાં મનની મોકષાશ મળે, નીરસતા ખંખેરાઈ જાય, હતાશ હેયામાં નવા પ્રાણનો સંચાર થાય અને ભાવનાની ભીનાશ અનુભવાય છે. ચાલો આપણે પણ એ શ્રીજસમકાલીન ઉત્સવ-સમૈયાના સ્વરૂપ અને મહિમાને પ્રસ્તુત લેખમાણા દ્વારા હંદસ્થ કરીએ...

■ સા ધૂ અ મૃ ત સ્વ રૂ પ દા સ તથા પા ર્ધ દ રા જુ ભ ગત

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં

ઉત્સવ-સમૈયાનું

રૂપ અને મહિમા

‘ઉત્સવપ્રિયાઃ ખલુ માનવાઃ ।’ આ સંસ્કૃત સાહિત્યના મહાકવિ કાલિદાસની ઉક્તિ અનુસાર માણસો ઉત્સવપ્રિય હોય છે. ઉત્સવો આર્થ સંસ્કૃતિનું આગવું લક્ષણ છે. ભારતીય સંસ્કૃતિ યજ્ઞપરક રહી છે. પ્રાચીનકાળમાં ‘ઉત્કૃષ્ટઃ સવः ઇતિ ઉત્સવः ।’ - અર્થાત્ ઉત્કૃષ્ટ યજ્ઞ એ જ ઉત્સવ કહેવાતો. વૈદિક યજ્ઞોની પ્રક્રિયા જટિલ થઈ ત્યારે દ્વાપરના અંતમાં યજ્ઞો પાછળ રહેલા મૂળ વિચારની સાથે તેની સરળ અને લોકપ્રિય વિધિઓ પ્રયોગિત થઈ, આ વિધિઓએ જ આખરે આધુનિક ઉત્સવોનું રૂપ ધારણ કર્યું તેમકહી શકાય. આમ, પ્રાચીન યજ્ઞોની યુગાનુકૂળ સુધારા-વધારા કરેલી આવૃત્તિઓ તે ઉત્સવો. ઉત્સવોની ઉજવણી અમુક પર્વો અને તહેવારો મુજબ થવા લાગી. જેવાં કે ભગવાનના અવતારોના પ્રાગટ્ય દિન, પવિત્ર તિથિઓ, મહાપુરુષોની જન્મજયંતીઓ વગેરે. આ દરેક પર્વોત્સવોમાં કોઈ ને કોઈ ધાર્મિક કથા કે વિધિ સંકળાયેલી હોય, એ ભારતીય ઉત્સવોની વિશેપતા છે.

ઉત્સવોમાં મનની મોકષાશ મળે, નીરસતા ખંખેરાઈ જાય, હતાશ હેયામાં નવા પ્રાણનો સંચાર થાય અને ભાવનાની ભીનાશ અનુભવાય. મંદિરોમાં, સમુક્રતટે કે નદી-સરોવરને કિનારે, નિસર્ગને ખોળે આવા ઉત્સવો ઊજવાતા. લોકો ધર્મ અને ભક્તિભીના વાતાવરણમાં હળવા કૂલ થઈ જતા. લોકો આતુરતાપૂર્વક એવા ઉત્સવોની રહ જોતા.

આવા પવિત્ર ઉત્સવોમાં ધીરે ધીરે વિકૃતિઓનું પ્રદૂષણ ભળવા લાગ્યું. અશ્વીલ અને બીભત્સ ભાવ જગ્ઝકવા માંયા. એમાંથી હોળી, નવરાત્રિ જેવા ઉત્સવો તો વિકૃતિનો પર્યાય બની ગયા ! તેમાંથી અધ્યાત્મમોસર્યું અને વિલાસ વકરી ગયો. ઉત્સવો ઉત્સવને બદલે લોકમેળા જ બની ગયા !

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો આ જોયું. તેઓએ વિચાર્યું કે લોકહદ્યમાં સ્થાન પામેલા ઉત્સવોની પવિત્ર પરંપરાને બચાવી લેવાની આવશ્યકતા છે. આથી તેઓએ ઉત્સવોને સમૈયાનું રૂપ આપ્યું. ઉત્સવોને સંસ્કાર્યાં. તે માટે સદ્ધ. નિષ્કૃતાનંદ સ્વામી કહે છે : ‘જેમ અન્ય લોક થાય બેળા, તેમ સમજશ્યો મા આ મેળા.’

શ્રીજમહારાજના ઉત્સવો એટલે હૃદય અને મનમાં ચડતી ભજિત્તિબાવની હેલી... ઉત્સવ એટલે મનને સંકુચિતતામાંથી બહાર લાવી ઉદારતાના ખુલ્લા અવકાશમાં વિહાર કરાવતી પાંખો...

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ માટે કવિશ્વર ન્હાનાલાલ કહે છે : “તેમણે પ્રજાને ભાવ હિંડોળે હિંયકાવી ઉમંગે ઘેલી કીધી. શ્રીજમહારાજે પોતાના સમગ્ર જીવનને જાણે એક વિરાટભાવ હિંડોળામાં પરિવર્તીત કરીને પોતાના લાડીલા પ્રેમીભક્તોને તેમાં હિંયકાવી અપાર લાડ લડાવીયા. અને ભક્તો પણ સામે શ્રીહરિને પોતાના હૈયાના હિંડોળે હિંયકાવી શ્રીહરિના દિવ્ય સુખને માણાતા. ભક્તોને પોતાના દિવ્ય સાંનિધ્યનો માહોલ સતત મળતો રહે તે માટે શ્રીહરિ ભાતભાતનાં ઉત્સવોની પરંપરા સર્જતા.”

શ્રીજમહારાજે ઉજવેલા સમૈયા-ઉત્સવો એ સામાન્ય લોકના મેળા જેવા નહોતા. તે સમયમાં ભીમનાથમાં, તરણેતરમાં, વૌઠામાં વગેરે સ્થળે અવારનવાર મેળા ભરાતા, તેનાથી આ સમૈયા-ઉત્સવો જુદી જ ભાતના ધર્મભાવના-સભર સમૂહમિલન રૂપ હતા.

એ માટે વસંતોત્સવનો-કૂલદોલનો સમૈયો અમુક સ્થળે, રામનવમીનો સમૈયો અમુક ગામે કે શહેરમાં, જન્માષ્ટમીનો સમૈયો અમુક સ્થળે, દિવાળી અને અત્રફંતનો સમૈયો અમુક સ્થળે, પ્રબોધની એકાદશીનો સમૈયો અમુક જગ્યાએ, એમ સમૈયાઓનાં સ્થળ અને તેનો કાર્યક્રમ અગાઉથી નક્કી થઈ જતા. એ કાર્યક્રમ મુજબ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સરંગ વિચરણનો કાર્યક્રમ પહેલેથી ગોઠવાઈ જતો. એ કાર્યક્રમ પ્રમાણે જ તેઓનું વિચરણ ચાલતું. એ કાર્યક્રમ પ્રમાણે તેઓની મુસાફરીમાં નિશ્ચિત સ્થળે સમયસર પહોંચી જવા તેઓ ન જોતા રાત કે ન જોતા દિવસ. સમૈયાના સ્થળની ખેપિયાઓ મારફતે પત્ર દ્વારા અગાઉથી સત્સંગીઓને ગામોગામ ખબર પહોંચાડવામાં આવતી અને એવાં સમૈયા-ઉત્સવોમાં ઉમંગમેર ભાગ લેવા દૂર દૂરના પ્રદેશોમાંથી વ્યક્તિગત અથવા સંઘરૂપે અનુયાયીઓ સમૈયાના સ્થળે ઊમટી પડતા, સમૈયો ગઢામાં હોય કે વડતાલમાં હોય કે

ધરમપુરમાં હોય, કચ્છ, સૌરાષ્ટ્ર, ખાનદેશ, સુરત, બુરાનપુર જેટલાં દૂરદૂર સ્થળેથી સત્સંગીઓ ઉત્સાહભેર આવતા.

તે વખતે મુસાફરી માટે પાકી સડકો ન હતી, ઘોડા ને ગાડાં સિવાય બીજાં વાહનોન હતાં, જડીએ મુસાફરીનાં કોઈ સાધનો ન હતાં, માર્ગમાં લૂંટાવાનો સતત ભય રહેતો, મુસાફરી દરમ્યાન જાનમાલના રક્ષણની કોઈ ખાત્રી ન હતી, તેવે સમયે સમૈયાઓમાં ભાગ લેવા બધા જ પ્રકારની તકલીફો-હેરાનગતિ વેઠીને સત્સંગીઓ એકત્ર થતા, એ એમની તીવ્ર ધર્મભાવના દર્શાવી છે. ગુજરાતનાં ગામડાંના હરિભક્તો બૂજમાં સમૈયો હોય ત્યારે કચ્છ સુધીનો પ્રવાસ ખેડતા અને ધરમપુરમાં સમૈયો હોય ત્યારે સૌરાષ્ટ્રના હરિભક્તો દક્ષિણ ગુજરાત સુધીની મુસાફરી કરતા. આમાં કાયારેક સુરતથી ભાવનગર, ખંભાતથી સુરત, ભાવનગરથી ખંભાત, કચ્છના મુંદ્રા બંદરથી ખંભાત દરિયાઈ માર્ગો વહાણમાં મુસાફરી થતી. સુરતના હરિભક્તો ગઢામાં સમૈયો હોય ત્યારે સુરતથી ભાવનગર વહાણમાં બેસીને જતા અને ભાવનગરથી જમીન માર્ગો ગઢા પહોંચતા. આ દરિયાઈ મુસાફરી પણ સરળ નહોતી, પણ સમૈયામાં પહોંચેવા ગમે તે જોખમ સત્સંગીઓ ખેડતા. હરિભક્તો દૂર દૂરથી સમૈયો આવતા. કોઈને આવતાં મહિનો - બે મહિના પણ થતા.

સમૈયા-ઉત્સવમાં આવતાં, મુસાફરી દરમ્યાન હરિભક્તોને રસ્તે ચોર મળ્યા હોય, તો શ્રીજમહારાજ દિવ્યરૂપે રક્ષણ પણ કરતા. બધા થાક્યા-પાક્યા સમૈયે પહોંચે, ત્યારે શ્રીજમહારાજ ઘોડે બેસી બધા સંઘોમાં ફરે, દર્શન હે, ખબરઅંતર પૂછે તેમાં બધાનો થાક ઉત્તરી જતો.

સમૈયામાં શ્રીજમહારાજ સંઘની એકતા અને પરસ્પર સેવાભાવના પર ખાસ ભાર મૂકતા. એક વખત એક જણ સંઘમાં માંદો પડ્યો, એની સેવામાં કોઈ રહ્યું નહીં, બધા મહારાજાનાં દર્શન અને ઉપદેશ માટે એટલા ઉત્સુક હતા કે સંઘની બિમાર પડેલ વ્યક્તિને એકલી મૂકી સૌ ચાલ્યા ગયા. એ સંઘ તરફ મહારાજે ધ્યાન ન આપી પોતાની નારાજગી દર્શાવી, પણ જ્યારે સંઘના જ એક સેવાભાવી હરિભક્ત માંદા હરિભક્તને લઈને આવ્યા ત્યારે મહારાજ બોલ્યા : ‘હુવે સંઘ આવ્યો.’

તે જમાનામાં શરૂઆતમાં તો શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનાં મંદિરો પણ નહોતાં. સમૈયા વખતે ઉતારાની, પાગરણાની, જમવાની આજના જેવી કોઈ સંગવડ નહોતી. બહારગામથી જે સંઘો અથવા વ્યક્તિગત હરિભક્તને આવતા, તે પોતાનું સીધું તેમજ

સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ

પાગરણ સાથે લાવતા. સમૈયો જે સ્થળે હોય ત્યાંનાં સ્થાનિક સત્સંગીઓ બહારગમથી આવેલ સંઘોને ઉતારા માટે હોય ખુલ્લી જગ્યા બતાવતા, તેમને સીધુંસામાન મેળવવામાં અને બીજી તમામ બાબતોમાં તેમની મુશ્કેલીઓ નિવારવામાં સહકાર આપતા. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પણ દરેક સંઘના ઉતારાની જગ્યાએ જઈ તેમનાં ખબર-અંતર પૂછતા અને ઠગ તેમજ ચોરોથી સાવધ રહેવા ચેતવણી આપતા તેમજ જરૂર લાગે ત્યાં ચોકીડારોની પણ વ્યવસ્થા કરતા.

સમૈયો એટલે માત્ર ધર્મસંમેલન કે ધર્મપરિષદ જ નહીં, પણ અંતરના ઉમળકાથી ઉજવાતો પ્રાસંગિક સમૂહ ઉત્સવ પણ હતો. સમૈયામાં ભાગ લેનાર નરનારી તહેવારને અનુરૂપ સુંદર વખાલંકારથી સજજ રહેતાં. માર્ગની મુશ્કેલીઓ ભૂલી જઈ, આનંદી તરબોળ બનીને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની વાણી જીવતાં. સમૈયાઓમાં જુદેજુદે સ્થળે વસતા સત્સંગીઓને પડતાં સુખ્ષુઃખની ખબરઅંતર પૂછતાં, તકલીફ હોય કે દુઃખ હોય તો તેના નિવારણના માર્ગ વિચારતા. સંપ્રદાય સંબંધી ચર્ચાવિચારણા ચાલતી, પ્રકરણો ફરવાતાં, સંતોના મંડળોને ફરવાનાં સ્થળો નક્કી થતાં. કોઈ ગામના સત્સંગીઓને મુશ્કેલી હોય તો તે સંબંધી મદદ મોકલવાનો નિર્ણય લેવાતો, જ્ઞાનવાર્તા થતી, ધર્મચર્ચા થતી અને જે પર્વના પ્રસંગે સમૈયો યોજાયો હોય તેને લગતો ઉત્સવ પણ ધામધૂમથી ઉજવાતો.

આવા સમૈયા-ઉત્સવો વર્ષમાં ઘણીવાર યોજાતા. હાલના સમયે જેમ સંપ્રદાયિક ધર્મસભા કે પારાયણાદિક પ્રસંગે સત્સંગ સંમેલનો યોજાય છે અને તેમાં કથા-વાર્તાના માધ્યમથી સંપ્રદાયના સંવર્ધન અને સંગઠન અંગે વિચારણા થાય છે, તે જ પ્રમાણે સમૈયાઓમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સંવર્ધન અને સંગઠન વિષે શ્રીજમહારાજ પાસેથી નૂતન પ્રેરણાઓ, નવું જ્ઞાન, ઉમંગભેર નવો ઉત્સાહ મેળવવા ગામેગામના સત્સંગીઓ ભેગા થતા. આવા સમૈયાઓ સત્સંગીઓમાં કુટુંબ ભાવના જગ્યાવતા. મહારાજ પોતે સભાઓ ભરી જ્ઞાનવાર્તા કરતા, તેથી ધર્મપ્રચારને ઘણો વેગ મળતો. એકી સાથે નાના-મોટા ઘણા સંતોના સમાગમમાં આવવાનો મોકો પણ સત્સંગીઓને સમૈયામાં જ મળતો. સંતોના ત્યાગ-વૈરાગ્યમય જીવનને પ્રત્યક્ષ જોઈ તેમાંથી નિઃસ્વાદ, નિષ્કામ, નિર્લોભ, નિર્માહ, નિર્માન વગેરે સદગુણો પોતાના સ્વભાવમાં ખીલવવાનું સત્સંગીઓને પ્રોત્સાહન મળતું.

પછી જગારે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ અમદાવાદ અને વડતાલ એમ બે દેશ-

વિભાગ કરી બે દેશની જુદી જુદી ગાઢી સ્થાપી, તે ગાઢીએ પોતાના મોટાભાઈ રામપ્રતાપભાઈ અને નાનાભાઈ ઈચ્છારામભાઈ એ બંનેના એક એક પુત્રને દટક લઈને પોતાના સ્થળે આર્યાં પરંપરાની સ્થાપના કરી, ત્યારે ગાઢીનાં બે સ્થળે અમદાવાદ અને વડતાલ માટે સમૈયાઓ પણ નક્કી કર્યા જેથી ગામોગામ અગાઉથી સમૈયાની કંકોત્રી મોકલવાની રહે નહીં. આને માટે રામનવમી(શ્રીહરિ જયંતી) અને પ્રબોધિની એકાદશી એ બે ઉત્સવ-પ્રસંગો મોટા સમૈયા માટે ઠરાવવામાં આવ્યા, એ બે સમૈયા પર જેનાથી બની શકે તેમને સર્વેને વગર આમંત્રણે આવવાની આશા થઈ. આ બંને સમૈયા અમદાવાદ અને વડતાલ એમબેદ્ય સ્થળે ઉજવાય અને તે તે દેશના હરિભક્તોને સમૈયા પર જરૂર એવી વ્યવસ્થા ગોઠવાઈ. જેને અમદાવાદ અને વડતાલ એ બંને સ્થળોએ સમૈયા પર જરૂર હોય તેને અનુકૂળ પડે ટેટલા માટે અનુક્રમે કાર્તિકી અને ચૈત્રી પૂનમ સુધી આ સમૈયા ચાલતા.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ શ્રીમુખે ગઠડા પ્રકરણના ઉજા વચનામૃતમાં અને મધ્ય પ્રકરણના ઉપમા વચનામૃતમાં આ સમૈયા-ઉત્સવોનો પ્રધાન હેતુ સમજાત્યો છે : “મુમુક્ષુ જીવત્માં આવા સમૈયા-ઉત્સવનો લાભ લીધો હોય અને જો અંતકાળે એ સમૈયાની સ્મૃતિ થઈ આવે તો તેના યોગે કરીને ભગવાનની મૂર્તિની સ્મૃતિ થાય તો તે જીવત્માને ભગવાનના ધામની પ્રાપ્તિ થાય.”

આવા ઉચ્ચ આશયથી યોજાતા સમૈયા-ઉત્સવોમાં ભાગ લેવા આવનાર સત્સંગીઓને ગાફેલ કે અસાવધ ન રહેવાની ખૂબજ વ્યવહાર સૂચનાઓ પણ શ્રીજમહારાજ આપતા. શ્રીહરિચિત્રામૃતસાગરમાં તેઓ કહે છે : “હરિજનના વેષ ધરી અપાર ઠગ આવે, માટે અજાણ્યાનો વિશ્વાસ ભૂલેચ્યુકે પણ ન કરવો. કોઈ ગામનું નામલઈ ધર્મનિયમની વાત કરે તો પણ વિશ્વાસ ન કરવો. કોઈ સંત-હરિજનને ઓળખતો હોય તો તેનું સાચું માનવું. હરતાંકરતાં બાઈ-બાઈએ પેસા પાસે રાખવા નહીં, નહીં તો ચોર લોકો ગાંઢેથી છોડી લે. કેટલાક વિષ્ણુજાતિના બનીને એવા કસબ કરે. તીર્થમાં એવા ઘણા આવે. કોઈ કપડાં ને જોડાં લેનારા પણ હોય.

“કોઈ સોનારૂપાનાં આભૂષણ તાકતા હોય. શાહુકાર થઈને ફરે એટલે એને કોઈ ઓળખી શકે નહીં અને અજાણ્યા કહેવાય નહીં, માટે સાવધ રહેવું.”

“આ (વડતાલ) ગામના પગીઓ છે તે હરિભક્તોની બરદાસ રાખશે, કારણ કે તેમણે એવો નિયમ લીધો છે. પરંતુ અનેક જનો આવે માટે ભરોસે ન રહેવું. ગાફલતમાં વિધન થાય.

રાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

સાથે બાળકો હોય તેની ખબર રાખવી, ભીડમાં જુદાં પડી જાય તો હાથમાં ન આવે. બાળકોના અંગમાં આભૂષણ પણ આવા પ્રસંગે રાખવાં નહીં. ઘેર ગયા પછી ફાવે તે રીતે વર્તવું. તમારા હિતને માટે પહેલેથી અમે કહીએ છીએ. જેથી તમો વિચક્ષણ થઈ ગાફલ ન રહો. નીર્થમાં વર્તવાની આ બધી રીતિ અમો વારંવાર કહીએ છીએ. પહેલા સિદ્ધપુરમાં તથા જેતલપુરમાં પણ સમૈયા વખતે આવી વાતો કરી હતી. છતાં ગાફલ રહે તો વિધન આવે તેમાં અમે શું કરીએ?"

(શ્રીહરિચિત્રામૃતસાગર : પુર - ૮, તરંગ - ૫૮)

ઉપર મુજબની સાવધ રહેવાની વ્યવહાર સૂચનાઓ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે વડતાલમાં ઉજવાયેલ સં. ૧૮૭૨ના રામનવમીના સમૈયા વખતે હરિભક્તોને આપી હતી. પરંતુ આજેય તે સૂચનાઓ, કોઈ પણ સમૈયા પ્રસંગે કે જ્યાં માણસોની ભીડ થાય તેવા ઉત્સવ પ્રસંગે આપી શકાય એવી દેશકાળથી પર સત્ય હકીકત છે.

સમૈયા-ઉત્સવો કેવી રીતે ઉજવાતા, ક્યાં ક્યાંથી સંધો અને હરિભક્તો આવતા, એમને ક્યાં ક્યાં ઉતારા આપતા, શ્રીજમહારાજ તેમની કેટલી કાળજી રાખતા અને કેવો ઉપદેશ આપતા, તેનું તાદેશ્ય ચિત્ર વડતાલમાં રામનવમીના સમૈયાની કેટલીક રૂપરેખા સાદ્ધ. આધારાન્દ સ્વામી કુન 'શ્રીહરિચિત્રામૃતસાગર' ગ્રંથ (પુર - ૮/૮) પરથી સ્પષ્ટ જોવા મળે છે. એની લાક્ષ્ણિકતાઓ જોઈએ ત્યારે આ ધાર્મિક સમૈયા-ઉત્સવો લીજાં મેળાવડાં સંમેલનો કરતાં તદ્દન જુદા જ પ્રકારનાં હતાં, અનોખા હતાં; એ હકીકત ઊરીને આંખે વળગે છે. જુદા જુદા પ્રદેશનાં, દૂર દૂરનાં શહેરો અને ગામોનાં હજારો નરનારીઓ આઠ-નવ દિવસ સુધી (ચૈત્ર સુદ ૮ થી ૧૫ સુધી) વડતાલ જેવા બહુ મોટા નહિ એવા પુરમાં એકત્ર થયાં હોય, ભીડ અને નિરદીમાં અવરજનવર થતી હોય, ગામ બહાર ખુલ્લી જગ્યામાં રાતે સુવાનું હોય, છતાં ક્યાંય સ્વી-પુરુષ વચ્ચેની છેડતીનો, અણાજતા વર્તનનો એકેય બનાવ ન બને એ નિષ્કામ ધર્મ-આધારિત સદાચાર અને સંયમના સંસ્કાર કેટલા દેઢ હશે એ દશાવિ છે. સદાચારની આ પાણનું કોઈ ઉલ્લંઘન કરતું નથી. ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ત્યાગનો જ બોધ આપતા સંતોના વૃંદ વચ્ચે, પરમાત્માના માહાત્મ્ય અને ઉપાસનાના ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સતત વહેતા સદ્ગટેશ વચ્ચે, સંસારની અસારતા સમજાવતા. સદ્ગોધની વરસતી જરી વચ્ચે જીવન પ્રચ્યે ઉદાસીનતામર્યું અથવા સોગિયું વાતાવરણ આવા સમૈયા-ઉત્સવોમાં ગુંગળવનારું બનીને પ્રસરી વળતું હશે એવી કોઈ કલ્પના કરે તે ખોટી કરે છે.

એથી ઉલટું સમૈયાઓનું વાતાવરણ આધ્યાત્મિક તેમજ અલોકિક આનંદ અને સંયમિત છતાં સાહજિક ઉલ્લાસની છોળોથી રણિયામણું બની રહેતું. અહીં કોઈ તસ્કર, કામી કે ઠગના કસબની કરામત ફાવતી નહીં, કારણ કે ચોમેર સાવધનાની ડિલ્વેબંધી રચાઈ હતી. અહીં ગાંકેલપણું ભગવાનની આજાના ભંગસમું ગણાતું. એટલી મોટી મેદની મળવા છતાં સ્વયંશિસ્તને લીધે અવ્યવસ્થા કે ધાંખલધમાલને અવકાશ રહેતો નહીં.

આવી વિશિષ્ટ લાક્ષ્ણિકતાયુક્ત સમૈયા-ઉત્સવની પરંપરા આજે પણ શ્રીજમહારાજના આઠમા વંશજ વડતાલ પીઠાવિપતિ સનાતન ધર્મમાર્તડ, ધર્મકુળ મુગટમણિ પ.પૂ. ધ.ধુ. આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજ મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથી ચાલુ રહી છે અને પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજ મહારાજશ્રી પણ એ પરંપરાનું પોષણ કરવા માટે રાત-દિવસ તત્પર રહે છે. અને સંપ્રદાયના દક્ષિણ વિભાગ - વડતાલ અને તેની નીચે આવેલા મુખ્ય મંદિરો વગેરેમાં કોઈ ને કોઈ ઉત્સવ-પ્રસંગના નિમિત્તે વિશાળ સમૈયાઓનું આયોજન કરતા રહે છે. જેમકે હાલ ગત વર્ષ ગઠપુરમાં ત્રિવિધ નિમિત્તનો - ત્રિવોણી સંગમ મહોત્સવ ઉજવાયો. જેમાં અનેક સંતો-મહંતો તથા લાખો હરિભક્તોએ અલભ્ય લાભ લીધો હતો. તે પહેલા ભગસરામાં 'વચ્યનામૃત શતામૃત મહોત્સવ' તથા સરધારમાં ભગવાન શ્રીહરિના પ્રથમ આગમનનો 'દ્વિશતાજી મહોત્સવ'ની તો વાત જ ન્યારી હતી. આ તમામઉત્સવો પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના શુભાશીર્વાદથી તથા પ.પૂ. લાલજ મહારાજશ્રીની આગવી સૂઝી અને માર્ગદર્શન પ્રમાણે તેમજ વરીલ સંતોના સાંપ્રદાયિક મર્યાદાઓના સંપોષક આયોજનથી તેમજ હરિભક્તોને આ ઉત્સવ-સમૈયાઓના તમામ દિવસોમાં સોંપાયેલી સેવાના ખંતપૂર્વક નિભાવથી ઉત્સવ-સમૈયાઓ ખૂબ આનંદદાયક રીતે સફળ થાય છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પ્રણાલિકા અનુસાર કરવામાં આવતા આ ઉત્સવ-સમૈયામાં જે કોઈ આવે તે સર્વ સંતો-હરિભક્તોને તમામભાવિકજનોને આ ઉત્સવ પોતાનો મનાય છે. જે ભગવાન શ્રીહરિની પ્રણાલિકા પ્રમાણે થતાં આ ઉત્સવ-સમૈયાઓની વિશિષ્ટતા ટેખાઈ આવે છે.

આ સમૈયાઓમાં સંપ્રદાયની પ્રણાલિકા અનુસાર શ્રીજમહારાજના અંતર્યાન પછીથી આગવું સ્થાન આચાર્યશ્રી જ ધરાવે છે, વક્તા સ્થાને જે સંતો બિરાજતા અનુસંધાન પાન નં. ૧૫ પર

મિત્રરાયણ સ્વામિગરાયણ સ્વામિતરાયણ સ્વામિત

હે મહારાજ ! અમને આપની આશા-ઉપાસનાના રંગ એવા રંગાંકો કે ગમે તેવા તરહ-તરહના વિદ્ધાઓ તેમાં આવે તો તેમાંથી ચલાયમાન ન થઈએ.

હોળી માત્ર છાણાં-લાકડાંના ઢગલા બાળવાનો તહેવાર નથી, એ તો એની સાથે ચિત્તાની દુર્ખળતા દૂર કરવાનો, મનની મલિન વાસનાઓને બાળવાનો પવિત્ર દિવસ છે. આ દિવસથી વિલાસી વાસનાઓનો ત્યાગ કરી ભગવાન પ્રયે પ્રેમ, સહભાવના, સહાનુભૂતિ, ઈદનિષા, નિર્ભયતા, સ્વર્ઘપાલન વગેરે દેવી ગુણોનો વિકાસ કરવો જોઈએ. જીવનમાં ભક્ત પ્રક્રાદ જેવી દઢ ભગવત્નિષા, સહનશીલતા, ક્ષમાશીલતા, પ્રભુ-પ્રેમ, કરુણા, દયા, અહિસા વગેરે દેવી ગુણોનું આવાહન કરવું જોઈએ.

■ સા ધુ અ મૃ ત સ્વ રૂ પ દા સ તથા પા ર્ષ દ રા જુ ભ ગ ત

પુષ્પદોલોત્સવ... રંગોત્સવ... આનંદોત્સવ... રંગોત્સવ...

જુંગાની ગડી હાનંદની ઘડી,

શ્રીજીએ વરસાલી છે પ્રેમની ગડી.'

**જો રંગ છુટે નાંદી;
ઉમરીયા, રંગ દે ચુનારીયા.**

હોળી એટલે પોતાના ગમતાંનો ગુલાલ કરી એકબીજાના રંગે રંગાવાનો મહોત્સવ. શિશીરઝતુની ગુલાબી હંડી બાદ વસંતઝતુના સ્વાગત માટેનું આ પર્વ સમગ્ર ભારતમાં ભારે આનંદપૂર્વક ઉજવવામાં આવે છે. હોળીના આ ઉત્સવને આપણે ‘રંગોત્સવ’નું નામપણ આપી શકીએ. અભીલ-ગુલાલ અને વિવિધ રંગો દ્વારા આકાશના મેધધનુષ્ણને જ્ઞાને પૃથ્વી પર ઉતારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવતો હોય તેવું વાતાવરણ સર્જય છે.

ગીતામાં ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે ‘અતુનાં કુસુમાકરः’ કહીને વસંત ઝતુને પોતાની વિભૂતિ ગણાવી છે. વસંત ઝતુનો મુખ્ય ઉત્સવ હોળી. પ્રાચીન સમયથી એ ઝતુ-પરિવર્તનના તહેવાર તરીકે ઉજવાય છે. ‘નવાન્નેષ્ટિ’ એટલે

રાયણ સ્વામિતા રાયણ સ્વામિતા રાયણ સ્વામિતા રાયણ સ્વામિતા રાયણ સ્વામિતા

શેકેલા અનાજની અભિનમાં આહુતિ આપવી. શેકેલા અસરે સંસ્કૃતમાં ‘હોલાકા’ કહે છે. આ ‘હોલાકા’ને હિન્દીમાં ‘હોલી’ કહેવાય છે. આર્યો દેવાને અગ્રનો ભોગ ધરાવીને પછી જ તેનો ઉપયોગ કરતા. આમ, નવા અગ્રનો ઉત્સવ એટલે જ હોળીનો તહેવાર.

કાઠક ગૃહસૂત્ર કહે છે : ‘રાકા હોલાકે’ આ સૂત્રની વ્યાખ્યા કરતાં ટીકાકાર ટેવપાલ કહે છે : “હોળી સ્વીઓના સૌભાગ્ય માટે સંપાદિત થતું વિશેષ કર્મ છે, જેમાં ‘રાકા’ અર્થાત્ પૂર્ણિંદ્ર મુખ્ય દેવતા છે.”

ભવિષ્યોત્તર પુરાણ કહે છે કે હોળીને હોમઅને લોક સાથે સંબંધ છે. હોમઅટલે યજા અને લોક એટલે માનવ. આમ, માનવજ્ઞાતિના કલ્યાણને અર્થે કરવામાં આવેલો યજા તે હોળી. આ ઉત્સવને ‘ફાલગુનિકા’ પણ કહેવાય છે. ફાગણ માસ એટલે ઝતુ-સૌદર્યનો લોકોટ્સવ અને ઝતુ-પરિવર્તનનો રંગોટ્સવ દેશ-વિદેશમાં વસતા માનવો ઝતુ-પરિવર્તનના પવને જુદી જુદી રીતે મનવાએ છે. પદ્ધિમ જર્મનીમાં એપોલે-કૂલ (મૂર્ખ બનાવવાનો દિવસ) રૂપે યુક્તિપ્રયુક્તિથી લોકો એકબીજાને મૂર્ખ બનાવીને આનંદ કરે છે. અમેરિકામાં ‘હેલોવીન’ નામે મજાક મશકરી કરી મનોરંજન કરે છે. ગીસમાં ફેમિના (રતિ)નું પૂજન કરે છે અને લાકડાં સળગાવે છે. થાઈલેન્ડમાં અને બ્રાસ્ટેશમાં એકબીજા ઉપર સુગંધિત જળ છાંટે છે.

ઉત્તર ભારતમાં હોળીના પર્વ ઘેરૈયા એકબીજા ઉપર રંગ છાંટે છે. મધુરા અને વૃંદાવન પ્રદેશમાં નંદ-બરસાનાની લાઠીમાર હોળી ખૂબ જ પ્રચલિત છે. જેમાં સ્ત્રીઓ દ્વારા પુરુષોને લાઠીથી મારવામાં આવતા હોય છે. સાથે સાથે અભીન-ગુલાલ અને સુગંધિત દ્રવ્યોથી એકબીજાને રંગી દઈ પ્રેમપૂર્વક આ પર્વ તેઓ ઊજવતા હોય છે. ઉત્તર ગુજરાતમાં વિસનગર તરફ એકબીજા ઉપર જૂનાં જોડાં ફેંકવામાં આવે છે ! જુદા જુદા પ્રદેશના આદિવાસીઓ જુદી જુદી ભાતથી આ પર્વને માણે છે. મારવાડમાં તો લોકો કહે છે : ‘દિવાળી એંકેઠે પણ હોળી તો ઘેર.’ તેઓ ડફ વગાઈને ફાગ ખેલે છે અને ‘ઘેરનૃત્ય’ કરે છે. કોંકણ અને મહારાષ્ટ્રમાં હોળીને ‘શિમગો’ પણ કહે છે. દક્ષિણમાં ‘કામદહન’ નામથી આ તહેવાર ઊજવાય છે. હોળીના બીજા દિવસે રંગોટ્સવને બદલે પાંચમા દિવસે (ફાગણ વદ - ૫ - રંગપંચમીએ) તે મનાવવામાં આવે છે. બંગાળમાં હોળીનો આ ઉત્સવ કંઈક જુદી રીતે મનાવવામાં આવે છે. આ પર્વ નિમિત્તે ત્રણ દિવસ માટેના ‘દોલોટ્સવ’ નું આયોજન કરવામાં આવે છે. ફાગણ સુદ ચૌદશથી હોળીયાત્રાનો પ્રારંભ થાય છે. તે દિવસે વરીલો ઉપવાસ કરે છે. બીજે દિવસે ફાગણની પૂર્ણિમાના

ભગવાન શ્રીકૃષ્ણની પ્રતિમાનું પંચામૃત સ્નાન વગેરે દ્વારા વિધિવત્ પૂજન કરી તેમને જૂલા ઉપર બેસાડી ‘આનંદોટ્સવ’નાં ગીતો ગાવામાં આવે છે. અને સાંજે અભિની પણ પૂજા કરે છે.

હોળી પર્વ પ્રતીક છે નવી શરૂઆતનું, નવું સર્જન કરવાનું. જીવનમાં વસંત, હર્ષોટ્લાસ તથા ઉત્સવનું પ્રતીક છે હોળી. હોળી છે ઉત્સવ, વેરભાવ છોડી એક થઈ જવા માટે, પ્રેમના રંગમાં એકાકાર થઈ જવા માટે અને હોળીનો તહેવાર એટલે જેનાથી સર્વે માયિક દુઃખોને ભૂલી જવાય અને અલોકિક સુખની અનુભૂતિ થાય.

આ રંગોટ્સવમાં જે રંગોથી જીવનમાં ઉત્સવ આવે છે તેને જીવનમાં ભરી દો. જેમાં પહેલો રંગ છે પ્રેમનો. બીજો રંગ છે શાંતિનો અને ત્રીજો રંગ છે કૃષ્ણ રંગ, કાળો રંગ. કાળો રંગ સંમોહનનો રંગ છે. કાળા રંગ પર બીજો કોઈ રંગ ચડતો નથી. કહેવાનું તાત્પર્ય કે આપણે જે ભગવાનના ધીએ તેના રંગમાં રંગાઈ જવાનું છે. એવી પ્રાર્થના કરવાની છે. દુનિયાના ભલે બદલાઈ જાય પણ આપણે બદલાઈ જવાનું નથી. આપણને સર્વોપરી શ્રીજમહારાજ, સર્વોપરી આચાર્ય મહારાજ, સંતો-હિન્દિબક્તો ને આ પદ્ધાંગિ મૂળ સંપ્રદાય ઓળખાણો છે તેમાં દઢ રહેવાનું છે ને જો આવું બને તો જ આપણે ભગવાન શ્રીહરિના સાચા આશ્રિત કહેવાશું અને અક્ષરધામના અવિકારી બનીશું.

તેથી જ મીરાંબાઈ કહે છે :

‘ઓસે રંગ રંગો માંછી, જો રંગ ધૂણે નાંછી;

ધોલિયા ધોયે ચાહે સારી ઉમરીયા, રંગ દે ચુનરીયા...’

હે મહારાજ ! અમને આપણી આશા-ઉપાસનાના રંગે એવા રંગણે કે ગમે તેવા તરહ-તરહના વિદ્ધો તેમાં આવે તો પણ તેમાંથી ચલાયમાન ન થઈએ.

હોળી ભારતભરમાં વિવિધ રીતે આનિમિક આનંદોટ્લાસ, અવનવા રંગ-ઢંગ અને ભારે દબાદભાપૂર્વક શાનદાર ઢંગથી મનાવવામાં આવે છે. સાયંકાળે શુભમુહૂર્ત નિશ્ચિત સ્થળો ખાડો ખોદવામાં આવે છે, જેમાં સૌપ્રથમ સાક્ષાત્ અભિનેત્રેને અર્પણ કરવાની ભાવના સાથે નવો શિયાળુ પાક (વર્ણ-ચણા) તથા સિક્કો મૂકેલ માટલું મૂકવામાં આવે છે. લાકડાં, ઘાસના પૂળા તથા છાણાથી હોળી ખડકવામાં આવે છે. જેની ટોચ ઉપર એક ધજ પણ રાખવામાં આવે છે. રથોધન મંત્ર ભાજી અભિન નાખી તાણી ભજગી મોટા શોરબકોર સાથે હોળી પ્રકટાવવામાં આવે છે. વૈદિક વિવિધ ઉચ્ચારણ સાથે હોળિકપૂજન થાય છે. સ્લી-પુરુષો જળ ધારાવાડી કરતાં હોળીની પરિકમા કરે છે. પરંપરા મુજબ શ્રીઝણ, ધાણી, દાળિયા વગેરે તેમાં હોમાય છે.

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

આ હોળી માત્ર છાણાં-લાકડાંના ઢગલા બાળવાનો તહેવાર નથી, એ તો એની સાથે ચિંતની દુર્ભળતા દૂર કરવાનો, મનની મહિન વાસનાઓને બાળવાનો પવિત્ર ટિવસ છે. આ હિવસથી વિલાસી વાસનાઓનો ત્યાગ કરી ભગવાન પ્રત્યે પ્રેમ, સદ્ગુલાબના, સહનુભૂતિ, ઈષ્ટનિષ્ઠા, નિર્ભયતા, સ્વર્ધમ્પાલન વગેરે દેવી ગુણોનો વિકાસ કરવો જોઈએ. જીવનમાં ભક્ત પ્રણાદ જેવી દેઢ ભગવત્નિષ્ઠા, સહનશીલતા, ક્ષમાશીલતા, પ્રભુ-પ્રેમ, કરુણા, દ્યા, અહિંસા વગેરે દેવી ગુણોનું આવાહન કરવું જોઈએ.

હોળીનો રંગ તો કેવળ શરીરને રંગે છે. પરંતુ આપણે ભગવાન શ્રીહરિના રંગથી પોતાના હંઘયને રંગવાનું છે.

હોળી એ દુર્ગુણો, દુર્ભસનો વગેરે દોષોને બાળવાનું અને સદ્ગુણો ગ્રહણ કરવાનું પર્વ છે. હોળીમાં કેવળ નકામી ચીજો કે કચરો જ નહીં પણ આપણા જીવનમાં રહીને આપણને પજવતા રહેતા અંતઃશત્રુઓ, ખોટા વિચારો તેમજ મનમાં રહેલી મહિનતાઓ વગેરે કચરાને પણ બાળવો જોઈએ. હોળી એક સંજીવની છે જે સાધકની સાધનાને પુનર્જીવિત કરે છે. એ સમાજમાં પ્રેમનો સંદેશ ફેલાવે છે. પોતાની ઉચ્છૃંખલતાથી, ઉંડતાથી ક્યાંક કોઈનું અપમાન કે નિંદા ન થઈ જાય, ક્યાંક કોઈની કોઈ હાનિ ન થઈ જાય એની ડગલે ને પગલે સાવધાની રાખવી. એવી પરિસ્થિતિઓથી બચવું કે જે દુર્ભસનોના જેરીલા રંગોથી રંગવા ઈચ્છે. આપણે તો એક શ્રીજિમહારાજના સ્વરૂપમાં રંગવાનું છે.

આ સંસારના રંગ-રાગ ભર્સમ થાય પછી જ ભગવાનનો રંગ આવે છે. કુસંભીનો રંગ તો ઉત્તરી જાય પણ ‘રસિયાળ’નો રંગ લાગ્યા પછી તો ઉત્તરે જ નહીં. જગતનો ગંધ પણ ન ગમે. ફરી જન્મ-મરણ રહે નહીં. પણ તે પહેલાં વાસનાની હોળી કરવી જોઈએ.

આ ઉત્સવ વસંતऋતુના આગમનની ઓળખ આપે છે. પરંતુ હાલમાં જ્યારે જ્યારે આ ઉત્સવ આવે ત્યારે ત્યારે રંગોન્સવમાં આજે સર્વત્ર સ્ત્રી-પુરુષો મર્યાદાને તોરી, સંયમને ચૂકી આ હિવસે અશ્લીલતાથી ઉભરાઈ જાય છે. સાથે સાથ એવા એવા ફટાણા-ગીતો ગવાય છે કે જેનાથી સમાજમાં ઘડી વિકૃતિઓ ઉત્પન્ન કરી આત્મધાતક પરિણામો આ સમાજે જોયા છે. જો વસંતમાં કામનું જોર વધ્યું તો શિવજી દ્વારા તેને નાશ કરવામાં આવ્યો હતો.

આમ, આ ઉત્સવ તો સંયમના વિજયની યારી અપાવતો અને ઊંડો ઉત્તમ મર્મથી ભરપૂર છે એવો છે. જેથી તો સર્વોપરી ભગવાન શ્રી

સ્વામિનારાયણો સ્વહસ્તે શિક્ષાપત્રીમાં કલમઉઠાવીને તેની પૂરી મર્યાદા બતાવી છે:-

ન હોલાખેલન કાર્ય ન ભૂષાદેશ ધારણમ् ।

(શિક્ષાપત્રી : શ્લોક - ૧૭૨)

આ શ્લોકનું વિવરણ કરતા શિક્ષાપત્રી ભાષ્યમાં સદ્ગુણાનંદ સ્વામી આ પ્રમાણે બતાવે છે કે :- “અમારા આશ્રિત વિધવા સ્ત્રીઓએ હોળીની રમતની (પરસ્પર રંગ ગુલાલાદિ નાખવા રૂપ) કિયાઓન કરવી.”

સત્તસંગિજીવનમાં પણ આ હોળી ઉત્સવમાં સમગ્ર સાધુ-બ્રહ્મચારી વગેરે ત્યાગીજનોને તથા વિધવા સ્ત્રીઓને ગુલાલાદિથી રંગકીડા કરવાની મનાઈ કરેલી છે. સ.જી. પ્ર. ૪/પદ્માં ભગવાન શ્રીહરિ આ પ્રમાણે કહે છે : “વિધવા સ્ત્રીઓ તથા સાધુઓ તથા બ્રહ્મચારીઓ આ ગુલાલ વગેરેથી હોળીની રંગકીડા કયારેય ન કરે. જો કોઈ વિધવા વગેરે ઉપર ગુલાલાદિ નાખે તો તે વિધવા વગેરેએ વસ્તો સહિત સ્નાન કરીને ભગવાનના સો નામનો જ્યપ કરવો. જો તેઓ પોતે જ પ્રમાદથી કીડા કરે તો તે હિવસે સ્નાન કરીને ભગવત્સમરણ સાથે એક ઉપવાસ કરે.”

તે માટે સદ્ગુણાનંદ સ્વામી કંઈક વિશેષ પ્રકારની હોળીની ઈચ્છા રાખતા કહે છે :

‘હમતો ના ખેલે ઓસી હોરી.

જ્યાં હોરી મેં લાગી રહે, નિત્ય આવાગમનકી ડોરી;

સ્થાવર જંગમ સ્વાંગ ઘરી ઘરી,

કૌન કિંરે ભવ બોરી...હમ.’

હોળીનો બીજો હિવસ છે ઘૂળેટી. લોકો આ હિવસે એકબીજા ઉપર પિયકારીથી રંગ છાંટે છે, નાચે છે અને આનંદ મેળવે છે. આવા થોડી કાણાના આનંદમાં કોઈ વાર તો અશ્લીલતા પણ આવી જાય છે.

આવા લૌકિક રંગરાગમાં સદ્ગુણાનંદ સ્વામી રંગાતા નથી. તેઓ ખુબારીથી ગાય છે :

‘ના ડારે પિયકારી ઓસી ના ડારે પિયકારી.

ઓસી હોરી હમના ખેલે, લોક હસે દે તારી...ના ડારે.

ના પીછતાવે ના લોગ દિગ્ગાવે,

અપનો કાજ બિગારી...ના ડારે.

અપનો કાજ બિગારી...ના ડારે.

પ્રેમાનંદ કહે વાસુદેવકી, ચટન ન પ્રેમખુમારી...ના ડારે.’

આવી આધ્યાત્મિક હોળીમાં તો બધા લૌકિક ભાવો હોમવા પડે છે. માત્ર લોકોને રીજવવા માટે જ જીવીએ તો તેમાં આપણું

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

કામ બગડે અને પછી પસ્તાવાનો વારો આવે. માટે જેમાં ભગવાનની પ્રેમ-ખુમારી ચીઠી જાય તે હોળી સાચી.

વળી, તેઓ આગળના પદમાં ગાય છે :

‘હમતો ના છીરકે ઓસો રંગ.

જ્યાં રંગસો રંગાચો નાઈં, ચિત્ત શ્યામકો સંગ...હમ.

નિરખી નેન શ્રી નવલ સાંબરો, પ્રકૃતિલિત હોત ન અંગ...હમ.

ઓસી હોરી હમન ગાવે, છિઠન ન પ્રેમ ઉંમેંગ...હમ.

પ્રેમાનંદ કહે જ્યાં હોરી મેં, હોત ન ભવ કો ભંગ...હમ.’

સદ્ગુરૂ પ્રેમાનંદ સ્વામીની જેમ મીરાંબાઈ પણ આત્મારૂપી ચુંદીને શ્યામ રંગે રંગીના ભગવાન શ્યામને જ આરજૂ ગુજારે છે :

‘લાલ ના રંગાઉ મેં તો હરી ના રંગાઉ,

અપને હી રંગ મેં રંગ દે ચુનલિયા,

શ્યામ પિયા મોરી રંગ દે ચુનલિયા.’

લૌકિક રંગોની હોળી કર્યા પછી જ્યારે ભગવાનનો રંગ ચીડી જાય ત્યાર પછી તો ભગવાન પાસે શું માગવાનું રહે ?

જો કે ભગવાને વગર માગ્યે આપણાને ધણું આપ્યું છે, દોર કે પંખી માગતાં નથી છતાં ભગવાન તેને આપે છે. મોરને સુંદર કલગી આપી, ગુલાબને સૌરભ આપવાનું ભૂલ્યા નથી. આ બધાને પ્રભુના દાનથી સંતોષ છે. પણ એક માનવને સંતોષ નથી ! માનવને ભગવાને અનુપમશરીર-સુંદર અવયવો વગરે માગ્યા વગર જ આપ્યું છે ને ! આપણી નાની-મોરી ઈચ્છાઓ અદશ્યપણે પારિપૂર્ણ થતી હોય છે. ઊણપોમાં ચીર પૂરાતાં જ હોય છે. આમ, આપણે રોજ ધણું પામતા હોવા છતાં તનો ગુણ લેતા નથી. આપણી હુતાશની એટલી ભડકેલી રાખીએ છીએ કે ભગવાન એમાં જેટલાં હવિ સીયે તેની નથી તૃતી કે નથી કદર ! આપણું મન માનતું જ નથી. જીવન આપ્યું લૌકિક પદાર્થોની માગણીમાં જ પસાર થાય છે. પણ એવું માગવું કે તે માગ્યા પછી બીજું માગવાનું ન રહે. ખરચતાં ખૂટે નહીં. આયુષ્યભરની ગાગર છલકાઈ જાય. જન્મ જન્માનરનું દારિદ્રય ઊરી જાય.

ધ્રુવને ભગવાને દર્શન દીધાં ને માગવાનું કચું ત્યારે તેણે પુઢીયું અવિયા રાજ્ય માગ્યું, જ્યારે પ્રહાને ભગવાન સ્વયં નિલોકિનું રાજ્ય આપવા તેયાર થયા હતા નો પણ તેણે તે ન લીધું.

અધિકુમાર નચિકેતાને પણ યમરાજાએ અનંત રાજ્ય-સંપત્તિથી લલચાય્યો, પણ જે ક્ષણભંગુર છે તેવા લૌકિક પદાર્થોમાં તે લોભાયો નહીં, ‘જેનાથી અમૃતપદ - મોક્ષ ન મળે તેવી સંપત્તિ મારે ન જોઈએ’ એમબોલી, સંપત્તિની ઈચ્છા છોડી. મૈનેથી, મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે નીકળેલા પતિ યાજ્ઞવળ્ય સાથે ચાલી નીકળી હતી. આ દાસ્તિએ, પ્રાર્થના દ્વારા સંતોષી જિંદગીનો સ્વાદ પ્રામ કરવો, એ જ આ ઉત્સવનો મર્મ જણાય છે.

‘હોલિકા’ ઉત્સવ વિષે પ્રચલિત કથા પ્રસંગો :

ધણા પ્રાચીન સમયથી આ ‘હોલિકા’ ઉત્સવ મનાવવાના ઉલ્લેખો પ્રામ થાય છે. તે અંગેની અનેક કથાઓ પણ પ્રચલિત છે.

■ ભવિષ્યોત્તર પુરાણમાં આ ઉત્સવ અંગે એક સુંદર કથા જોવા મળે છે. યુધિષ્ઠિર ભગવાન શ્રીકૃષ્ણને હોળીના ઉત્સવનું રહસ્ય પૂછે છે. ત્યારે ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ કહે છે : “પૂર્વે રધુ રાજાના રાજ્યમાં કુંદા નામે રાક્ષસી દરરોજ સાંજ પડ્યે બાળકોને ઊપાણી જતી. આમ ખૂબ ત્રાસ આપતી હતી. પ્રજાએ રાજાને રક્ષા કરવા ખૂબ વિનંતી કરી. રાજા રધુએ પણ તપાસ કરાવી તો જણાયું કે રાક્ષસીને મહાદેવ શિવજીનું વરદાન હતું કે ‘દેવ કે માનવ, અથ કે શાશ્વત આદિ ધણા ઉપાયોથી તું મરીશ નહિએ.’ પણ હા જો બાળકો આનંદ-મસ્તી કરતા હોય તો તેનાથી મરણનો પૂરો ભય. રધુરાજાને આ વાતની જાણ થતા તેણે રાજ્યના સર્વે પુરોહિતોને બોલાવ્યા. અને આ અંગે શું કરવું ? આ વિચારણાને અંતે પુરોહિતોએ કહું : ફાગણ સુદ - ૧૫ (પૂનમ)ના દિવસને બાળકો માટે આનંદ-કિલલોલનો દિવસ આજથી નિશ્ચિત કરીએ. આ દિવસે હોળીકા રચ્યો બાળકો ખૂબ જ આનંદ મોજમસ્તી કરી રહ્યા હતા. તેમની પાસે રાજાએ પ્રદક્ષિણા કરાવી બાળકો દ્વારા હોમયજ કરાયો. તેથી રાજ્યમાંથી કુંદા રાક્ષસીનો ત્રાસ દૂર થયો. ત્યારથી આ ઉત્સવ બાળકોનો વિશેષ ઉત્સવ ગણાયો છે. તેથી તો બાળકોને ખજૂર તથા દાળિયા આદિક વહેંચી આનંદિત કરવામાં આવે છે.

■ આ ઉપરાંત બીજી પણ એક માન્યતા છે : બાળકૃષ્ણના પ્રાણ લેવા આવેલી પૂતનાનો ભગવાને નાશ કર્યો, ગોવાળો તેના અતિ વિશાળ દેહના ટુકડા કરીને ગામબહાર લઈ ગયા અને ત્યાં તેને સણગાવીને આનંદ કર્યો. ત્યારથી હોળી ઉત્સવ શરૂ થયો.

■ ગોપીઓએ ભક્તિથી કામ બાળ્યો ત્યારથી હોળી-પર્વ શરૂ થયું, એવો પણ એક મત છે. પણ અતિ પ્રચલિત કથા ભક્ત પ્રહાની છે.

■ પુરાણ કથા મુજબ જોઈએ તો દેત્યરાજ હિરણ્યકશિપુનો પુત્ર પ્રહાન ભગવાનનો પરમભક્ત હતો. આપણે સૌ જે વાતને જાણીએ છીએ તેમને ભક્ત પ્રહાને મારી નાખવા અસુર પિતાએ ઘણાક પ્રયત્નો કર્યા. પરંતુ જ્યારે કોઈમાં સફળતા ન મળવાથી પોતાની બહેન હોલિકાને બોલાવવામાં આવી; કારણ કે હોલિકાને એવું વરદાન હતું કે તેની પાસે રહેલી એક દેવી ચુંદી ઓઢી લે પછી તેને અભિન્ધી કરું જ ન થાય. તેથી અસુર ભાઈના આગ્રહને વશ થઈ હોલિકા પોતાની ગોઢમાં ભક્ત પ્રહાનને રાખી પોતાની દેવી ચુંદી ઓઢીને ચિતામાં ગોઠવાઈ અનુસંધાન પાન નં. ૨૩ પર

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના આધકવિ એને વચનામૃત ત્રણના સૌપ્રથમ સંગ્રહકર્તા, વચનામૃતના ઉપદેશોને એકઠાં મુક્તાનંદ પુસ્તકરૂપે રજૂ કરનાર એવા સદ્ગુરુ મુક્તાનંદ સ્વામીનારાયણના આદર્શ સાધુતાના ભદ્રગુરૂઓની પરીક્ષાઓ ઉતીર્ણ કરી, સાધુતાસંપત્ત થઈ

‘સત્સંગની મા’નું બિરસ ગ્રામ કર્યું છે,
તેમજ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના મહાન
અધકવિઓમાં માળાના મેર સમું સ્થાન ધરાવતા
ભદ્રગુરુ મુક્તાનંદ સ્વામીના આદર્શ સાધુતાના ભદ્રગુરૂઓથી
તેમજ નિર્દોષ દાસત્વયુક્ત જીવનથી પ્રેરાઈને શ્રીજમહારાજે રહે ર વચનામૃતોમાં ૨૧
વચનામૃતી અંદર પ્રસંગોપાત ૨૨ વાર તેમને યાદ કર્યા છે તેનો સંગ્રહ આ
લેખમાળામાં પ્રસ્તુત છે.

■ સા ધૂ અ મૃ ત સ્વ રૂ પ દા સ તથા પા ખ દ ખુ શા લ ભ ગ ત

જેને ગુરુને દીક્ષાં નીરદ્ધારી,

એવા સંતની બલિદારી...

શ્રીજમહારાજ વચનામૃત કારિયાણી પ્રકરણના છિંદામા કહે છે :
“...અને અમે તો જે મન, કર્મ, વચને પરમેશ્વરનાં ભક્ત છે તેને અર્થે
અમારો દેહ પણ શ્રીકૃષ્ણપર્ષણ કરી રાખ્યો છે. માટે અમારે તો સર્વ પ્રકારે જે
કોઈ ભગવાનનાં ભક્ત છે તે સંગાથે સંબંધ છે. અને ભગવાનનાં ભક્ત વિના
તો અમારે ચૌદ લોકની સંપત્તિ તે ત્રખલા જેવી છે...”

વળી ગઢા મધ્ય પ્રકરણના ૨૮મા વચનામૃતમાં ભગવાન શ્રીહરિ કહે
છે : “...જો ભગવાનનો ખરેખરો ભક્ત હોય તો હું તો તે ભગવાનનાં
ભક્તનો પણ ભક્ત હું અને હું ભગવાનનાં ભક્તની ભક્તિ કરું છું. એજ
મારે વિષે મોટો ગુણો છે...”

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સમકાલીન સંતો-ભક્તોએ તન-મન-
ધન પ્રત્યક્ષ ભગવાન શ્રીહરિના ચરણોમાં ન્યોદ્ધાવર કરી દીધાં હતાં. તેઓ
સંપત્તિમાં છલકાયા-મલકાયા નથી કે વિપત્તિઓમાં ઝાંખા-પાંખા થયા નથી.
કેવળ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો આશરો કરી એમની સચિમાં જીવન
જીવી ગયા છે તેથી જીવતર ધન્ય કરી ગયા ને ભગવાન શ્રીહરિની માળાનાં
મણકા બની ગયા છે.

એવા જ ભક્તોનાં જીવનમાં આપણે ડોકિયું કરવું છે કે જેમણે
મનુષ્યાકાર મોરારને કોઈને કોઈ પોતાના ગુણો કરીને રીજલ્યા છે. જેથી
કરીને શ્રીજમહારાજે પોતાની પરાવાણી વચનામૃતમાં તેમને અચ્યુક સંભાર્યા
છે. ભગવાન શ્રીહરિનાં શ્રીમુખે ઉચ્ચારાયેલ પરાવાણીમાં તો અનેક એવા
ભક્તોના નામો આવે છે જેમની ઉપર મહારાજ અફણક રાજ થયા હોય.
પરંતુ તેમાંથી સૌપ્રથમ અગ્રસ્થાન કોના જીવન વિશે જાણવું એ પ્રેશન જરા
મુંજુઘણમાં મૂકે તેવો છે. કારણ કે માળાના મણકા તો બધા સરખા જ હોય,
કોણ નાના ને કોણ મોટો?

રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી

તેમ છતાં વિચાર કરતાં આ નિર્જર્ષ થયો કે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના આધકવિ અને વચનામૃત ગ્રંથના સૌપ્રથમ સંગ્રહકર્તા, વચનામૃતના ઉપદેશોને એકઠાં કરી પુસ્તકરૂપે રજૂ કરનાર તેમજ વચનામૃતમાં જેમનાં પોતાના જ ૮૨ પ્રશ્નો છે. અને આપણા ઉદ્ઘવી સંપ્રદાયના આધકવિરિતન, સંપ્રદાયમાં જેમનું સ્થાન માળાનાં મેરમાં અને મકાનમાં મોભ સમાન આગવું છે, અને એમની સર્વપ્રથમ રચના “જય સદ્ગુરુસ્વામી પ્રભુ...” આજે સમગ્ર સંપ્રદાયની અંદર નાના મોટા તમામ મંદિરોમાં પણ “જય સદ્ગુરુસ્વામી પ્રભુ...” અહીંથી નિત્યક્રમ નિયમ પ્રારંભ થાય અને તેમના જ પદ દ્વારા “પોઢે પ્રભુ સકળ મુનિ...” તેની સમાનિ થાય છે, આ સત્સંગને “મા” નું પદ સ્વીકારી સાચવો છે-પોપણ કર્યું છે, તેનું ચર્મની જીવા વર્ણન ન કરી શકે તેમજ લોઢાની લોખિની આલેખન પણ ન કરી શકે એવું અદ્ભુત યોગદાન આ સંપ્રદાયની ઈમારતના પાયાથી લઈને ધજા સુધી રહ્યું જેમનું છે એવા શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના મહાન એધકવિઓમાં માળાના મેર સમું સ્થાન ધરાવતા ‘સદ્ગુરુ શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામી’ જ છે.

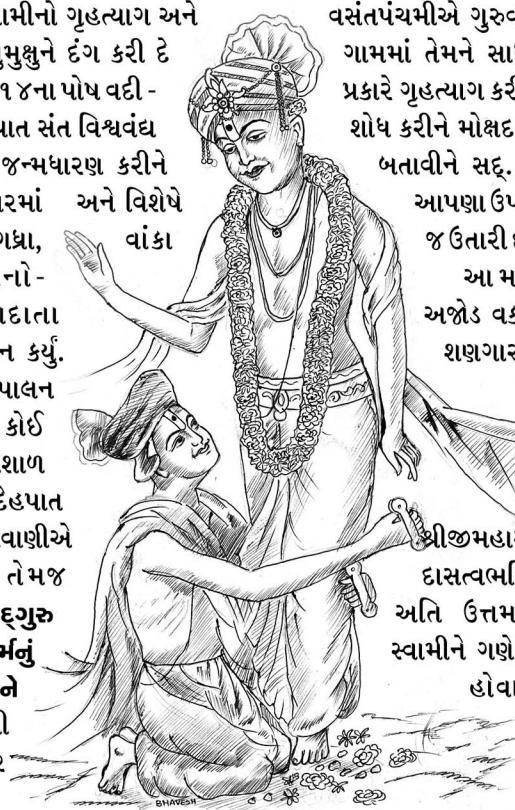
આ સદ્ગુરુ શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામીનો ગૃહત્યાગ અને સદ્ગુરુપ્રામિનો ઈતિહાસ પણ મુમુક્ષુને દંગ કરી દે તેવો છે. જે માટે તેમણે વિ.સ. ૧૮૧૪ના પોષ વર્તી - જના હિવસે અમરેલીમાં એક પ્રભ્યાત સંત વિશ્વવંદ્ય મૂળદાસ મહાત્માના આશ્રમમાં જન્મધારણ કરીને આશરે ચૌદ વર્ષની વયે ભારતભરમાં અને વિશેષ કરીને ગુજરાતમાં પ્રસિદ્ધ એવા ધ્રાગ્ના, ને ૨ વગેરે તમામતીર્થસ્થાનો - રામમહોલોમાં ફરીને મોકશદાતા સદ્ગુરુની શોષ કરી તેમનું સેવન કર્યું. પરંતુ પોતાનું લક્ષ જે બ્રહ્મચાર્ય પાલન કરાવી પ્રભુને પ્રામ કરાવે એવા કોઈ સદ્ગુરુ ન મણ્યા ત્યારે એક વિશાળ આંબલીના વૃક્ષ ઉપરથી પડીને દેહપાત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો ત્યારે આકાશવાણીએ તેમકરવાની ના પાડવાથી તેમજ ‘સરધારમાં તમારે જેવા સદ્ગુરુ જોઈએ છે તેવા ભાગવત ધર્મનું પોષણ કરનારા મહાન સંત તમોને મળશ’ એવી ક્રોલાત્મક વાણીથી પ્રેરણા કરીને જેમને સરધાર

મોકલ્યા અને ત્યાં કેટલોક સમય હાલમાં જ્યાં ગામ વચ્યે શ્રીરામજી મંદિર છે ત્યાં જ્ઞાને કે સાચા સદ્ગુરુની પ્રતીક્ષા કરતા થક જ તુલસીદાસજી મહાત્માની અનુવૃત્તિમાં રહી મંદિરની સેવા કરવા લાગ્યા અને તે સેવાના પરિપાક રૂપે સાચા સદ્ગુરુ સંતનો ગુરુવર્ય શ્રી રામાનંદ સ્વામીનો મેળાપ થયો અને આકાશવાણીએ નિર્દેશ કરેલા જ આ સંત છે એમ તેમને ઓળખી પણ લીધા. તેમ છતાં હજુ કેટલીક પરીક્ષાઓ બાકી હોય તેમશ્રી રામાનંદ સ્વામીએ તેમને તુલસીદાસજીની રજા મેળવીને પોતાની પાસે આવવા કહ્યું ત્યારે ત્યાં જ્ઞાનીજ્ઞાનીને ગાંડા થયા હોય તેવી યુક્તિ કરીને રજા મેળવી અને સહ્ય. શ્રી રામાનંદ સ્વામી જ્યાં બંધિયા ગામે બિરાજતા હતા ત્યાં ગયા અને ત્યાં ગુરુવર્ય શ્રી રામાનંદ સ્વામીની આજાથી દરબાર મૂળુભાઈનું ખેતીકામ કરવા પણ તૈયાર થયા.

આમ, બધે પરીક્ષા પસાર કરી તોપણ શ્રી રામાનંદ સ્વામીએ કહ્યું કે તમારા માતા-પિતા વગેરે સંબંધીની રજા મેળવીને આવો. એ વચનને શિરે ચડાવીને-પોતાના પૂર્વશ્રમનું ગામ અમરાપરમાં પણ પૂર્વોક્ત પ્રકારે જ્ઞાનીને ગાંડા થયા ત્યારે રજા મળી અને ગુરુ પાસે આવ્યા ત્યારે સં. ૧૮૪૨ના વસંતપંચમીએ ગુરુવર્ય શ્રી રામાનંદ સ્વામીએ બંધિયા ગામમાં તેમને સાધુની ભાગવતી દીક્ષા આપી. આ પ્રકારે ગૃહત્યાગ કરીને ચૌદ વર્ષ સુધી સાચા સદ્ગુરુની શોષ કરીને મોકશદાતા સદ્ગુરુ કેવા હોય તે આપણને બતાવીને સહ્ય. શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામીએ જ્ઞાને કે આપણા ઉપરથી સદ્ગુરુની શોષ કરવાનો ભાર જ ઉતારી દીધો છે!

આ મહામુનિવર મુક્તાનંદ સ્વામી એટલે અજોડ વક્તા, કુશણ ગવેયા અને સાધુતાના શાણગાર, પ્રખર પાંડિત્ય પરિપૂર્ણ અભનું આગવું વ્યક્તિત્વ છતાં પણ દાસત્વની મૂર્તિ. નખશીખ દાસત્વ મૂર્તિ એટલે સદ્ગુરુ શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામી... શ્રી જમહારાજે ગ. મ. હરમાં વચનામૃતમાં દાસત્વભક્તિમાં ગોપાળાનંદ સ્વામીને તુલ્ય અતિ ઉતામ દાસત્વભક્તિવાળા મુક્તાનંદ સ્વામીને ગણેલા છે. સ્વામી મહાન સિદ્ધ પુરુષ હોવા છતા છંદગીભર દાસત્વના

પરિપાક રૂપે સાધક જેવું

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

જીવન જીવ્યા છે. જે વચનામૃતનું અધ્યયન કરતાં જણાઈ આવે છે. એમના જીવનમાં કોઈપણ સ્થળે એમન જણાય કે આમની અંદર ઐશ્વર્યનો અર્થવ જીછળે છે. આવા મહાન સંગીતના બેતાજ બાદશાહ, સાધુતાના શક્ષાગાર, પ્રભર પ્રવક્તા અને અતિ નિપુણ નૃત્યકાર સદ્. મુક્તાનંદ સ્વામીના જીવન-કવન પર શ્રીજમહારાજની પરાવાણીરૂપ વચનામૃતની દસ્તિએ આપણે એક અવલોકન કરવા પ્રયત્ન કરીએ...

વચનામૃતમાં સદ્. મુક્તાનંદ સ્વામી :

■ "...મુક્તાનંદ સ્વામીને અમે પ્રથમ લોજપુરમાં દીઠા હતા અને જેવી શ્રદ્ધા ને ભગવાનનું માહાત્મ્ય હતું તેવું ને તેવું જ આજ દિવસ સુધી નવું ને નવું છે, પણ ગૌણ પડ્યું નથી..."

(વચ. સા. ૩)

■ "...પછી શ્રીજમહારાજે મુક્તાનંદ સ્વામીને કહ્યું જે, 'અમારી નાડી જુવો, શરીરમાં કાંઈક કસર જણાય છે.'..."

(વચ. કા. ૧૦)

■ "...ત્યાર પછી (રામાનંદ સ્વામીએ) કહ્યું જે, મુક્તાનંદ સ્વામીની આજ્ઞામાં રહો. પછી અમો સ્વામીનાં દર્શન થયાં મોર નવ મહિના સુધી મુક્તાનંદ સ્વામીની આજ્ઞામાં રહ્યા..." (વચ. લો. ૩)

■ "...એમકહીને મુળજી બ્રહ્મચારી તથા મુક્તાનંદ સ્વામી ઈત્યાદિક સત્સંગી તેમણે ભગવાનને અર્થે અને સંતને અર્થે જે કર્યું તે કહી દેખાડ્યું..." (વચ. લો. ૩)

■ "...વર્તમાન પણ સુધ્યા સારાં પાળતો હોય ને નિશ્ચય સુધો હોય ને તે પાસે આપણા રહેતા હોઈએ ને આપણને ટોકે નહીં ને પંપોળીને રાખે ને જાપરો રાખે તો તે મુક્તાનંદ સ્વામી જેવો લોકવ્યવહારે મોટો કહેવાતો હોય તેનો પણ સંગ ન કરવો..." (વચ. લો. ૬)

■ "...મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા હોય તે સર્વથી સરસ વર્તમાન પાળતા હોય ને તેણે કરીને બીજા સંતને ઉદ્ઘેગ થાય, કેમજે એમની બરોબર વર્તાય નહિ તે સારં એ ગુણ વધાપિ મોટો છે તો પણ તેનો ત્યાગ કરીને સર્વ સંતને બરોબર વર્તતું અને બરોબર વર્તવારૂપ દોષ છે તો પણ અનું ગ્રહણ કરવું..."

(વચ. લો. ૬)

■ "...જ્યારે એવા ભૂંડા ઘાટ થવા માંડે ત્યારે ધ્યાનને પડ્યું મૂકીને જીબે કરીને ઉચ્ચ સ્વરે નિર્લજજ થઈને તાળી વજાડીને 'સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ' ભજન કરવું અને હે દીનબંધો ! હે દયાસિંહો ! એવી રીતે ભગવાનની પ્રાર્થના

કરવી તથા ભગવાનનાં સંત જે મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા મોટા હોય તેનાં નામ લઈને

તેની પ્રાર્થના કરવી તો ઘાટ સર્વ ટણી જાય ને નિરાંત થાય પણ એવિના બીજો એવો ઘાટ ટાળ્યાનો ઉપાય નથી..."

(વચ. લો. ૬)

■ "...અને વાણી ચંચળ હોય તો અમટો જે, મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા વાર્તા કરતાં હોય તથા કથા વાંચતા હોય, તે વચમાં પોતે ડહાપણ કરીને બોલવું નહિ અને જો વચમાં બોલાઈ જાય તો પંચવીશ માળા ફેરવી, તો વાણીની ચંચળતા ટણી જાય..." (વચ. લો. ૮)

■ "...અને હમણાં આ મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા સંતને વિષે એ નારાયણને લઈએ તો એમને પણ ભગવાન જેવા કહેવાયો..." (વચ. લો. ૧૩)

■ "...અને ભગવાનનો તો પથાર્થ નિશ્ચય હોય તો પણ જો પંચવિષયનો અત્યંત અભાવ ન થઈ ગયો હોય ને તેની આસક્તિ હોય ને તે વિષયનું મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા ખંડન કરે તો તેનું માથું શાખે કરીને મુકાવી દે એવો દ્રોહ કરે..."

(વચ. લો. ૧૭)

■ "...અમને સ્વખ થયું જે, અમે ગોલોકમાં ગયા, ત્યાં ભગવાનના અનંત પાર્થ દીઠા. તેમાં કેટલાક તો ભગવાનની સેવામાં રહ્યા છે તે તો સ્થિર સરખા જણાયા અને કેટલાક તો પરમેશ્વરના કીર્તન ગાય છે તે કીર્તન પણ મુક્તાનંદ સ્વામી ને બ્રહ્માનંદ સ્વામીનાં ગાય છે..." (વચ. મ. ૧૮)

■ શ્રીજમહારાજ મુક્તાનંદ સ્વામીને સંબોધીને કહે છે : "...કામકોધાદિકના જોરને હઠાવે એવો જે વિચાર તે તો ગુણ થકી પર છે તે એ તમારા જીવમાં રહ્યો છે અને એવી રીતે કામકોધાદિક ગુણને હઠાવે એવું જે જોર છે તે પૂર્વજન્મનો સંસ્કાર છે. અને તમારું એટલું તો અમને જણાય છે જે, તમારે જે જે માયિક પદાર્થનો યોગ થાય તેની આંટીમાં પ્રથમતો આવી જવાય પણ અંતે જનાં એના બંધનમાં રહેવાય નહિ; બંધન તોડીને નીકળાય ખરું." (વચ. મ. ૨૭)

■ "...અને મુક્તાનંદ સ્વામી આદિક સાધુનાં જે કાવ્ય, કીર્તન તે ગાવવાનાં ને સાંભળવાનાં તથા ભગવાનનાં અવતાર ચરિત્રે યુક્ત એવાં કાવ્ય કીર્તન બીજા કવિના હોય તો તેને પણ ગાવવાનાં ને સાંભળવાં..." (વચ. મ. ૩૫)

■ "...જેમાં મુક્તાનંદ સ્વામીને ક્ષયરોગ થયો છે તે દહીં, દૂધ, ગળ્યું ચીકળું કાંઈ ખાવા દેતો નથી, તેમજે સમજુ હોય તેને એમ જણાય જે, 'આ રોગે સારું સારું ખાવાપીવાનું સર્વ ખંડન કરી નાંબું, માટે આ તો ક્ષયરોગરૂપે જાણીએ, કોઈક મોટા સંતનો સમાગમ થયો હોય ને શું ?' એમ ભાસે છે." -(વચ. મ. ૪૭)

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

■ "...તમે (મુક્તાનંદ સ્વામી) પણ પોતાના સંપ્રદાય સંબંધી ને પોતાના ઈષ્ટદેવ સંબંધી જે વાણી તથા શાસ્ત્ર તે જ દેહપર્યત કર્યા કરજ્યો ને તમારો દેહ રહે ત્યાં સુધી તમને એ જ આશા છે..." (વચ. મ. ૫)

■ "...અમે આ ત્રણ અંગની (આત્મનિષ્ઠા, પતિત્રતા ને દાસપણાની) વાર્તા કરી છે, તે બહુધા તો આ મુક્તાનંદ સ્વામી સારું કરી છે. અને મુક્તાનંદ સ્વામી ઉપર અમને ઘણું હેત છે, અમને શરીરે મંદવાડ છે, તે રખે કોઈ વાતની સમજણામાં ખામી રહી જાય નહિ એમ જાણીને આ વાર્તા કરી છે..."

■ "...એવા દાસત્વ ભક્તિવાળા તો આજ ગોપાળાનંદ સ્વામી છે અને બીજા મુક્તાનંદ સ્વામી છે..." (વચ. મ. ૬૨)

■ "...મુક્તાનંદ સ્વામીને અમારી પ્રસરતા કરવી તથા અમારો વિશ્વાસ એ અંગ..." (વચ. અંત્ય. ૨૪)

■ "...અહીંની મોટેરી ત્રણ બાઈઓ તથા ગોપાળાનંદ સ્વામી, બ્રહ્માનંદ સ્વામી, મુક્તાનંદ સ્વામી, નિત્યાનંદ સ્વામી, શુક્મુનિ, સોમલોભાયર, દાદોભાયર એ તમે સર્વે જેમ હમણાં આ વર્તમાન કાળે કેવા રૂરી રીતે વર્તો છો તથાપિ જો દેશ, કાળ, સંગ, કિયા એ ચારને વિષે વિષમપણું થાય તો એમનો એમરંગ રહે નહિ, એવાતમાં કંઈ સંશય નથી..." (વચ. અંત્ય. ૨૪)

■ "...અમારો પ્રથમ ત્યાગી સ્વભાવ હતો પણ જો શ્રી રામાનંદ સ્વામીના દર્શનનો ખપ હતો તો મુક્તાનંદ સ્વામીની આજાને અનુસારે વર્ત્યા પણ અમારા મનનું ગમતું કંઈ ન કર્યું..." (વચ. અંત્ય. ૨૭)

■ "...ધન, દોલત, સ્ત્રી અને પુત્ર એ આદિક જે પદાર્થ તેણે કરીને જેની બૃદ્ધિમાં ફર પડે નહિ અને એને અર્થે કોઈને વિષે આસ્થા આવે નહિ. એવા તો આ મુક્તાનંદ સ્વામી તથા ગોપાળાનંદ સ્વામી છે..." (વચ. અંત્ય. ૩૭)

■ "...જ્યારે અમને રામાનંદ સ્વામીનું દર્શન નહોતું થયું ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામી સંગાથે અમે એમ ઠરાવ કરી રાખ્યો હતો જે, 'મને રામાનંદ સ્વામીનું દર્શન કરાવો તો આપણે બે જ્રણ વનમાં જઈને ભગવાનનું અંદર ધ્યાન કર્યા કરીશું અને કોઈ દિવસ વસ્તીમાં તો આવીશું જ નહિ...'..." (વચ. અંત્ય. ૧૩)

આમ, ખુદ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે મુમુક્ષુ જીવત્ત્માઓને ઉપદેશ આપવા માટે સદ્ગ. મુક્તાનંદ સ્વામીને વિષે આદર્શ સાધુતા જોઈને તથા તેમના નિર્દોષ દાસત્વ જીવનથી પ્રેરાઈને ૨૬૨ વચનામૃતોમાં ૨૧ વચનામૃતની અંદર પ્રસંગોપાત ૨૨ વાર તેમને યાદ કર્યા છે. સદ્. શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામીના ચરણોમાં પ્રણામ સહ જ્ય શ્રી સ્વામિનારાયણાં...

અનુસંધાન પાન નં. ૭ પરનું

હોય છે તે ભગવાન શ્રીહરિના અપર સ્વરૂપ સમા પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજાથી પોતાનું સ્થાન સ્વીકારીને તમામ ભક્તજનોને કથા-વાર્તામાં ભગવાનના લીલાચરિત્રાની સાથે સહૃપદેશ આપે છે. સભામાં સંતો-ભક્તોના પ્રવચન બાદ પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી કે ભાવિઆચાર્ય પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય અમૃતવાજીનો લાભ મળે છે. જેનાથી મોક્ષમાર્ગની દિશાઓ ખુલ્લી થાય છે. ભક્તજનો આ સંપ્રદાયના ગુરુસ્થાને બિરાજતા પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીની અમૃતવાજી સાંભળવા માટે આતુરતા ધરાવતા હોય છે. અને તે વાજીને પોતાના જીવન પાથેય તરીકે સ્વીકારીને ધન્યભાગી બને છે.

વિ.સં. ૨૦૦૬માં બંને દેશના પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી દેવેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી આનંદપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની આજાથી પ્રસિદ્ધ થયેલ 'સત્સંગ બાલ શિક્ષા' નામના પુસ્તકમાં તે વખતે જે રીતે ઉત્સવો થાતા તેનું નીચે મુજબ વર્ણન કરેલું છે.

શ્રીજીમહારાજની આજા પ્રમાણે વડતાલમાં (૧) કારતક સુદ ૧૧ - પ્રભોવિની એકાદશી તથા (૨) ચૈત્ર સુદ - ૮ રામનવમી (હરિજયંતી)નો એમબે સમૈયાઓ થાય છે તથા ગઢામાં ભાદરવા સુદ - ૧૧ જળજીલાણીના દિવસે સમૈયો ભરાય છે તેમજ માઘ સુદિ - વસંતપંચમી અને જન્માષ્ટમી તથા જૂનાગઢમાં જેઠ સુદ - ૧૫ના દિવસે સમૈયો કરવાનું નિયત કરવામાં આવેલું છે.

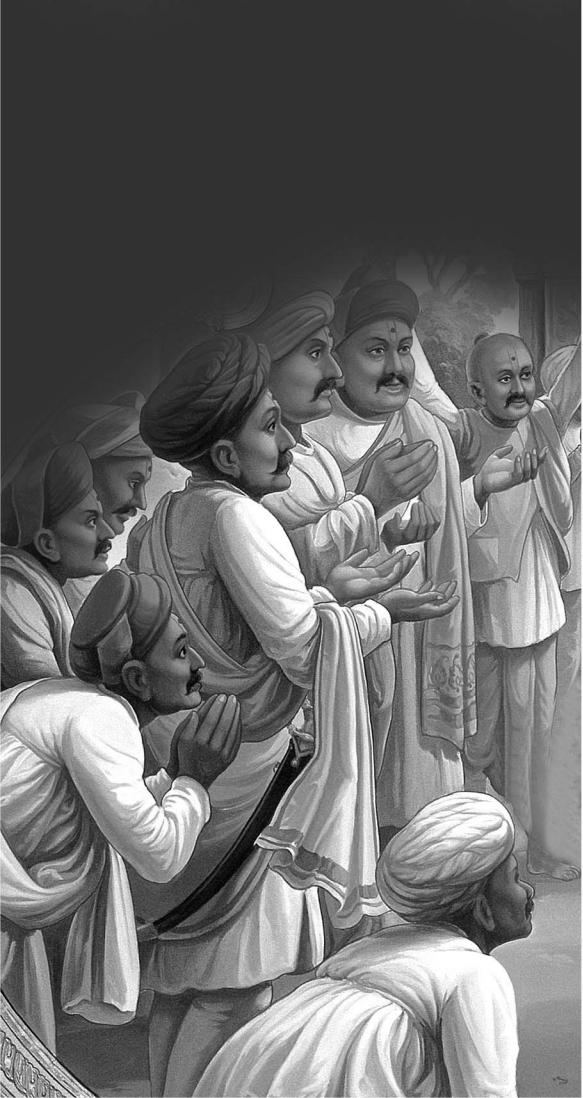
તેમજ અમદાવાદ દેશમાં પણ ઉપરોક્ત (૧) પ્રભોવિની અને (૨) રામનવમીનો સમૈયો અમદાવાદમાં યોજવામાં આવે છે તથા (૩) માઘ સુદિ - વસંતપંચમીનો ઉત્સવ તથા (૪) જન્માષ્ટમીનો ઉત્સવ આ બંને ઉત્સવના સમૈયા મૂળીમાં ભરાય છે. તથા (૫) જેતલપુરમાં અધાર સુદ - ૧૫ ને દિવસે તથા (૬) પ્રાંતિજમાં શ્રાવજા સુદિ પૂનમને દિવસે સમૈયો ભરાય છે અને પ.પૂ. મહારાજશ્રી સદગુરુ સંતો સાથે તેમાં પથારે છે. આ પ્રમાણે કહેલું છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ દ્વારા

હિન્દુકતોને

સ્વાપિત રાયણ સ્વાપિત રાયણ સ્વાપિત રાયણ સ્વાપિત

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના ભક્તોને નિત્ય અનુકરણીય સ્નાનપૂજાદિ પવિત્ર નિયમો તથા ભગવાનની નિશ્ચય અને ભગવતીયનો પક્ષ કેવા હોવા જોઈએ ?

તથા અર્યાસ્વરૂપ ભગવાનની મૂર્તિ સંશાસ્ત્રો

તેમજ દેવાલયાદિ તીર્થસ્થાનો તથા

પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા વડીલ સંતો-હરિભક્તો તથા

વરિષ્ઠ જ્ઞાનોની મર્યાદા કેવી રીતે સાચવ્યા તથા

ઉત્સવ-સમેયામાં કેવી વર્તણું રાખવી તેમજ અન્ય દિવસોમાં પણ સર્વત્ર ભક્તજનો

સાથે કેવું વર્તન રાખવું તેની અનેકવિધ રીતને યથાવિભાગને સંક્ષેપથી શીખવતી

લેખમાણા અહીં પ્રસ્તુત છે....

■ સ્વા મી આ નં દ સ્વ ૩ પ દા સ છુ

સ્વાપિત સાંપ્રદાયિક બંધારણીય મુજબ

વાત્યાની ટીકી

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે શિક્ષાપત્રીમાં દશવિલા સત્સંગીઓઓ પાઠવાના અગિયાર નિયમો

૧. જીવની હિંસા શરીર, મન કે વચનથી ન કરવી.
૨. પરસ્ત્રીનો સંગ ન કરવો.
૩. ક્યારેય, કોઈ પ્રકારે ભાંસ ન ખાવું.
૪. દવાના રૂપમાં પણ દારુ ન પીવો.
૫. વિધવા સ્ત્રીનો સ્પર્શ ન કરવો.
૬. તીર્થમાં પણ આત્મઘાત ન કરવો.
૭. ધર્મ કાર્ય માટે પણ ચોરી ન કરવી.
૮. કોઈને માથે મિથ્યા કલંક ન ઢેવું.
૯. કોઈપણ દેવની નિંદા ન કરવી.
૧૦. જેનું ન ખપતું હોય તેનું અસરજણ ન ખાવું.

૧૧. વિમુખ જીવના મુખથી ભગવાનની કથાવાર્તા ન સાંભળવી. (જો સાંભળે તો ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિએ સહિત મોક્ષના માર્ગથી પડી જાય.)

ભગવાનનાં ભક્તોએ દ્યાનમાં રાખ્યા જેવી અતિ-આવશ્યક બાબતો

૧. નિયમ : ઉપરોક્ત નિયમોનું પાલન કરવું અને સ્નેહીજનો પાસે પાલન કરાવવું.

૨. નિશ્ચય : નિર્વિકલ્પ નિશ્ચય એવો હોય કે, મને મળ્યા જે ભગવાન તે જ સર્વના કારણ સર્વોપરી છે. બીજા ગમે તેવા મુક્તાનંદસ્વામી જેવા ઉત્ત્યકોટિનાં સંત હોય, તો પણ તેઓ ભગવાનનાં દાસ જ છે. માટે તેનું ધ્યાન તથા આરતી ન કરી શકાય અને થાય તો નિશ્ચયમાં ભંગ કરેવાય અને મોક્ષમાં પણ વિઘ્ન છે. (પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી તો ભગવાનનું અપર સ્વરૂપ છે માટે તેની આરતી થઈ શકે.)

૩. પક્ષ : સાંપ્રદાયિક સત્સંગી અને સંત-સર્વને સાચા સગા સમજાને

રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી રાયણ ખાતી

તેમનો પોતાનાં કુટુંબીના જેવો શિરસાટે પક્ષ રાખવો. સાચા સંત અને સત્સંગીની એ જ ઓળખાણ છે કે, શ્રીહરિએ કહેલા પંચવર્તમાન યથાવત પાળો હોય તથા ‘શ્રીહરિયરિત્રામૃત સાગર’ માં કહેલાં સત્સંગના સ્થંભરૂપ એવા (૧) દેવ (૨) આચાર્ય (૩) શાસ્ત્ર અને (૪) મંદિર આ ચારને પ્રતિપાદન કરતાં હોય અને તેમાં વળગી રહેલાં એવાં સંતો તથા તેને અનુસરતા એવા સત્સંગીઓ તેનો પક્ષ રાખવો. તથા ગોપાળાનંદ સ્વામીએ કહું છે જે પુરુષોત્તમ ભગવાને આચાર્યજી મહારાજશ્રીને આજ પોતાના દાતપુત્ર કરીને સર્વે સાધુ તથા સત્સંગીના ગુરુ કરીને પોતાની ગાડી ઉપર બેસાડ્યા છે, તેમાં તથા લક્ષ્મીનારાયણ આદિક મૂર્તિઓ પોતે પદ્ધરાવી છે તેમાં પણ પોતાના અવતાર જેટલું દેવત પોતે મુક્યું છે. માટે તે આચાર્ય તથા પોતાની પદ્ધરાવેલી જે મૂર્તિઓ તેને અવતારી જે પુરુષોત્તમ ભગવાન તેના અવતાર જેવા તો જ્ઞાનવા અને જેમ અવતારને અર્થે કરે તેને પોતે અંગીકાર કરે છે તેમજ આચાર્યજીને અર્થ તથા પોતાની પદ્ધરાવેલી મૂર્તિઓ તેમને અર્થ જે સેવા કરે તે પોતે અંગીકાર કરે છે. તેમજ દેવ-આચાર્યશ્રીને અર્થે કોઈક સેવા કરતા હોય તેને અવળી વાત કહીને ભાંગી નાખે તથા અમ કહે જે, આચાર્યને અને લક્ષ્મીનારાયણ આદિક દેવને કંચાં ખોટ છે? માટે કાંઈ ધર્મદાનું હોય તથા નામનું હોય તે સંતને અર્થે ખર્ચો. કેમજે સંતને અર્થ જે જે કરે છે, તે તત્કાળ ઉગ્ર નિસરે છે. અમભાવણો ઉપદેશ કરીને પોતાની શુશ્રૂષાને અર્થે બીજાને મોળા પાડે છે તથા કોઈ સારો મનુષ્ય હોય, ને તે દેવની તથા આચાર્યની સેવા કરતો હોય તેને પોતાની સેવા કરાયાને અર્થ અવગુણ ઘાલીને તેમની સેવામાંથી પાછા પારીને પોતાની સેવા કરાવે તો તેને પંચ મહાપાપ જેવું પાપ થાય છે. માટે આ કહું અભેસમજે તો જ શુદ્ધ સંપ્રદાયનું જ્ઞાન પાસ્યા કહેવાય, નહીં તો અશુદ્ધ સંપ્રદાયનું જ્ઞાન કહેવાય ને આ વાત તો કેવી છે, તો જેમ હીરો હોય ને તેને જતન કરીને રાખે તેમઆ વાતને હીરાની પેઢે નિયે નવી ને નવી રાખજો. પણ ગાફલપણે કરીને ભૂલશો મા જરૂર ભૂલશોમા, કેમકે આ વાતને જે ન સમજે તેને મોક્ષના માર્ગમાં બહુ ફેર પડે છે. (પ્ર-૩. વાત-૮) તથા ગોપાળાનંદ સ્વામીની બે પ્રકરણની વાતો માં પ્ર-૨ વાત-૨૫૦ (ત્રણ પ્રકરણની વાતોમાં પ્ર-૧/૨ હપ) મુજબ એકાંતિક ભક્તની વૃત્તિમાં ભગવાન રહ્યા હોય એવાનું વર્તન કેવી જાતનું હોય? ઉત્તર :- એની જે કિયા તે આચાર્યજી મહારાજને અર્થ હોય કે મંદિરને અર્થ હોય પણ પોતાને અર્થ ન હોય. તથા શુકાનંદ સ્વામીએ વાત-૮ માં કહું છે કે મુક્તાનંદ સ્વામીને દેહ મૂકવા આડા ત્રણ દિવસ રહ્યા ત્યારે કહે હવે મંદવાડ કર્યો નથી.

હવે તો સાજા થયા તે ગાડી ઉપર બેસીને દેશમાં ફરશું ને મોટામોટા શહેરમાં વાતો કરીને આચાર્ય મહારાજની પદ્ધરામણી કરાવશું ને શુદ્ધ સંપ્રદાયની પ્રતિષ્ઠા કરીશું. તેમજ શુકમુનિની વાત-૪૦ માં કહું છે જે-ભગવાન રાજુ કેમથાય? ઉત્તર :- રાજુ થાય એવો ખપ જોઈએ. તેમાં ગૃહસ્થને દેવની તથા આચાર્યની દશોંદ-વિશોંદ ધર્માદી અને નામની સેવા કરવી અને ત્યાગને દેહ કરીને સેવા કરવી તો ભગવાન રાજુ થાય. એવી રીતે વર્તતા એવા સંત તથા સત્સંગીઓ તેમનો પક્ષ રાખવો. તેમનો પક્ષ રાખતા જીવો યા મરો પક્ષ તેનું અવશ્ય કલ્યાણ જ છે. એવા સંત-સત્સંગી ભગવાનનાં ધામમાં શ્રીહરિની સમીપની સેવાને પામે છે અને એજ મરજ પ્રમાણે વર્તનારો છે.

૪. ભક્તિ : માહાત્મ્યજ્ઞાને યુક્ત એકાંતિકી ભક્તિ કરવી. ભગવાન સિવાય કોઈ દેવ-દેવી કે સંતનું ધ્યાન કદાપિન કરવું. પતિત્રતાની ભક્તિ કરવી. વેશ્યાની જીવી ભક્તિ ન કરવી. (ગ.મ.પ. નું ૧૮મું વચનામૃત)

૫. દ્રોહ : ભગવાનનાં ભક્તનો મન, વાણી અને વચનથી કોઈ પ્રકારે દ્રોહ ન કરવો.

૬. દોષ : ભગવાનનાં ભક્તમાં કોઈપણ પ્રકારનો દોષ ન રહેવો જોઈએ. તેમજ પંચવર્તમાને યુક્ત એવા સંતો-ભક્તોનો પણ દોષ જોવો ન જોઈએ.

૭. સમાગમ : ભગવાનના માર્ગ આગળ વધવા માટે તથા પોતાના આત્માનું કલ્યાણ કરવા ઈચ્છનારે એકાંતિક સંત તથા હરિભક્તનો સમાગમનિત્ય પ્રત્યે કરવો.

૮. વિવેક : ધર્મકુળનાં વંશજ આચાર્યો, તેમની દિક્ષા તથા મંત્ર પામેલાં સંતો, શ્રીહરિએ તથા આચાર્યજીએ પદ્ધરાવેલી મૂર્તિઓ તેમજ શ્રીજ મહારાજે રચાવેલાં શાસ્ત્રોને અને વર્તમાનકાળે આચાર્ય મહારાજે આશિષરૂપ આજાપત્ર આપેલા શાસ્ત્રોને જ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનાં માનવા તો જ શ્રીજ મહારાજ રાજુ થશે અને તો જ આત્મંતિક કલ્યાણ થશે તેમજ પરમપદની પ્રાપ્તિ થશે. આ વાત વિવેકી સત્સંગીઓએ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવી.

૯. દૈનિક કિયા : (૧) સૂર્ય ઉગ્યા પહેલાં સવારે ૪ થી ૫ ના સમયને બ્રાહ્મમુહૂર્ત કહેવાય છે તે બ્રાહ્મમુહૂર્તમાં ઉદ્ઘંબ. (૨) પથારીમાં બેસીને જ ભગવાનમાં વૃત્તિ રાખીને ધ્યાન કરવું. (૩) મળત્યાગ બાદ શૌચવિધિ કરવા માટે શુદ્ધ મૃત્કા (ધૂળ) અથવા પાવડરથી ડાબો હાથ દસ વખત ધોવો, તેમજ બને હાથ ભેગાં કરીને સાતવાર ધોવા અને બને પગનાં તળિયા ત્રણવાર ધોવા. (સાબુથી નહિ)

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

(૪) એક થળે બેસી મૌન રાખીને ધોયેલું દાતણ કરવું, ઉલ ઉતારી ચીરી ધોઈને કચરા પેટીમાં નાખવી. (જો ભ્રષ્ટ કરતા હોઈએ તો આયુર્વેદિક જ ટુથપેસ્ટ પાવડર અથવા ટ્યુબ વાપરવી. અન્ય ટુથપેસ્ટોમાં હાડકાનો ભુકો, ચરબી વગેરે અયોગ્ય પદાર્થ નાખવામાં આવે છે માટે તે ન વાપરવા) વ્રત-ઉપવાસને દિવસે દાતણ ન કરવું. પણ બાર કોગળા કરીને મુખશુદ્ધ કરવી. (૫) સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ નામભંત્ર સાથે નારાયણ સરોવર, ઘેલો, ગોમતી વગેરે તીર્થક્ષેત્રોને યાદ કરીને પવિત્ર ઠંડા પાણીથી જ્ઞાન કરવું. આપત્કાળે ગરમપાણીથી જ્ઞાન કરવાનો દોષ નથી. (૬) જ્ઞાન કરીને નાચા પહેલાં મૂકેલ હોય તેવાં પવિત્ર વસ્ત્રથી શરીર લુંછવું. પૂજામાં પહેરવા માટે વસ્ત્ર રેશમી-ગરમકે અન્ય પવિત્ર હોય તેવું ચાર મીટર લાંબું એક પહેરવા માટે તથા ઓફ્વા માટે ત્રણ મીટરનું એમબે વસ્ત્રો રાખવા. તે વસ્ત્ર સ્ત્રીઓએ તથા ધોબીએ ધોયેલા ન હોય, પવિત્ર જળથી ધોયેલા હોય, નાચા વગર અશુદ્ધ શરીરે સ્પર્શ કર્યા ન હોય તેવા રાખવા. (૭) ઊન-રેશમી આદિક પવિત્ર આસન કે જે પર સારી રીતે બેસી શકાય તે પર બેસીને પૂર્વમુખે અથવા ઉત્તરમુખે બેસીને પૂજા કરવી, સુતરાઉ આસન ઉપર બેસીને પૂજા કરનારા વ્યક્તિને પૂજાનું યથાર્થ ફળ મળતું નથી એમણિકાપત્રી ભાષ્યમાં કહું છે, ત્રણ વખત આચમન કરવું. આચમન કરી, શિખા બાંધતી વખતે “શ્રીધર ! શ્રીપતે ! સ્વામિન્ ! ભક્તાનામભયંકર ! ઇતિ દેવ શિખાબન્ધે સ્વામિનારાયણ પ્રભો !!” એ મંત્ર બોલી શિખા બાંધવી. પછી તિલકચાંદલો કરવો. ફરી ત્રણવાર આચમન કરવું. પછી શાસ્ત્રોક્ત વિષિ મુજબ માનસીપૂજા કરવી. આવાહન મંત્ર બોલી ભગવાનને રેશમી અથવા મખમલના પવિત્ર કટક વડે માર્જન કરવું. (ભગવાનની મૂર્તિને લુંછવી) નિયમમુજબ ધ્યાન, માણા, સુતિ, દંડવત કરવા. ત્યાર બાદ વિસર્જન મંત્ર બોલી ભગવાનની મૂર્તિ સંકેલી લેવી જે પુરુષભક્તોએ પ.પૂ.ધ.ধુ. ૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજશ્રી પાસેથી ગુરુમંત્ર લીધો હોય અને જે સ્ત્રીભક્તોએ પ.પૂ.ધ.ধુ. ૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજશ્રીના ધર્મપત્ની પ.પૂ. અ.સૌ. ગાઢીવાળા માતુશ્રી પાસેથી ગુરુમંત્ર લીધો હોય તેમણે તે મંત્રની દરરોજ આધાર્થમાં ઓછી બે માણા ફેરવવી. જેણે ગુરુમંત્ર લીધો ન હોય તેમણે અવશ્ય તે મંત્ર લેવો. શિક્ષાપત્રીનો પાઠ શક્તિ અનુસાર કરવો. ત્યાર બાદ વ્યવહારિક કામકાજ કરવું. પૂજા કરતી વખતે સંપૂર્ણ મૌન રાખવું. પૂજામાં ભગવાન સિવાય કોઈપણ મનુષ્ય, દેવ કે સાધુની મૂર્તિ ન રાખવી. (૮)

દિવસ દરમ્યાન પાંચ વખત માનસીપૂજા કરવી. પહેલી-સવારે પૂજા કરતી વખતે પાંચ વાગ્યે, જીજુ-બ્યારે અગિયારથી બાર વાગ્યે થાળ ધરાવાના સમયે, જીજુ-ઉત્થાપન સમયે ચાર વાગ્યે, ચોથી-રાત્રે જમવાના સમયે આઠ થી દસ વાગ્યા સુધીમાં અને પાંચમી-રાત્રે દસ વાગ્યે પોઢાડી વખતે. (૯) ભગવાનના ભક્તોએ દરેક વસ્તુ ભગવાનને ધરાવીને જ વાપરવી. ભગવાનને અર્પણ કર્યા વગરની વસ્તુઓ ભક્તને મોક્ષ માર્ગમાં વિષન કરનારી છે. (૧૦) ભગવાનની પ્રસાદી અથવા જળ નીચે બેસી જમણા હાથથી લેવી. (૧૧) શાસ્ત્રમાં કહ્યા મુજબ ગૃહસ્થ સત્સંગીભાઈઓએ જાતુ પ્રમાણે ઉત્તમબ્રહ્મચર્ય પ્રત પાળવું. તેની વિગત :- સ્ત્રી માસિકમાં આવ્યા બાદ સોણ દિવસ જાતુકાળ કહેવાય છે તેમાં સંગ નહીં કરવાના દિવસો-પ્રથમચાર દિવસ, નવમી, દશમી, અગિયારસ, બારસ, પૂનમ, અમાસાદિક ઉપવાસ અને શ્રાદ્ધનો દિવસ તેનો પૂર્વ દિન તથા માસિક આવે ત્યાં સુધીના દિવસોમાં સ્ત્રી સંગ ન કરવો. નિષેખ કરેલા દિવસોમાં સ્ત્રી સંગ કરનારને કૂતરા-બિલાડાના જન્મઆવે છે. (સત્સંગીજીવન પ્રકરણ-૫, અધ્યાય-૮) રજસ્વલા સ્ત્રીને ધાવણો બાળક અડે તો છાંટ નાંખી, ખાવા શિખેલ બાળકને આચમન કરાવીને અને આઠ વર્ષ પછીનાં બાળકને વસ્ત્ર સહિત સ્નાન કરાવવાથી શુદ્ધ થાય છે. (૧૨) સૂર્ય કે ચંદ્ર ગ્રહણ થતાં પહેલાં પવિત્ર થઈ સર્વે કિયાનો ત્યાગ કરી પ્રલુબ-સ્મરણ કરવું. ગ્રહણ મૂક્યાય ગયા બાદ વસ્ત્રસહિત સ્નાન કરી યથાશક્તિ દાન કરવું. (૧૩) નિષે પ્રત્યે સંધ્યા સમયે ભગવાનનાં મંદિરે જઈ ઉચ્ચ સ્વરે કિરતન કરવા તથા કથાવાર્તા સાંભળવી. મંદિરમાં આચ્યવાર્તા કરવાથી ભગવાન કુરાજ થાય છે. (૧૪) પોતાની આવકમાંથી યથાશક્તિ દશમો યા વીશામો ભાગ ધર્માદો કરવાથી દ્રવ્યનો શુદ્ધિ થાય છે. તે શુદ્ધ દ્રવ્યથી જ સુખ-શાંતિ મળે છે. અન્યથા સંસારમાં આવતી અનેક ઉપાધિઓના મૂળમાં આ આજાનો લોપ હોય છે. (૧૫) દરેક મહિનાની સુદ્ધિ અને વહિ એકાદશી તથા દરેક મહિનાની સુદ્ધિ નવમી (હરિજયંતિ) શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરવી. (૧૬) ભગવાન જમતા હોય અગર પોઢાયા હોય ત્યારે દંડવત્-પ્રદક્ષિણા કે વાતો ન કરવી. (૧૭) તેલ, ધી, દૂધ અને પાણી કપડા વડે ગાળીને જ વાપરવું. જેના હાથનું ખ્યાલે નહીં તેનું અન્ન તથા તેના પાત્રનું જળ ન લેવું અને જેને પોતાના હાથનું ન ખપતું હોય તેને અન્ન તથા જળ ન ટેવું. (૧૮) સંડાસ જઈ આચ્યા પછી તથા પરસ્વીનો સ્પર્શ થઈ જાય, તથા અસતું શુદ્ધને અડી જવાય, તથા દાઢી-હજીમત કરાવ્યા બાદ સ્નાન કરવું. (૧૯) એકાદશી આદિ વ્રતના દિવસોએ તેમજ અન્ય દિવને

દિવસે સુવાથી ખ્રિયર્થનો નાશ થાય છે. તેથી દિવસની નિદ્રાનો

ત્યાગ કરવો. (૨૦) ખ્રાંતિકા, ક્ષત્રિય અને વૈશ્ય ભક્તોએ જગ્નોઈ તથા માથે શિખા (ચોટલી) રાખવી. ન રાખે તો કર્મજળની સિદ્ધિ થતી નથી ને શાસ્ત્રમાં તેને શુદ્ધ સમાન ગણેલા છે. દ્વિજ હોય તેને જ મહામંત્ર-ભાગવતી દીક્ષાનો અધિકાર છે.

(સ.પ.પ.અ.૩)

જે કોઈ સત્તસંગીઓ ઉપર પ્રમાણેનાં નિયમો તથા પ્રથા પ્રમાણે વર્તશે, વર્તાવશે તેની ઉપર ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો પૂર્ણ રાજ્યપો થશે અને અંતકાળે અક્ષરધામમાં પોતાનાં સાનિધ્યનું સુખ આપશે, એ નિર્વિવાદ વાત છે.

દેવની મર્યાદા

દેવ :- શ્રીહરિએ સ્વહસ્તે સ્થાપિત દેવની ધાતુ, પાખાણ, કાઢ કે ચિત્રની મૂર્તિઓ તથા પંચદેવની પ્રતિમાઓમાં તથા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણો પોતાના સ્થાને અપર સ્વરૂપે ગાંડી પર વિરાજમાન કરેલા આચાર્યશ્રીએ પ્રતિષ્ઠા કરેલ મૂર્તિઓ; અથવા પૂજાવા માટે આપેલ ચિત્રપ્રતિમાઓમાં પ્રત્યક્ષ દેવ બિરાજે છે, એવો ભાવ રહે તો જ દેવની મર્યાદા રહી શકે. મૂર્તિની પૂજા કરનાર પૂજારીએ મૂર્તિમાં પ્રત્યક્ષ દેવ બિરાજમાન છે તેવો ભાવ રાખી પૂજા કરવી જોઈએ.

“પરમેશ્વરે પોતાની આશાએ કરીને જે મૂર્તિ પૂજાવા આપી હોય તે મૂર્તિ અષ્ટ પ્રકારની કહી છે. તેમાં પોતે સાક્ષાત્ પ્રવેશ કરીને વિરાજમાન રહે છે. તે મૂર્તિને ભગવાનનો ભક્ત પૂજતો હોય ત્યારે જેમું પ્રત્યક્ષ ભગવાન વિરાજના હોય અને તેની મર્યાદા રાખે તેમતે મૂર્તિની પણ રાખવી જોઈએ. તેમજ સંતના હૃદયમાં ભગવાનની મૂર્તિ રહી છે તે સંતની પણ મર્યાદા રાખવી જોઈએ. જ્યારે એ ભગવાનને અંતર્યામી જાણીને મર્યાદા નથી રાખતો તો એને ભગવાનનો નિશ્ચય જ નથી.” (વ.ગ.પ્ર.-૬૮)

ભગવાનની મૂર્તિને વાંસો દઈને બેસવું નહિ. ભગવાનની મૂર્તિ સામે બુટ-ચંપલ પહેરીને ન જવું. દર્શન કરતી વખતે હાથમાં લાકડી કે છત્રી જેવા સાધન ન રાખવા. (વૃદ્ધ, રોગી, અપંગ વ્યક્તિ લાકડીનો ટેકો રાખી શકે છે.)

મૂર્તિ સામે કૂલનો હાર પહેરીને જવું નહિ.

મળત્યાગ કરી સ્નાન કરવું અને ધોયેલા સ્વચ્છ કપડાં પહેરીને જ મંદિરમાં જવું, બેસણામાં જઈ આવ્યા પછી સ્નાન કરી ભગવાનનાં દર્શને જવું.

ભગવાનની મૂર્તિ સામે પગ ઉપર પગ ચઢાવીને કે ઢીંચણ બાંધીને બેસવું નહિ. (શ. શલો.-૭૦)

ભગવાનના દર્શન કરતી વખતે પાન ન ખાવું, જોરથી હસવું નહિ, કોથી કુચેષા ન કરવી. સ્ત્રીઓ સાથે વાતચીત કે સ્પર્શ ન કરવો.

ભગવાન પોઢાય હોય કે થાળ જમતા હોય ત્યારે પ્રદિક્ષણ કે દંડવત્ત કરવા નહિ.

ઉત્સવના દિવસે કે નિત્ય પ્રત્યે મંદિરમાં સ્ત્રી, પુરુષોએ પરસ્પર સર્વાન કરવો. (શ. શલો.-૭૦)

શુરૂ, દેવ અને રાજાના દર્શને ઠાલે હાથે ન જવું. (શ. શલો.-૩૭)

દેવ-દર્શને જવું ત્યારે ફળ, ફૂલ, મીઠાઈ કે ધન-ધાન્યાદિક અર્પણ કરવું, ધન દાનપેટીમાં મૂકવું પણ ધૂટો ઘા કરી ફેંકવું નહિ.

દેવ-મંદિરમાં માથા પરની ટોપી, પાઘડી, હેટ કે સાફો હાથમાં લઈ દર્શન કરવા. ખુલ્લા મસ્તકને નમાવી “હું તમારે શરણે આવ્યો છું.” એવા ભાવથી દર્શન કરવા.

સાંદ્રંગ તથા પંચાંગ નમસ્કાર

આપણા સંપ્રદાયની ખાસ વિશેષતા દંડવતે કરીને છે. પુરુષો માટે આદ અંગ :- ૧. હાથ ૨. પગ ૩. ઢીંચણ ૪. ધાતી ૫. મસ્તક ૬. મન ૭. વાણી ૮. દ્રષ્ટિ તેણે સહિત સાંદ્રંગ દંડવત્ત પ્રણામકરવા.

સ્ત્રીઓ માટે પાંચ અંગ :- ૧. હાથ ૨. મસ્તક ૩. મન ૪. વાણી અને ૫. દ્રષ્ટિએ સહિત પંચાંગ નમસ્કાર કરવા.

દેવનાં દર્શન કરતી વખતે ભગવાને પહેરેલાં શાશ્વતારના ઘરેણાં અને વસ્તે સહિત અંગોંની રખવા.

દર્શન કરતી વખતે અન્ય હરિભક્તોને અડચણ ન થાય તે જોવું. સભા મંડપમાં કથા સાંભળવા અવશ્ય બેસવું.

દેવ-દર્શન સમયે નિજ મંદિરમાં એક બીજાને જ્ય સ્વામિનારાયણ ન કહેવા, અને તે વખતે વડીલો કે સંતોને પણ પગે ન લગાય. હાથમાં ગૌમુખી-માળા હોય તે હાથ વડે ચરણ સ્પર્શન કરવો.

સંત કે મોટા હરિભક્ત દંડવત્ત કરતા હોય ત્યારે પ્રસાદ, કુલ કે તુલસી લેવા માટે આગળ ઉભાન રહેવું.

દર્શન વખતે આગળ હોઈએ કે પાછળ તેમાં કોઈ ફરક પડતો નથી. શાંતિથી એક ચિંતા દર્શન કરીએ તો ફળ વધારે મળે છે. મૂર્તિની દર્શન વખતે મનને મૂર્તિમાં પરોવવું. મૂર્તિની સામે ઉભા રહી મન બીજે રહે તેને દર્શનનું કંઈ ફળ મળતું નથી.,

- કુમશઃ-

ભારતીય સંસ્કૃતિના માતૃગૌરવની રક્ષા ઈચ્છા

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિ

દીકરિને દૂધપીતી કરવાનો રાશરી કુર રિવાજ નાખું કરવા માટે
તત્કાલીન સમાજ સુધારકો એવા કે રાજા રામભોડનરાય વગેરે તથા
ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ-સહજાનંદ સ્વામીએ પણ કેટલો કેટલો
દાખડો કરેલો છે તે તો જ્યારે ઈતિહાસના પાના તથા
શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો આજથી બસો વર્ષ પહેલાનો ઈતિહાસ વાંચીએ ત્યારે જ
ખબર પડે - જે માટે હાલ સરવારમાં તેયાર થયેલ શિખરબદ્ધ મંદિરને પણ અનેના
ભક્તો રાજા તુંગજાત-વેરજાતની વિનંતિ હોવા છતાં પણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે તે
સમયમાં ભનાવવાનું મુલતવી રાઘ્યું હતું, એકમાત્ર આ સમાજમાં પગપેસારો કરી ઘર
ગયેલા કુરિવાજને દૂર કરવા માટે જ. આજના આધુનિક યુગમાં સમાજમાં પગ
પગપેસારા કરી ગર્ભપાત (ભૂષણહત્યા) કરાવાના રિવાજના દૂધષણી થતાં પાપકર્મથી
બચવા 'મુલે બચાવો'
(ળિલા પ્રેસ) વિશેપાંકમાંથી સંકલિત લેખમાળા અહીં પ્રસ્તુત છે...

સ્વા મી આ નં દ સ્વ ૩ ૫ દા સ જી
સા ધુ ચો ગે શ્ય ર દા સ

અસંખ્ય સજ્જન-સંતહૃદ્યોનો એક જ...પોકાર...

અના માતૃત્વભાવનું ખૂન...!!!

ક્ષમા યાચના

(હાલા ભક્તજનો ! ગયા ફેલ્લુઆરી અંકમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની ઉઘમી જન્મજયંતી પ્રસંગે વિશેષ અંક હોવાથી ગત જાન્યુઆરીથી આરંભ થયેલ 'ભૂષણ હત્યા એટલે જનેતા-સ્વીના મૃતત્વભાવનું ખૂન'ના શિર્ષક ડેણ લેખમાળાને કમશા: ફેલ્લુઆરી અંકમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો નહોતો તે બદલ વાંચકજનોને પાસે ક્ષમા યાચના ઈચ્છાએ છીએ. અહીં જાન્યુઆરીથી પ્રગટ થઈ લેખમાળાને કમશા: પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે.)

મધ્યકાલીન યુગમાં પ્રચલિત થયેલી કેટલીક કહેવતોને આધારે એવું જાણવા મળે છે કે એ સમયમાં સ્ક્રીસમાજની પુરાણોકત ગૌરવગાથાએ પોતાની વાસ્ત્વિક સ્થિતિને શાસ્ત્રમાં જ અંતર્ગત રાખીને સમાજમાં તો વિકૃત-વિચિત્ર સરૂપે જ ધારણ કર્યું હતું.

બાળહત્યા, બાળલગ્ન, ફરજિયાત વૈધ્યવાલન, બહુપત્નીત્વ અને સતીપ્રથા - આ પાંચ કુરિવાજોએ નારીને સાચે જ અબણાની નિર્બણ કશામાં લાવી દીધી હતી.

આર્થિક દાયજની ચિંતાને કારણે બાળકી જન્મે તે સાથે જ તેને દૂધના પાત્રમાં દુલાલીને મારી નાંખાતી. ગુજરાતમાં ૧, ૨૫,૦૦૦ જાડેજા કુટુંબોમાં દર વર્ષે લગભગ ૨૦,૦૦૦ બાળકીઓને આ રીતે મારી નાંખવામાં આવતી તેવો એક અંદાજ છે. (સંદર્ભ : ૧૮મી સદીમાં સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનું સાંસ્કૃતિક પ્રદાનો) આ કુર પ્રથા સામે વિરોધનો હરફ પણ ઉચ્ચારી શકાતો નહીં.

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

બાળકી કદાચ દૂધપીતી થતાં બચી જાય તો બાળલગ્નની તલવાર તો તેના શિરે લટકતી જ રહેતી.

મૃત્યુદર ઊંચો હોવાના કારણો બાળલગ્નની સાથે બાળવિધવાઓનો પણ રાફડો ફાટતો. કોડભરી કન્યાઓનાં કપાળ કાયમના માટે કોરાકાટ બની જતાં.

વિધવા પર કડક અંકુશો લદાતા. તેનું દર્શન ને સ્પર્શ શુભકર્મને નાશ કરનારું મનાતું. ‘રાંડ’ના કુસિત શબ્દોથી તેનું સંબોધન થતું. હિયર-જેઠની ભૂડી નજરના તેને ભોગ લાગતા.

અલબત્તા, આ બધાની વ્યવસ્થા ઉપજ હતી સતીપ્રથા દ્વારા. પતિ મર્યાદાવિધવાને ચિત્તા પર ચડાવી દેવાની.

માત્ર કલક્તા અને તેની આસપાસના વિસ્તારોમાં જ ઈ.સ. ૧૮૧૫માં રૂપત, ૧૮૧૬માં રૂ૯૯ અને ૧૮૧૭માં ૪૪૧ ખીઓ સતી બની હતી.

બહુપનીત પ્રથાએ પણ સ્વીની દશાને બગાડી હતી. સ્વી દસ વર્ષેય ફરી ન પરણી શકે ને પુરુષ પંચોતેર વર્ષેય પાંચમી વાર પરણી શકતો.

દેવદાસીની કુપ્રથાને કારણો પણ સ્વીઓનો ધાર્મિક વિધિના બહાને દુરૂપયોગ થતો હતો.

મહંતોની આગતા-સ્વાગતામાં સ્વીનું પણ દાન કરવું તે કેટલાક પંથોમાં અનુયાયીનું કર્તવ્ય મનાયું હતું.

કન્યાકેળવાડીના નામે મોઢું મોઢું હતું.

ટૂંકમાં, શ્રીશોષણમાં કશું શેષ રહ્યું નહોતું.

આવા સયમે આ ભૂમિમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું પ્રાગટ્ય થયું અને મહિલા-ઉત્કર્ષની અદ્વિતીય કાંતિ સર્જ ગયા.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સારી રીતે જાણા હતા કે સ્વીઓના શોપણમાં મોટો ભાગ સાખુઓનો પણ હોય છે. વાડ જ યોંભડા ગળો તેમ સાખુઓ સ્વીની ભોળી ભાવનાનો ભરપેટ ઉપયોગ કરી તેને ભષ કરતા હતા. તેથી તેઓએ સ્વી-સાખુની કડક મર્યાદાઓ મૂડી. સ્વીને જોવી નહીં, સ્વી સાથે બોલવું નહીં વગેરે નિયમો સાખુઓને આપ્યા.

તેના ફિલસ્વરૂપે સંપ્રદાયની અંદર સીજાતિ વધારે સુરક્ષિત બની.

આ મર્યાદાથી સંપ્રદાયમાં સ્વીની ભષ્ટાનો માર્ગ સંદર્ભ બંધ થયો.

સ્વીઓમાં પણ નેતિક હિંમતનો સંચાર થયો. લંપટ બાવાઓને તે પડકારતી થઈ. વિજાપુરનાં વજ્ઞબાને ભાઈ રામદાસ સ્વામીનું વતન ઝોઇને ગુણ આવવાથી સત્સંગ થયો. સાખુના બ્રહ્મવિદ્યા સંબંધી નિયમની જાણ થઈ. ત્યારબાદ કદી તે ગંજેરી, ભંગેરી બાવાઓને પોષણ કરવામાં તેમને આવીન ન

થયાં. દેઢતાપૂર્વક તેઓ તે બાવાઓને તગેડી મૂકૃતાં. આમ, બાવાઓના ભાર ને ભય બંનેથી મુકુત થયાં હતાં.

સ્વીના શીલની રક્ષા કાજે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે મંદિરમાં પણ પરસ્પર સ્પર્શનિષેધ ઉચ્ચાર્યો. ‘શિક્ષાપત્રી’માં તેઓએ લઘું કે ‘ઉત્સવના દિવસે અથવા નિત્યપ્રાયે શ્રીકૃષ્ણના મંદિરમાં આવ્યા એવા જે સત્સંગી પુરુષ તેમણે તે મંદિરને વિષે સ્વીઓનો સ્પર્શ ન કરવો. તથા સ્વીઓ તેમણે પુરુષનો સ્પર્શ ન કરવો. અને મંદિરમાંથી નિસર્યા પછી પોતપોતાની રીતે વર્તવું.’

આ નિયમ પાછળાનું કારણ એ હતું કે તે સયમે મંદિરમાં, ઉત્સવમાં પરસ્પરનાં અંગસ્પર્શથી અનર્થ સર્જતા હતા.

માંગીપંથના મેળામાં નરનારી ભેગાં થાય તેમાં વાસનાના ઉછાળ સિવાય કશું ન રહેતું. તેનું વર્ષન કરતાં એક ગરબીમાં લખાયું છે કે,

‘એકતારો લઈ હાથમાં, ઊંચે સાટે કરી ગાય; કોઈક સાથી લઈ સાથમાં, નૃત્ય કરે છે ત્યાં; નરનારી ભેગાં થાયાં, કંઈકનાં અંગ કચાડાય...’

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે આ અધમપ્રવૃત્તિને અંકુશ લાદી રોકી દીધી. બાઈ-ભાઈની કથાઓ અને મંદિરો પણ નોખાં કરાવ્યાં.

તેમજ સ્વીધાતક સતીપ્રથાનો કૂર લોકરિવાજ બંધ કરાવીને પણ શ્રીજામદારાજે સ્વીસમાજને ઉગારી લીધો છે. જો કે બંગાળમાં લોર્ડ વિલિયમબેન્ટિકની સહાયથી સતીપ્રથા વિરુદ્ધ પ્રયત્નો થયેલા પણ તે પૂર્વે ગુજરાતમાં કશીયે સરકારી સહાય વિના શ્રીજામદારાજે અભણાઓને ઉગારવાનું આરંભી દીધેલું.

શ્રીજામદારાજે સર્વાસુખ સારં પતિ પાછળ બળી જઈ સતી થવાનું ફળ મોક્ષને પ્રતિકૂળ દર્શાવી બળી મરવાનો કુર્રિવાજ જ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સત્સંગી સ્વીઓમાંથી કાઢી નાખ્યો હતો અને તેને બદલે ‘સેવો પતિધિયા હરિઃ’ (વિધવા સ્વીઓએ ભગવાનને પતિબુદ્ધિએ કરીને સેવવા) અને આદર્શ બેસાડ્યો.

આ ઉપરાંત ભગવાન શ્રીહરિએ વિધવા જો ઈચ્છે તો પુનર્લગ્ન કરી શકે તે વાત કરી કાંતિ કરી. શ્રીહરિચિત્રામૃત-સાગરમાં શ્રીજામદારાજ કહે છે : ‘જે સ્વી વિધવા થાય તેને પુરુષ કરવાની ઈચ્છા હોય તો કરવો પણ કંલકથી ડરું.’

વિધવાને જો પરણાં ના હોય તો સાંખ્યયોગી થવાની ધૂર્યાદારી. (સાંખ્યયોગી એટલે ઘેરાં રાતાં વખ્તો ધારણ કરીને સંપ્રદાયના આચાર્યશી પત્તી

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

એવા ગાદીવાળા પ.પૂ. માતુશ્રી પાસેથી દીક્ષા ગ્રહી, બાઈઓના મંદિરમાં રહી બાઈ હરિભક્તનોમાં કથા-વાર્તા કરે, ભજન-ભક્તિ કરે, પુરુષમાત્રના સ્પર્શથી દૂર રહે, રજોગુણરહિત તપયુક્ત જીવન જીવે. તેનાં માતા-પિતા કે નજીકના સંબંધી તેના નિર્વાહની ખબર રાખે.)

વિધવાને તેઓએ કદી અમંગળ ન કહી. ઉલટાનું વિધવા સાંઘ્યયોગીને તો સુવાસિની પણ પગે લાગે ને આશીર્વાદ માંગે તેવી પ્રણાલિકા સત્સંગમાં બની. આ પ્રમાણે ભારતીય સમગ્ર શ્રીસમાજને અવદશાના અધઃપાતમાંથી ઉગારીને ઉત્તેતિના ઉચ્ચ શિખર સુધી પહોંચાડવામાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો અનુપમછે એમ કહી શકાય.

હવે પ્રસ્તુત ખુણહત્યાવિષે જોઈએ તો :-

ગર્ભનો નાશ સામાન્ય રીતે ગર્ભકાળથી ગ્રાસ અઠવાડિયામાં કરાય છે. કેમકે, ડોક્ટર કસાઈઓને તે સમયમાં બહુ સહેલું પડે છે. એ વખતે ગર્ભશયમાં રહેલા ગર્ભજળમાં બાળક જાણે પાડીએ માછલીની જેમ તરતું હોય તેવું દેખાય છે. ડોક્ટર ગર્ભજળ બેંચેથો જ્યા તેમ બાળકને તેમાંથી મળતું ઓક્સિજન ઘટતું જતાં તરફડિયાં મારવા લાગે. છલ્લે તો આતિ કરુણા રીતે તે પ્રૂજતું હોય એનો શ્વાસ રૂંધાતો જતો હોય અને એક કાળી પણે તેના રામરમી જ્યા.

ગર્ભના બે-ત્રણ વગેરે માસમાં જે ગર્ભપાત થાય અંગઅંગના ટૂકડાઓ કરવા રૂપે, ખોપરીનો યંત્ર દ્વારા પાવડર કરવા રૂપે થાય છે. શ્રીના ગુમભાગેથી ગર્ભનું લોહી-માંસના ટૂકડા, હાડકાં વગેરે બહું નીકળી જતું હોય છે.

હાય માવડી ! તું આ બધું તારી સગી આંખે જોઈ શકે છે ? ઓહ, તું મા છે કે ડાક્ષા ? તારા સંતાનના લોહી, માંસના લોચા, આંગળા, પગ... ઓહ ! ઓહ ! શ્રી રીતે તું જુઝે ?

માવડીઓ ! તમે જ્યારે તમારાં નિર્દોષ સંતાનોને મારી નાંખો છો ત્યારે તમે તે સંતાનોનું જ ખૂન નથી કરતાં પરંતુ તમારા માતૃત્વનું પણ ખૂન કરો છો.

પોતાના જ પેટના સંતાનના અંગ અંગના ટૂકડા કરાવી નાંખવા એ નીચ્યાતા કાંઈ સગી માતા માટે નાની સૂની બાબત થોડી છે ! બકરા કાપતા કસાઈ કરતાંય પોતીકાં સંતાનોને કપાવી નાંખતી માતાઓ અને પિતાઓ મહાભયંકર હત્યારાઓ છે. ઓ માવતરો ! તમે કુમાવતરો થયાં ! તમારા ખૂણોને મારી નાંખતી ડાક્ષા બની...!

અરે ! હું ગર્ભાવસ્થાની શું વાત કરું ? મેગેજિનના અહેવાલ મુજબ ગર્ભના દરેક અઠવાડિયામાં બાળકની સ્થિતિની ૨૮ મિનિટની વિડીયો

ફિલ્મ - ‘The Silent Scream’ (મુંગી ચીસ) નામે ઉત્તરી છે. તેમાં એવું જોવા મળે છે કે પાપા વગેરેના કારણસર જો મમ્મી ઉદાસ બનેલી હોય તો અંદરનું બાળક ઉદાસ બની જાય છે. જ્યારે મમ્મી ખૂબ પ્રસત્ત હોય ત્યારે ભૂણ હસતું હોય છે. હજ તો માવડીના દર્શન પણ કર્યા નથી ત્યાં બાળકનો મા સાથે કેવો અગાધ પ્રેમથર્ચ જાય છે !

આપણો ત્યાં કહેવત છે કે ‘થોરું કથોરું થાય માવતર કમાવતર ન થાય’ કાશ ! આ કહેવત હવે તેનો અર્થ ગુમાવી બેઠી છે. પદ્ધિમના જેરી પવનમાં ઝડપાયેલા મુખ્યત્વે શ્રીમંતો, શિક્ષિતો અને શહેરીઓ પોતાના સંતાનો પ્રત્યે નફરત સેવવા લાગ્યાં છે.

માત્ર માંસપિંડને જન્મદેનારાં મા-બાપો છે તેમને સંતાનોના સુખી જીવનમાં કોઈ રસ નથી. સંતાનો હુંફ ખોઈ બેઠા છે.

ગાંધારીએ આંખે પાટાં બાંધીને સંતાનોને વાત્સલ્ય આપવાનું તેમના જન્મથી જ બંધ કર્યું તો સંતાનો શેતાન પાક્યાં. માના વાત્સલ્યથી જ સંતાનો ઈન્સાન, મહાન કે સત્પુરુષ બને છે.

આજે વાત્સલ્ય રહ્યું નથી. તાજેતરમાં હમણાં એક પ્રયોગમાં વાંદરીના અસલી બચ્યાઓને રોભોટ વાંદરી પાસે મૂકવામાં આવ્યા હતા. રોભોટ વાંદરીના યંત્ર દેહમાં દૂધની વ્યવસ્થા હતી એટલે સાચા બચ્યાએ નકલી માને ધાવીને દૂધ પીતાં હતા. આથી તેઓ મોટા જરૂર થયાં પણ દૂર્ધ્યાંધન જેવાં ખૂખાર બન્યાં.

આજની માતાઓ નકલી રોભોટ વાંદરી જેવી છે. સ્વાર્થમય જીવન જીવનારી છે. આથી સંતાનો દુષ્પ પેદા થાય છે. આખો માનવ સમાજ જૂડો બની ગયો છે. આ અધિતન ગાંધારીઓ છે, જેમની આંખોમાંથી સંતાનોને વાત્સલ્ય પહોંચ્યતું નથી, વાત્સલ્ય ટપક્યું નથી.

શું વાતું કરું, ભારતવર્ષની શ્રીજિતિના વાત્સલ્યની ! અરે, પશુ ગણાત્માં ગાયનુંય કેવું વાત્સલ્ય ! સંચા થતાં માલિકને ત્યાં બાંધી રાખેલા વાછડા-વાછડી “મા... મા...” કરતાં ભાંભરવાનું શરૂ કરે. તે સાંભળીને વગડે ચરતી તેની મા ગાય ઘરભણી જોરથી દોડવા લાગે. એને પોતાનું સંતાન યાદ આવે. એ વખતે એના હેઠે એટલું બધું વાત્સલ્ય ઊભરાય કે દોડતા જ તેના આંચળોમાંથી દૂધની ધાર વહેવા લાગી જ્યા.

(કમશઃ)

સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ સ્વામીનારાયણ

અનુસંધાન પાન નં. ૧૧ પરનું

ગઈ. ત્યારબાદ ચિતાને જલવવામાં આવી... ત્યારે જ ભક્ત પ્રહ્લાદનું મનોમય ભગવત્સ્મરણ બહાર આવ્યું ને જોરજોરથી ભગવાનના નામનું રટણ શરૂ કર્યું. જોરથી પવનના જપાટા શરૂ થયા. તે પવનના પ્રતાપથી હોલિકાની જ ચુંદી ઊરી અને ભક્ત પ્રહ્લાદને વિટાઈ વળી ને આખરે હોલિકા જ સળગી ગઈ અને ભક્ત પ્રહ્લાદજી બચી ગયા. આમ, આસુરી વૃત્તિનો ઘોર પરાજ્ય થયો ને દેવીશક્તિનો જવલંત વૈજ્ય થયો.

આ ઉપરના પ્રસંગથી જ સત્યુગથી આજ સુધી ભક્તની રક્ષા ને આસુરી વૃત્તિના વિનાશને સાંગ્ઘોપાંગ સમજાવવા લોકો ધેર-ધેર, નગરોનગર, ગામને ગોંડદે અજિનને પ્રગટાવી અન્નિદેવને પ્રાર્થના કરે છે કે વિષય વાસનારૂપ અમારી આસુરી વૃત્તિઓને સળગાવી દઈ અમજોવા ભક્તને બચાવી લેજ્યો. જ્યારે પ્રહ્લાદ બચી ગયા છે ને હોલિકા સળગી ગઈ છે ત્યારે આ વાતની લોકોને જાણ થતા સર્વત્ર આનંદ-ઉત્સવ થયો. સાથોસાથ રંગ-ઉત્સવ ઊજવીને ભક્ત પ્રહ્લાદજી પ્રયેના પ્રેમને પ્રગટાવ્યો, ત્યારે ફાગણ વદ - ૧ (એકમ)નો દિવસ હતો. જેને આજે 'ધૂળોટી'ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે.

■ આ જ દિવસે ભરતખંડના રાજી શ્રીનરનારાયણ ભગવાનનો પ્રાગટ્ય દિવસ હોવાથી તેના આનંદમાં સર્વત્ર ભારત દેશમાં પુષ્પદોલોત્સવ પણ ઊજવવામાં આવે છે. આ જ દિવસે દ્વાપર યુગમાં ભગવાન શ્રીકૃષ્ણને ગોપ-ગોપીઓએ નવીન ઝૂલોથી શાશગારી ઝૂલના હિંદોળે હિંયકાવ્ય હતા. અને ગુલાલ રંગ ઊડાડી રંગોત્સવ મનાવ્યો હતો તેથી આ દિવસને 'હુલદોલ ઉત્સવ ટિન' તરીકે વૈષ્ણવ-ભક્તિસંપ્રદાયમાં તેનું સ્થાન વિશિષ્ટ છે.

■ વિશેષમાં આ દિવસે મનું જયંતી પણ છે. આપણે સૌ મનુના સંતાનો-માનવો છીએ. મૌંથાં યંત્રો કેમવાપરવાં તેનું માર્ગદર્શન જેમયંત્રની સાથે આપેલું હોય છે. તે પ્રમાણે ન વાપરીએ તો તે ભગવી જાય. તેમાં લોકમાં સૌથી મૌંથો તો મનુષ્યદેહ છે, તેનો કેમ ઉપયોગ કરવો તેનું માર્ગદર્શન મનું ભગવાને હજારો વર્ષ પૂર્વે આપેલું, તે આજે મનુસ્મૃતિ તરીકે જાણીતું છે.

આ પ્રકારે અનેકવિધ આનંદના માધ્યમનિમિતે આ ઉત્સવના બંને દિવસોએ લોકહદ્યમાં વિશિષ્ટ સ્થાન પ્રામ કરેલું છે.

અનુસંધાન પાન નં. ૧૧ પરનું

નિષ્કૃતાનંદ સ્વામીએ ગાયું છે :-

"ભહુ અવતારના જે દાસ હે, તેની પૂરી કરવાને આશ હે;
ધર્મ રૂપ અલોકિક એવું હે, સહુને પૂજવા-સેવવા જેવું હે.
સહુ લોકને આવિયો લાગ હે, મહાય મહાસુખ લેવાનો માગ હે;
મતચાર્દિકનાં રહાણાં મુંગાઈ હે, સેવી સુખ લેવા મનમાંઠી હે.
તે સહુનું ઉધારિયું ભાર હે, નાના-મોટાનું ઓક જ વાર હે;
લિયો લા'વો દાવ ભલો આવ્યો હે, આચ્યો અવસર આજ મન ભાવ્યો હે.

સર્વે અવતારનો જે સંકોચ હે, ભાંગ્યો ભક્તનો ન રાખી પોચ હે;
મતચ, કચ્છ, વરાહ, નરસિંગ હે, તે તો મગુષ્યથી વિજાત અંગ હે.
સજાતિવિના સુખ ન આવે હે, માટે નરપ્રભુ ભક્તને ભાવે હે;
ધરે નરતન હોય નરેશ હે, તોચે બહુને ન હોય ઉપરેશ હે.
વિપ્ર ક્ષત્રિ' ન સાંભળે વાત હે, ષેશ, શૂદ્ર કરે વાત વાત હે;
માટે આજે લીધો અવતાર હે, શોદી સાર તણું ઘણું સાર હે.
સૌને સુગમાગમનિ અણું હે, સર્વે આગમે ઘણું હે;
થયા ઓવા પોતે પૂર્ણકામરે, પૂરી સર્વે જુવની હામરે.""

વળી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને વિચાર્યુ, 'મારે તો અમિતને અભય કરવા' છે એટલે અભયદાનનું ક્ષેત્ર વિસ્તૃત રાખવું જોઈએ. પોતે બારે માસના ઉત્સવો જાહેર રીતે ઊજવવાનું નક્કી કર્યું, વ્યવસ્થિત સમૈયા બાંધા, કે જેથી લાખો મનુષ્યો પોતાની મૂર્તિનાં તેમજ પોતાના પ્રભુચારી સાધુ સંસંગીઓનાં દર્શન કરી શકે. જે જે જીવને એ ઉત્સવ-સમૈયા પ્રસંગે દર્શન થાય તે સર્વેનું મારે કલ્યાણ કરવું એવો પોતે દઢ સંકલ્પ કર્યો. જેમને 'તાન એક જીવ તારવા'નું હોય તે જીવોના આત્યંતિક કલ્યાણ માટે શું શું ન કરે? શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને એ ઉત્સવ-સમૈયા પાછળ જીવોનો કલ્યાણ કરવાનો પોતાનો કેવો કૃપામય સંકલ્પ છે તેનું સ્પષ્ટીકરણ કરતાં જણાવ્યું છે:- "અમે મોટા મોટા વિષ્ણુયાગ કરીએ છીએ તથા જન્માશ્મી ને એકાદશી આદિ ત્રતોના વર્ષોવર્ષ ઉત્સવ કરીએ છીએ અને તેમાં પ્રભુચારી, સાધુ, સત્સંગીને ભેળા કરીએ છીએ તે શા સારુ જે કદાપદે હું મૂક્યા સમે ભગવાનની મૂર્તિ ભૂલી જવાય તો પણ ભગવાને જે જે સ્થાનકેને વિષે જે જે લીલા કરી હોય તે જો સાંભરી આવે અથવા સત્સંગી, પ્રભુચારી ને સાધુ સાંભરી આવે તો તેને યોગે કરીને ભગવાનની મૂર્તિ પણ સાંભરી આવે ને એ જીવ મોટી પદવીને પામે."^{૩૭}

(૩૭) નિષ્કૃતાનંદકાય પુરુષોત્તમપ્રકાર ૧૧

(૩૮) વચનામૃત ગઢા પ્રથમપ્રકાર ૩

स्वामिनारायण स्वामिनारायण स्वामिनारायण स्वामिनारायण

કુમાર્ક : ૪

સદ્ગ. આધારાનંદ સ્વામી દ્વારા રચિત 'શ્રીહરિચિત્રામૃતસાગર' ના સારારૂપ આ લેખમાળામાં અનેક મુખુખુઓને કલ્યાણકારી ગુણો શીર્ઘવાડી જીવનદોરી રૂપ બને તે રીતે આ લેખમાળા તૈયાર કરવામાં આવી છે. કારણ કે સદ્ગ. આધારાનંદ સ્વામીએ આત્મયંતિક કલ્યાણ માટેના બધાજ પાસાઓને ખૂબ જ સુંદર રીતે વણી લઈ ગ્રંથને અને અદ્ભુત રીતે રચ્યો છે કે વાંચનાર મુખુખુઓને સહેજે બધી જ રીતે ગમે. તેવા આધ્યાત્મિક અને ઉચ્ચરતર ગ્રંથના સારારૂપ આ લેખમાળાને સહી કોઈ ભક્તજનો વાંચને જીવન ઉપયોગી બનાવે તેવા હેતુસર અહીં પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે.

ਸਾ ਧ ਨਿ ਝਾ ਮ ਸਵ ਤੁ ਪ ਦਾ ਸ

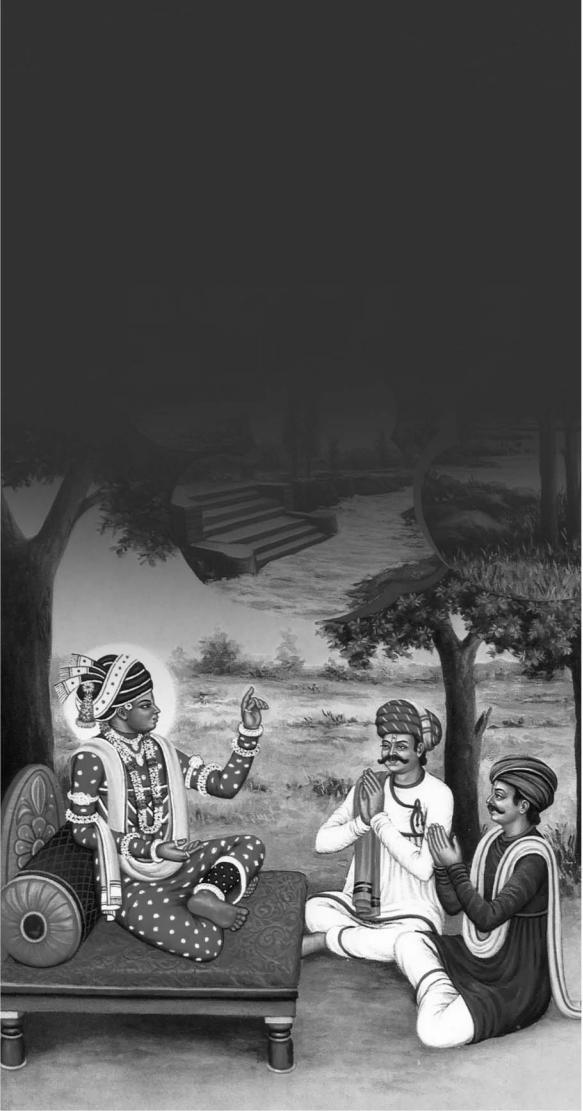
የኢትዮጵያ ተመርጓለ...

ਦੇਸ਼ ਅਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡ

જાન્યુઆરી અંકના કુમશઃથી ચાલુ....

શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પૂર - ૬

- ❖ श्रीहरि कहे :- भगवाननी मूर्तिमां चित जेऽवे ते ज भरा वयन सिद्ध छे. अमते माने छे. पहेला भ्रत्यांड उत्पन्न करे ऐवा मोटा सिद्ध थई गया छे, पष्ठ हरिनी मूर्तिमां जेमाणे प्रतीत करी ते ज साचा बन्धा छे. (तरंग पप)
 - ❖ (भाई रामदास स्वामी कहे छे) : आत्मानंद स्वामी पोते समर्थ हता पष्ठ कथा कीर्तनमां तेमने इथि न हता. रात द्विवस ध्यानमां रहेता अने रामानंद स्वामी कथा-वार्तामां भाव राखता. आत्मानंद स्वामी ध्यान करता त्यारे संकल्प बंध थता. ज्यारे रामानंद स्वामी कथा कीर्तन करे त्यारे संकल्प बंध थता. त्यारे श्रीहरि कहे के, मोटाने संकल्प होता नथी पष्ठ ज्ञवनुंहित करवा साझे पोतानुं नामलाईने मोटा बोले छे. (तरंग पप)
 - ❖ सेवकनां लक्षण :- श्रीहरि कहे, जे सेवक सरण चितवाणा, मान विनाना, कियामां निपुणा, कोईना छिद्रो कहे नहि तेवा, हरिजनना दास थईने रहेता होय, भावा पीवानी वस्तु कोईने आप्या विनाखाना न होय, कोईनुं क्रमधगाड़ा न होय ऐवा सेवक उपर अमारो भाव रहे छे. ऐवा तो एक मुकुदानंद छे.
 - ❖ श्रीहरि कहे :- हुं आकाश जेवो निर्बध छुं तो पष्ठ जेनामां अपार साधुता देखुं छुं तेना बंधनमां आवुं छुं, त्यांथी घटी शक्तो नथी. (तरंग ६०)
 - ❖ श्रीहरि कहे :- सत्संग राखवो तेषो मनमुझी वर्तवुं नहि, वयन तज्जने चालवुं नहि, वयन प्रमाणे चाले नहि तेने हरिभक्त कहेवाय नहि. (तरंग ६४)
 - ❖ खप विना सत्संगमां टकाय नहि. सत्संग करीने अभाव ले तो एकेय गुण रहे नहि, अभाव ले तो काणनेमिअसुर जेवो छे.
 - ❖ हुःभी माणसने कडवुं वयन कहे ते रात्रि द्विवस कथा करतो होय, नियमधर्म राखतो होय तो पष्ठ श्रीहरि तेना पर प्रसस रहेता नथी.
 - ❖ श्रीहरि कहे :- गरीबनो अपराध कदाय माराथी ज्ञे थई जाय तो मने अति हुःभ थाय छे तो बीआनी शी वात ! जेनो टेह परवशा छे तेने गरीब समजवो. जे हरिनो भक्त वयन सहन करीने चालतो होय ते तथा अति बागक, अति वृद्ध होय तेने पष्ठ गरीब जाणवो. जे स्त्रीओ स्त्रीधर्मथी युक्त होय तेने पष्ठ गरीब समजवो. (तरंग ६५)

રાયણ ખાત્મના રાયણ ખાત્મના રાયણ ખાત્મના રાયણ ખાત્મના રાયણ ખાત્મના

- ❖ કહે :- શ્રીહરિ મોટા મોટા મંદિર કરાવતાં તેમાં પણ કોઈની પાસે માંગતા નહિ અને રકમબેળી કરાવી રાખતા નહિ, સસ્તંગની સંપત્તિ પ્રમાણે શ્રદ્ધાથી આપે તે રકમતે પ્રસંગે વપરાતી. (તરંગ ૬૬)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- દેહે કરીને દેહની રીતમાં તત્પર રહેવું અને જીવ કરીને જીવની રીતમાં ચાલવું તેમાં કાંઈ બાધ આવે નહિ. દેહના ધર્મો પણ મોટાએ બાંધેલા છે. માટે તે અસત્ય માની લોપવા નહિ. (તરંગ ૬૮)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- સત્સંગમાં સંત હરિભક્તાએ સહેજે ધ્યાન ધારણા કરવાં, પણ સમાધિની લાલચ રાખવી નહિ. દંભથી સમાધિ કરશે તેની અમે ખેરના અંગારા મૂર્તિને પરીક્ષા કરીશું. માટે ધ્યાન ધારણા કરી કરાવીને મૂર્તિનું ચિંતવન કરવાનો અભ્યાસ કરવો. (તરંગ ૬૯)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- ઉપાય કર્યા સિવાય દિલ સાફ થાય નહિ. મનુષ્ય આ દેહથી જે ધારે તે થઈ શકે એમછે. કેટલીક વાત તત્કાળ સિદ્ધ થાય અને કેટલીક કાળે કરીને થાય છે. વિવેકથી જાણે તો સમજાય. (તરંગ ૭૦)
- ❖ શ્રીહરિએ કહ્યું કે :- અમારા અંતર્ધારન પછી પણ સત્સંગમાં જે આવશે અને અમારા વચન માનશે અને અમારા ચરિત્રો સાંભળશે તેને અમે અતિ સુખી કરીને મોક્ષ આપીશું. (તરંગ ૭૩)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- સત્સંગ વિના મોક્ષનો અંકૂર ક્યારેય ફૂટતો નથી. પૃથ્વી અને જળના યોગ વિના, કોઈમાં અનાજ બર્ઘુ હોય તેમાં ક્યારેય અંકૂર ફૂટે નહિ, તેમકોઈ કાર્ય યોગ વિના બનતું નથી. આજે અથવા અંત જરૂરે પણ યોગ મેળવ્યા સિવાય કામથવાનું નથી. (તરંગ ૭૭)
- ❖ શ્રીહરિ દાદાભાઈને કહે કે :- તમે સુખી થાવ એ રીતે અમારી આશા માનજો, કારણ કે અમે સુખના માટે કહીએ છીએ પણ તેમાં જો દુઃખ આવી પડતું હોય તો તે પ્રમાણે વચનમાં ફેરફાર કરીને વર્તતું, તેમાં અમે દોષ માનતા નથી. વિવેકવિના પ્રાણી દુઃખી થાય છે. (તરંગ ૭૮)
- ❖ શ્રીહરિનાં પદને વિષે જ સુખ મનાય એ જ સાચી બુદ્ધિ છે અને તે સિવાય તીર્થ, પ્રત, જપ, તપ ગમે તેટલા કરે કે ગમે તેવી વિદ્યા ભાણે તો પણ અધુરું છે. (તરંગ ૭૯)
- ❖ પર્વતભાઈ શ્રીહરિને કહે છે :- જીવ છે તે તો ચૈતન્યરૂપ છે અને અમાયિક છે. સ્વરચુપે થઈને તમને ભાઈ તો તમારે વિષે અને તમારા ભક્તને વિષે દિવ્ય મનિ રહે છે. પણ દેહ વિના જીવ અરૂપ છે અને જીવ વિના દેહ જડ છે, તે બંનેના યોગથી ચૈતન્ય જેવો દેહ ટેખાય છે અને ત્યાં સુધી સુખ દુઃખ ભોગવે છે.
- ❖ શ્રીહરિ મુક્તમુનિને કહે કે :- અમારા પ્રગટના ચરિત્રો
- ❖ તમારે ચિંતવા. બ્રહ્મ સુખનાં કરતાં પણ કોઠી ઘણી શાંતિ તેમાં રહેલી છે. (તરંગ ૮૦)
- ❖ વિવેક વિના જે ખુલ્લી વાત કરે, તેની શ્રીહરિ પાસે હોય તો પણ સહાય કરતા નથી. વિવેકરૂપી નીતિ શ્રીહરિને ગમે છે. (તરંગ ૮૨)
- ❖ શ્રીહરિચિત્ર અને હરિમૂર્તિ ભિન્ન નથી પણ કાર્ય થતા સુધી મૂર્તિ રહે છે અને મૂર્તિ અંદરથ્યા પછી પણ ચિત્ર રૂપી મૂર્તિ તો હંમેશા રહે છે. એટલા માટે આ ગ્રંથમાં શ્રીહરિનાં ચરિત્રો કહ્યા છે. મૂર્તિ દ્વારા અંતરમાં સુખ આપે છે અને ચરિત્રો શ્વરણ દ્વારા અંતરમાં સુખ આપે છે. અંતર (હદ્ય) એ મૂર્તિને રહેવાનું એક મનોહર મંદિર છે. (તરંગ ૮૮)
- ❖ સંતો શ્રીહરિને કહે :- તમારી મરજને જ અમે બ્રહ્મપુર ધામમાનીએ છીએ.
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- જે વચનમાં વર્તે તેના ઉપર જ અમને પ્રીતિ થાય છે, તેમવચનમાં વર્તવાથી ભક્ત કળી શકાય છે. (તરંગ ૮૯)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- શ્રીહરિ વિના જેટલા સંકલ્પ થાય તે પાપ વાસના જાણવી. તેનાથી જ (બ્રહ્મવિદ્યાથી પાપવાસનાં ટણે તેથી જ) પાકો હરિભક્ત ઓળખાય છે. પોતાનું કોઈ અપમાન કરે તો પણ હરિભક્ત તેની સાથે વેર ન રાખે અને વેર રાખે તો તેટલો કુસંગ કહેવાય. (તરંગ ૯૧)
- ❖ શ્રીહરિ કહેતા કે :- સંત જનને અમે જેવા ચાહિએ છીએ તેવું તો અમે ધામને પણ ચાહતા નથી. સંતોમાં ધાણો પ્રતાપ રહેલો છે. પણ ઈશ્વર ઈશ્વરાથી દેખ્યામાં આવતો નથી. દેખ્યામાં આવે તો બધા ઈશ્વરની પેઠે વર્તે. પ્રભુતા જીવવી કઠણ છે, એમજાણીને પ્રતાપ ગુમ રાખ્યો છે. માટે શાસ્ત્રનાં વચનમાં વર્તવું એ જ ખરી પ્રભુતા સમજવી.
- ❖ શ્રીહરિની ઉપાસના રાખીને દાસ થઈને વર્તે તેનાથી શ્રીહરિ એક પળ માત્ર દૂર રહેતા નથી. લોકો અપમાન કરે તો પણ તેનાથી કંટાળે નહિ પણ જીવનો ઉદ્ઘાર કરવાનું જ ધ્યેય રાખે અને મેઘની પેઠે પાત્ર કુપાત્ર જોયા સિવાય સર્વત્ર કુપાવૃત્તિ કરે એવી સમજજા એ જ મોટી પ્રભુતા છે. (તરંગ ૯૮)
- ❖ શ્રીહરિ કહે :- દેહ અને ગેહથી પણ અધિક સંતોમાં પ્રેમથાય તેથી મોટું કોઈ સાધન નથી.
- ❖ જેના મૂળમાં અભાવરૂપી ઉધેર લાગે છે તે ભક્તરૂપી વૃક્ષ સમૂહનું સૂકાઈ જાય છે. એક બીજાનું માહાત્મ્ય સમજને પોતાનાથી બીજાને અધિક માને અને ઘસાતું વચન બોલે નહિ તો અસુરનો પ્રવેશ થઈ શકે નહિ. દરેક ત્યાગી અને ગૃહીને આ વાત સમજવાની છે. જે સમજે તેનો સત્સ ગદિવસે દિવસે વધે છે.
- (તરંગ ૧૦૨)

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિન

આ ગ્રંથમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની દિવ્ય વાણી પાને પાને જગ્ઘળી રહેલી છે. સામાચ સિદ્ધાંત (શાસ્ત્રીય સમજણ) નો મુખ્ય સિદ્ધાંત (એકાંતિકની સમજણ)નો વિવેક અને ષડઅંગી સંપ્રદાયનો મહિમા સંપ્રદાયના માન્ય શાસ્ત્રોના આધારે આ ગ્રંથમાં દર્શાવ્યામાં આવ્યો છે. તેમજ મુમુક્ષુને આત્મંતિક કલ્યાણના માર્ગમાં જે ભયરથાનો અને તેમાં આવતાં વિનોનું શાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતીક રીતે સુંદર વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. તેથી જ તો આ ગ્રંથના શ્રદ્ધા-મનનાનિ દિદ્ધાસથી મુમુક્ષુમાત્રને 'આત્મંતિક કલ્યાણ'ના માર્ગમાં ચાલવાની અભિરૂચિ ઉત્પત્ત થશે તે નિર્વિવાદ સત્ય છે. અકશરશ: આ ગ્રંથ અહીં પ્રસ્તુત છે.

સ. ગુ. સ્વા. મી. શ્રી નં. દ કિ. શો. ર દા. સ. જી - ભૂજ

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બે કખત દિવ્ય
આણાનું પ્રતિપાદન થતું હોય તેવો

દર્શન દઈ જેમાં સર્વોપરી ઉપાસના અને અણિશુદ્ધ
ગ્રંથ રચવાની આણા કરી હતી એવો ગ્રંથ

આત્મંતિક

કલ્યાણ

શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન આ પૃથ્વી પર આવ્યા ન હતા ત્યાં સુધી રામકૃષ્ણાદિ અવતારો પ્રત્યક્ષ કહેવાતા ને એમને મળેલા ભક્તો પણ એમને ભજી ભજ્ઞને એમના ધાર્મમાં ગયા; પરંતુ જ્યારે સર્વ અવતારના અવતારી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન પ્રકટ થયા ત્યારે તે તે અવતારો પરોક્ષ થયા. આ લોકમાં અવતારો પ્રકટ થાય કે અંતર્ધાન થાય તે ઉપરથી તે પ્રત્યક્ષ છે કે પરોક્ષ છે તેનો નિષ્ઠાય થઈ શકે નહિ. પ્રત્યક્ષ તો જે સર્વના ઉપરી હોય તેને જ કહેવાય. જે સર્વનું ઐશ્વર્ય ઢાંકીને વર્તે તે પ્રત્યક્ષ કહેવાય અને જેનું ઐશ્વર્ય ઢાંકાઈ જાય તે પરોક્ષ કહેવાય. આપણે પર્વતમાઈ તથા શીતળદાસ (વ્યાપકાનંદ સ્વામી)ના દિશાંતથી જોઈ શક્યા કે શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનની મૂર્તિમાં સર્વ અવતાર માત્રાને લીન કરી દેખાયા પણ શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન બીજા કોઈ માં લીન થયા નહિ-એમનાથી પર કે એમનું કોઈ કારણ નથી માટે. અર્થાત્ શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન સદાપ્રત્યક્ષ કહેવાય અને જે પોતાના ઉપરીને અધીન હોય-પરતંત્ર હોય તે આ પૃથ્વી ઉપર આગળથી અવતાર ધારણ કરે કે પાછળથી આવે તો પણ એ તો પરોક્ષ જ કહેવાય. જ્યારે સર્વોપરી, સર્વ કારણ એવા પુલ્લોત્તમનારાયણ શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન આ પૃથ્વીમાં પદ્ધાર્યા ત્યારે એમના સર્વકારણપણાની તથા સર્વોપરીપણાની જાણ થઈ. એમના પ્રાકટ્ય પછી તો પરોક્ષ અવતારોના ભક્તોએ જે ભક્તિ-ઉપાસના કરી હોય તેનું ફળ અવતારી હોય તે આપે. અર્થાત્ જ્યારે અવતારી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન આ પૃથ્વી ઉપર પદ્ધાર્યા ત્યારે સત્સંગમાં તે તે અવતારોને તથા તેમના ભક્તોને જન્મધરાવી તેમનું આત્મંતિક કલ્યાણ કરે. આ સિદ્ધાંત શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાના પ્રાહુર્ભાવ હેતુના ચોથા હેતુમાં સ્પષ્ટ કહેલો છે.

પોતાના પ્રાહુર્ભાવના છ હેતુમાં ચોથો હેતુ આપણે પ્રથમવિચારી ગયા તેમપોતાના અવતારો તથા અવતારોના ભક્તોને પોતાના સ્વરૂપનું જ્ઞાન તથા ઉપાસના સમજાવી પોતાના દિવ્ય અક્ષરધામમાં લઈ જવાનો છે. આ સમયે શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને એવું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું કે કોઈને કોઈ પણ પ્રકારનો એમનો આશ્રય કરવામાં સંકોચ રહે જ નહિ. તે અનાદિ મુક્ત સ. ગુ.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની
સુવાસને યુગપ્રભાવી કરનાર
અને ભગવાન શ્રી
સ્વામિનારાયણના આઠમા
વંશજ સનાતન ધર્મમાર્તડ,
વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ.
ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી
અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના
પનોતા સત્પુત્ર અને ભાવિ
વારસદાર, ધર્મકુળ મુગટમણિ,
રંગપંચમીના પુષ્ય પ્રભાતે
આપણા સર્વના ધર્મ રક્ષાર્થે
પ્રગટેલા પરમાત્મા સ્વરૂપ
પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઅચાર્ય
શ્રી નૃગોન્દ્રપ્રસાદજી
મહારાજશ્રીના '૩૪મા
જન્મજ્યંતી મહોત્સવ' પ્રસંગે

સરધારને યોજાયેલ અંગાણે નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલનો લોકોપણ સમારોહ મહોત્સવ

યાળ ખાતીરાયણ ખાતીરાયણ ખાતીરાયણ ખાતીરાયણ

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે શિક્ષાપત્રી (પલો. ૮૩/૧ ઉદ) માં કહું છે : 'સર્વેપિ
યથાશક્તિ ભાવ્ય દીનેસુ વત્સલો?' 'રોગાર્તસ્ય મનુષ્યસ્ય યથાશક્તિ ચ મામકે?' 'અમારા સર્વે
સત્સંગીઓએ દીનજનો પ્રત્યે દ્યાવાન થવું.' અને 'રોગાતુર એવા જે કોઈ મનુષ્ય
તેમની જે સેવા તે જીવનપર્યંત પોતાના સામર્થ્ય પ્રમાણે કરવી.' એ 'સર્વજીવ હિતાવહ'
સંદેશ અનુસાર પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના
શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથી સમાજના પ્રત્યેક વર્ષના સુસ્વાસ્ય માટે તથા પદ્ધતા
(ગરીબ) જનસમુદ્યાયના સ્વાસ્થ્ય-સુરક્ષાની જગ્યાતિ માટે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર -
સરધાર દ્વારા ગામડાંઓના દર્દીઓને રાહતભાવે સારી સારવાર ઉપલબ્ધ કરવાના
આશયથી સેવાયજ્ઞ રૂપે પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે
સરધારને આંગણે તૈયાર થયેલ આધુનિક સુવિધાથી સુસજ્જ શ્રી સ્વામિનારાયણ
હોસ્પિટલ'નો 'લોકાર્પણ સમારોહ મહોત્સવ'નું લાખો યુવક-હદ્યના ધબકાર, પૂર્ણ
પ્રભાવ-યુક્ત પ્રશ્ન અને પુષ્યપ્રેય-શ્રેય માર્ગના પ્રદાતા તેમજ શ્રી સ્વામિનારાયણ
સંપ્રદાયની સુવાસને યુગપ્રભાવી કરનાર અને શ્રીજમહારાજશ્રીના આઠમા વંશજ
સનાતન ધર્મમાર્તડ, પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના પનોતા
સત્પુત્ર અને ભાવિ વારસદાર, ધર્મકુળ મુગટમણિ, રંગપંચમીના પુષ્ય પ્રભાતે
આપણા સર્વના ધર્મ રક્ષાર્થે પ્રગટેલા પરમાત્મા સ્વરૂપ પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઅચાર્ય
શ્રી નૃગોન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના 'ર્ઝમા જન્મજ્યંતી મહોત્સવ' પ્રસંગે તા. ૮-૩-
૦૭ ફાગુણ વદ - ૫ (રંગપંચમી)ના પવિત્ર દિવસે આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

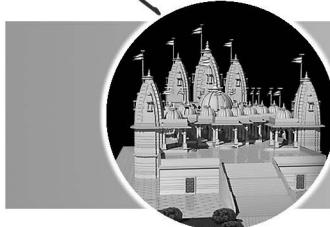
સાંજે ૭.૦૦ કલાકે શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર ધૂનના ગુંજરાવ સાથે લોકોપણ
સમારોહ સભાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે પૂ. સ્વામી શ્રી
નિત્યસ્વરૂપદાસજી, પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી ભક્તિસંભવદાસજી - અમરેલી પૂ. સદ્.
સ્વામી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી - બગસરા, પૂ. એસ.પી. સ્વામી - ગઢપુર (બોર્ડ
સલાહકાર), પૂ. કો. શા. સ્વામી શ્રી ઘનશ્યામવલ્લભદાસજી - ગઢપુર, પૂ. પુરાણી
સ્વામી શ્રી શ્રીહરિદાસજી - વરાંગ જાળિયા, પૂ. સ્વામી શ્રી ઘનશ્યામદાસજી -
રધુવીરવાડી, વડતાલ આદિક સંતો તેમજ માન. શ્રી કુરજીભાઈ બાબરીયા
(ધારાસભ્યશ્રી - જસદાશ), માન. શ્રી સિદ્ધાર્થ પરમાર (ધારાસભ્યશ્રી - રાજકોટ),
માન. શ્રી ગોવિંદભાઈ રાણપરીયા (ચેરમેન - જી.દ્વાધ ૩.૩૬૨), માન. શ્રી
હરદેવસિંહજી જાડેજા (ઉપપ્રમુખ - રાજકોટ જલ્લા પંચાયત), માન. શ્રી મગનભાઈ
ધોણીયા (ચેરમેન - જી. સહ. ખરીદ-વેચાણ સંઘ), માન. શ્રી ઘનશ્યામભાઈ ખાટરીયા
(વાઈસ ચેરમેન - આર.ડી.સી.બેંક) અને રાજકોટના સુપ્રસિદ્ધ લેપ્રોસ્કોપીક સર્જન
અને શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલના માર્ગદર્શક ડૉ. સંજ્ય એમ. પટોળિયા -
એમ.એસ (જનરલ) સર્જન, ડૉ. હેમાંગ વસાવડા આદિક રાજકીય-સામાજિક
મહાનુભાવોએ પ્રાસંગિક પ્રવયનો કર્યા હતા.

ત્યારથાદ પૂ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી અને વડીલ સંતો તેમજ આગેવાન
મહાનુભાવોના વરદ હસ્તે હોસ્પિટલનું વેદોક્ત શ્લોકાનની સાથે મંગલ ઉદ્ઘાટન
કરવામાં આવ્યું હતું ત્યારે ભગવાનના જય જ્યકારથી વાતાવરણ ગૂંજ્યું હતું.

આમંત્રિત સંતો તેમજ રાજકીય મહાનુભાવોએ હોસ્પિટલમાં અધ્યતન
સાધનો સાજે સુસજ્જ વિવિધ વિભાગો નિયાળી
અંતરથી ખુશી દર્શાવી હતી.

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

સત્સંગ સમારૂપિકા

અહેવાલ :- સ્વામી ધનશ્યામદાસજી - રઘુવીરવાડી-વડતાલ તથા સાંખુ અમૃતસરુપદાસ - સરંધર

ગાઠપુરમાં યોજાયેલ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણમાં પદ્ધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.કુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથીતા. ૧૧-૨-૦૭ થી તા. ૧૭-૨-૦૭ સુધી ગાઠપુર મંદિર કો. સ્વામી શ્રી ધનશ્યામવલ્લભભાસજીના વ્યાસાસને અને રાજકોટના પ.ભ. શ્રી પ્રદૂલભાઈ જબરદાનાભાઈ ગાઠવીના યજમાનપદે દાદાભાયરના દરબારમાં સંપ્રદાયના મહાન

સમ્રાટ ગ્રંથરાજ 'શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પારાયણ દરમાન ભક્તજનોના ખૂબજ ઉત્તસાહ સાથે પૂ. વક્તાના દ્વારા ધનશ્યામજન્મોત્સવ, ગાઢી પદ્ધાભિપેક, અન્રફૂટોત્સવ, રાસોત્સવ વગેરે ઉત્સવો પોતાની ભાવવાળી સુમધુર શૈલીઓ ગીત-સંગીતની સાથે ઉજવવામાં આવ્યા હતા.

આ પ્રસંગે તા. ૧૬-૨-૦૭ના રોજ વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પદ્ધારી

હતા. સૌપ્રથમ મંદિરમાં વિરાજમાન દાકોરજની પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ આરતી ઉતારી હતી. ત્યારબાદ તેઓનું પૂ. સંતો તેમજ યજમાનશી દ્વારા પુષ્પમણા પહેરાવી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. પૂ. સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્ભોધન પછી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ ભક્તજનોને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષ વરસી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લાલવો લીધો હતો.

રોપાને આંગણે યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૧૭-૧-૦૭ના રોજ વડોદરા જલ્લાના રોપા ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.કુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ

મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. પૂ. ધનશ્યામસ્વામી - રઘુવીરવાડી, પૂ. નિષ્ઠામસ્ત્રામી - સરધાર વગેરે બ્રહ્મનિજ સંતો પદ્ધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લાલવો

આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ દાકોરજને ધરાલેવા રીંગડાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાલ લીધો હતો.

પાદરાને આંગણે યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

તા. ૧૭-૧-૦૭ના રોજ વડોદરા જલ્લાના પાદરા ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.કુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ

આજાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સાંજે ૮.૦૦ કલાકે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. પૂ. એસ.પી. સ્વામી, પૂ. ધનશ્યામસ્વામી - રઘુવીરવાડી, પૂ. વકીલ

સ્વામી, પૂ. નિષ્ઠામસ્વામી - સરધાર વગેરે બ્રહ્મનિજ સંતો પદ્ધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લાલવો આપ્યો હતો.

સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ દાકોરજને ધરાલેવા રીંગડાના શાકના મહાપ્રસાદનો લાલ લીધો હતો.

સમાને આંગણે યોજાયેલ દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ

વડોદરા જલ્લાના સમા ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.કુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ.

મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ તા. ૧૮-૨-૦૭ના રોજ રાખવાનાં આવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે વડતાલથી પૂ. ધનશ્યામસ્વામી - રઘુવીરવાડી, પૂ.

ધર્મવલ્લભ સ્વામી - સરધાર વગેરે બ્રહ્મનિજ સંતો પદ્ધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લાલવો આપ્યો હતો અને વેદોક્તા મંત્રોચ્ચારની સાથે દાકોરજનો કેસરજણવડે અભિપેક પૂ. સંતો તેથા યજમાનશ્રી દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો.

રાયણ સ્વામીતારાયણ સ્વામીતારાયણ સ્વામીતારાયણ સ્વામીતારાયણ સ્વામીતારાયણ સ્વામી

કાંદિવલીમાં પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંદેશિધિમાં યોજાયેલ ભવ્ય દ્વિમાસિક સત્સંગ સમાચાર

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી પ.પુ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી તેમજ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીના સંકલયથી દર બે માસે મુંબઈના અલગ અલગ વિસ્તારોમાં ભવ્ય સત્સંગ સભાનું આયોજન ત્યાં વસતાં હરિભક્તો દ્વારા કરવામાં આવે છે અને હજારો ભક્તો લેગાં થઈને પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી તેમજ પ.પુ. સંતોની દિવ્ય અમૃતવાળી-દર્શનનો લાભ લઈ આ માયાવી નગરીના પાશથી બચવા સતત પ્રયત્નશીલ રહે છે.

તા. ૧૮-૨-૦૭ના રોજ મુંબઈનગરીના કાંદિવલી ખાતે પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીની

દિવ્ય સંન્નિધિમાં ભવ્ય દ્વિમાસિક સત્સંગ સમાચાર રાયામાં આવી હતી.

સાંજે ૪.૦૦ કલાકે સૌપ્રથમશ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીને ઢાકોરજની આરતી ઉતારી હતી. શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - કાંદિવલીથી સભાસ્થાન સુધી પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીની ભવ્ય સ્થોભાયાત્રા વિશ્લેષણ જનસમૃદ્ધાયની સાથે કાઢવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ દ્વિમાસિક સત્સંગ સભા મંચમાં પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીને પોતાનું સ્થાન ગ્રહણ કર્યું હતું. ત્યારબાદ પ.પુ. વડીલ સંતો અને મુંબઈ શહેર અગ્રથી અને પ્રતિષ્ઠિત ભક્તો દ્વારા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીનું પુષ્પમાળા અર્પણ કરીને સ્વાગત

કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ પ.પુ. વડીલ સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્ઘોષન પછી પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીને સહુ ભક્તજનોને ભગવાનનો મહિમા સમજાવીને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષા વરસાવી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

અંતમાં ઢાકોરજ તેમજ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીની આરતી ઉતારી સભાની સમાપ્તિ કરવામાં આવી હતી. પછી સહુ ભક્તજનો ઢાકોરજનો મહાપ્રસાદ આરોગી છૂટા પડ્યા હતા.

વેજલપુર(ખેડા ફળિયા)ને આંગણે યોજાયેલ દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ

વેજલપુર(ખેડા ફળિયા) ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્ડ્રપ્રસાદજી

મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ તા. ૧૮-૨-૦૭ના રોજ રાયામાં આવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે વડતાલથી પ.પુ. ધનશ્યામસ્વામી -

રધુવીરવાડી, પ.પુ. ધર્મવલ્લભ સ્વામી - સરધાર વગેરે બ્રહ્મનિષ સંતો પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

સાંકરદા-ભાદરવાને આંગણે યોજાયેલ દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ

વડોદરા જલ્લાના સાંકરદા તથા ભાદરવા ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી

નૃગેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ તા. ૨૦-૨-૦૭ના રોજ રાયામાં આવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે વડતાલથી પ.પુ. ધનશ્યામસ્વામી -

રધુવીરવાડી, પ.પુ. ધર્મવલ્લભ સ્વામી - સરધાર વગેરે બ્રહ્મનિષ સંતો પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

અંકલેશ્વરમાં યોજાયેલ મહાપૂજા પ્રસંગે પદ્મારતા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી

તા. ૨૦-૨-૦૭ના રોજ સાંજે ૬.૦૦ કલાકે પ.મ. શ્રી જીતુભાઈ બ્રહ્મભક્તેને ત્યાં યોજાયેલ મહાપૂજામાં વડતાલથી પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીના સંતમંડળ સાથે પદ્મારતા હતા.

શ્રીજમહારાજ અને ધર્મકુલ પરીવાર તેમજ

પાંચસો પરમહંસોનું પોદ્ધોપચારથી પૂજન કરી મહાપૂજાની પૂર્ણાંહૃતી કરવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ યજમાનશ્રી દ્વારા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીનું પુષ્પમાળા પહેરાવી ભાવભીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. અંતમાં પ.પુ.

લાલજી મહારાજશ્રીને પદ્મારતા પરીવારને રૂડા આશીર્વાદ પાઠ્યા હતા.

ત્યાંથી વિદાય લઈને ભરુચમાં વસતા ભાવિક ભક્તોના આમંત્રણને માન આપીને તેઓના ધરોમાં પદ્મરામણી કરી પાવન કર્યા હતા.

બંડારિયા(ગારિયાધાર)ને આંગણે યોજાયેલ દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ

ગારિયાધાર તાલુકાના બંડારિયા ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં

વિરાજમાન દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ તા. ૨૦-૨-૦૭ના રોજ રાયામાં આવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે સરધારથી પ.પુ. પૂર્ણસ્વરૂપ સ્વામી, પ.પુ. ધ્યેય સ્વામી, પ.પુ. બાલમુદ્રણ સ્વામી વગેરે બ્રહ્મનિષ સંતો પધારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો.

આ પ્રસંગે સવારે ૭.૦૦ કલાકે વેદોક્ત

મંત્રોચ્ચારની સાથે ઢાકોરજનો કેસરજળ વડે અલિષેક પ.પુ. સંતો તથા યજમાનશ્રી દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ ઢાકોરજને અન્નકૂટ ધરાવીને આરતી ઉતારવામાં આવી હતી.

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય સંક્ષિપ્તિમાં નવસારીને આંગણે યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવ

નવસારીને આંગણે તા. ૨૪-૨-૦૭ના રોજ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર આયોજન ભવ્ય શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રસંગે વડતાલથી પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી બરાબર ૮.૦૦ કલાકે પધાર્યા હતા. તેઓશ્રીનું ગામના ભાગોળેથી ભવ્ય શોભાયાત્રા દ્વારા દબદબાપૂર્વક સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. શોભાયાત્રાની સભાસ્થાને સમાપ્તિ કરવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ સભામંચમાં પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી પધાર્યા હતા. તે ઓનું અમરે લીનિવારી પૂ. કો. રવામી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી, પૂ. ઘનશ્યામસ્વામી - રધુવીરવાડી, પૂ. વકીલ સ્વામી, પૂ. બ્રહ્મ સ્વામી - સરધારાટિક સંતો તથા અગ્રગણ્ય ભક્તો દ્વારા પુષ્પમાળા પહેરાવી સ્વાગતપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પૂ. સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્ઘોષન પછી પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહૃદ ભક્તજનોને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષા વરસાવી

હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

સભા સમાપ્તિ બાદ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી મહિલા અને પુરુષ મંદિરમાં પદારી ઠાકોરજની આરતી હતી.

અંતમાં સુરત, બીલીમોરા, વલસાડ, વાપી, પારડી આદિક વિસ્તારોમાંથી પદારેલા અસંખ્ય ભક્તજનોએ રીંગણાના શકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

વડોદરામાં પ.પુ. નાના લાલજી મહારાજશ્રીના સાંનિધ્યમાં યોજાયેલ માસિક સત્સંગ સભા

તા. ૨૫-૨-૦૬ના રોજ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ મંડળ આયોજન માસિક સત્સંગ સભામાં વડતાલથી પ.પુ. નાના લાલજી શ્રી પૂર્ણેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી પધાર્યા

હતા. તેઓશ્રીનું પૂ. ઘનશ્યામસ્વામી - રધુવીરવાડી તથા સરધારથી પૂ. નિખામસ્વામી વગેરે સંતો-ભક્તો દ્વારા પુષ્પમાળા અર્પણ કરીને સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ પૂ. સંતો-ભક્તોના પ્રાસંગિક ઉદ્ઘોષન પછી પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહૃદ ભક્તજનોને વચ્ચાનુત્-ગ્રંથનો ખૂબજ મહિમા સમજાવીને આશીર્વાદની અમૃતવર્ષા

વરસાવી હતી. ત્યારબાદ સૌ કોઈ ભક્તોએ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીના સમીપ દર્શનનો લ્હાવો લીધો હતો.

અંતમાં ઠાકોરજ તેમજ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીની આરતી ઉતારી સભાની સમાપ્તિ કરવામાં આવી હતી. પછી સહૃદ ભક્તજનો ઠાકોરજનો મહાપ્રસાદ આરોગી ધૂટા પડ્યા હતા.

કાશીપુરાને આંગણે યોજાયેલ દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ

વડોદરા જલ્લીના કાશીપુરા ગામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી નૂતન શ્રી

શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં વિરાજમાન દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ તા. ૨૩-૨-૦૭ના રોજ રાખવામાં આવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે વડતાલથી પૂ. ઘનશ્યામસ્વામી - રધુવીરવાડી, પૂ. ધર્મવલભ સ્વામી - સરધાર

વગેરે બ્રહ્મનિષ સંતો પદારી સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો. સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંઘ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજને ધરાવેલા રીંગણાના શકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

અમલપુરમાં યોજાયેલ શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભા

તા. ૨૮-૧-૦૭ના રોજ અમલપુર ગામખાતે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી

સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આપ્યોછન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે વડતાલથી પૂ. ઘનશ્યામસ્વામી - રધુવીરવાડી, પૂ. ધર્મવલભ સ્વામી - સરધાર, પૂ. સર્વમંગલ

સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો. સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંઘ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજને ધરાવેલા રીંગણાના શકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

માંજરોતમાં યોજાયેલ શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભા

તા. ૨૮-૧-૦૭ના રોજ માંજરોતમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પુ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ તથા પ.પુ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી

નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર દ્વારા ભવ્ય શાકોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સવારે ૮.૦૦ કલાકે સત્સંગ સભાની શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે વડતાલથી પૂ. ઘનશ્યામસ્વામી - રધુવીરવાડી, પૂ. ધર્મવલભ સ્વામી - સરધાર, પૂ. સર્વમંગલ

સત્સંગ કથા-વાર્તાનો અમૂલ્ય લ્હાવો આપ્યો હતો. સત્સંગ સભાના અંતમાં વિશાળ સંઘ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોએ ઠાકોરજને ધરાવેલા રીંગણાના શકના મહાપ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

રાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

તાલાલા(ગીર)માં ઉજવાયેલ નૂતન મંદિરનો મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ

જુનાગઢ જલ્લાના તાલાલા (ગીર) ખાતે
ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્કૃપાથી
તેમજ પ.પૂ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી
અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮
શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગોન્પ્રસાદજી
મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી
સ્વામિનારાયણ મંદિરનો મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ
તા. ૭-૨-૦૭ના રોજ રાખવામાં આવ્યો હતો.

શોભાયાત્રા

આ પ્રસંગે તા. ૭-૧-૦૭ના રોજ સવારે
૬.૦૦ કલાકે વડતાલથી પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી
ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગોન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રી
પથાર્યા હતા. ગામના ભાગોળથી મંદિરમાં
પ્રતિષ્ઠિત થનાર મૂર્તિઓ તથા પ.પૂ. લાલજી
મહારાજશ્રી ભવ્ય શોભાયાત્રા કાઢવામાં આવી

હતી. આ શોભાયાત્રા આખામાં ફરીને નૂતન
મંદિરે વિરામપાટી હતી.

ત્યારબાદ સભામંચમાં પ.પૂ. લાલજી
મહારાજશ્રીએ પોતાના સ્થાન ગ્રહણ કર્યું હતું.
અમેરિકા સ્થિત વયામાનશ્રીએ દ્વારા પ.પૂ.
લાલજી મહારાજશ્રીનું કુલમાળાથી સ્વાગત
કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ બગસરા નિવાસી
પ.પૂ. લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી સ્વામી, વરજાંગ
જાળિયાથી પથારેલ પુરાણી સ્વામી શ્રી
શ્રીહરિદાસજી તથા પ.પૂ. ધનશયામસ્વામી -
રધુવીરવાડી વગેરે સંતો-ભક્તોએ પ્રાસંગિક
પ્રવચનો કર્યા હતા.

અંતમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ સહુ
ભક્તજનોને પોતાની દિવ્યમય અમૃતવાણી અને
સમીપ દર્શનનો લાભ આપી ધન્યભાગી બનાવ્યા

હતા.

મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા

તા. ૭-૨-૦૭ના રોજ સભા સમાપ્તિ બાદ
શુભ મૂર્હૂર્તમાં નૂતન મંદિરમાં શુભ મૂર્હૂર્તમાં
પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીએ ભૂટેવોના
વેદમંત્રોના ગાન સાથે અર્ચા સ્વરૂપ મૂર્તિમાં
પ્રાણપ્રતિષ્ઠાવિષિ કર્યો હતો. ત્યારબાદ
પ્રતિષ્ઠાવિષિની પ્રથમઅારતી ઉતારી ભક્તજનોને
માટે મંદિરના દ્વાર ખુલ્લા કર્યા હતા.

પ્રતિષ્ઠાવિષિ સંપદ થયા પણી શ્રીહરિ યાગ
યજણમાં પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી પથાર્યા હતા.
શ્રીફળ લીલું હોમી મહોત્સવ શ્રીહરિ યાગ યજણની
પૂર્ણાંસુંત્રિ કરી હતી.

ખોપાલામાં ઉજવાયેલ દેવોનો ૧૮મો વાર્ષિક પાટોત્સવ

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્કૃપાથી
તેમજ પ.પૂ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી
અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮
શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગોન્પ્રસાદજી
મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી
શ્રીજી પ્રાસાદિક ગામખોપાળા મંદિરમાં
બિરાજમાન શ્રી ડારિકુણા મહારાજ, શ્રી
ગોપીનાથજી મહારાજ આદિક દેવોના ૧૮મા
વાર્ષિક પાટોત્સવની ઉજવણી તા. ૮-૧૦-

૧૧/૨/૦૭ સુધી અતિ ધામધૂમપૂર્વક કરવામાં
આવી હતી.

આ પ્રસંગે પ.પૂ. સ્વામી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદ
દાસજીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય પ.પૂ. સ્વામી
વિવેકસ્વરૂપદાસજી વ્યાસાસને સંપ્રદાયના
મહાન સમાટ ગ્રંથરાજ 'શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન
કથાપારાયણ'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૧૧-૨-૦૭ના રોજ સવારે ૬.૦૦
કલાકે ડાકોરજનો કેસરયુક્ત પંચામૃત જળણી

અભિષેક કરીને અન્નકૂટ ધરાવીને આરતી
ઉતારવામાં આવી હતી.

આ પ્રસંગે સરધારથી પ.પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી
નિત્યસ્વરૂપદાસજી, અમરેલીથી પ.પૂ. સદ્. સ્વામી
શ્રી ભજિતસંભવદાસજી, પ.પૂ. એસ.પી. સ્વામી -
ગઢપુર, કોણારી સ્વામી - ગઢપુર, પુરાણી સ્વામી
શ્રી શ્રીહરિદાસજી - વરજાંગ જાળિયા તથા પ.પૂ.
ધનશયામસ્વામી - રધુવીરવાડી વગેરે સંતો પથારી
દર્શન-અમૃતવાણી અલભ્ય લાભ આપ્યો હતો.

આલો પીયાવા...

વડતાલ પીધાવિપતિ પ.પૂ. ધ.ધ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા
પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગોન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - પીયાવાનો ભવ્ય

॥ મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ ॥

મહોત્સવ તારીખ :- ૨૩-૪-૦૭ ઘેશાખ સુદ ૭ થી ૨૮-૪-૦૭ ઘેશાખ સુદ - ૧૨ સુધી

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન સમાદ પારાયણ

વક્તા :- પ.પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી - વડતાલ (હાલ - સરધાર)

કથા સમય :- સવારે ૮-૩૦ થી ૧૧-૩૦, બપોરે ૩-૩૦ થી ૬-૩૦

આયોજક :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર મહોત્સવ સમિતિ - પીયાવા

સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ નગર, મું. પીયાવા, તા. સાવરકુંડલા જી. અમરેલી ફો.નં. ૮૮૨૫૧ ૩૬૨૧૫

સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ

યાતો મીરા રોડ... સમસ્ત મુંબઈ પરાવિસ્તાર શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ મંડળ આયોજન વડતાલ પીઠાવિપતિ ૫.૫૦, ૫.૫૧, ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના અથયકાપદે તથા ૫.૫૦, ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના ઉપાયકાપદે મીરારોડ(મુંબઈ)ને આંગણે ભવ્ય

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણ મહોત્સવ ॥

મહોત્સવ તારીખ :- ૧૧-૪-૦૭ ચૈત્ર વદ - ૮ થી ૧૭-૪-૦૭ ચૈત્ર વદ - ૩૦ સુધી

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન સમાઝ પારાયણ

કથા સમય :- બપોરે ૩-૩૦ થી ૬-૩૦ રાતે ૮-૦૦ થી ૧૧-૦૦ આયોજક :- શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ મંડળ, સમસ્ત પરાવિસ્તાર - મુંબઈ
સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ નગર, સેક્ટર નં. ૧૦નું ગ્રાઉન્ડ, પૂનમ સાગરની સામે, મીરા રોડ (ઇસ્ટ) ફો.નં. ૮૮૭૩૫ ૧૫૧૭૨

યાતો નાના મુંજુયાસર...

ડડતાલ પીઠાવિપતિ ૫.૫૦, ૫.૫૧, ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના અથયકાપદે તથા ૫.૫૦, ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - નાના મુંજુયાસરનો ભવ્ય

વક્તા :- પૂ. સદ્. સ્વામી

શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી - વડતાલ (હાલ - સરધાર)

પદ્ધારો નાના મુંજુયાસર...

॥ ભૂર્ણિ પ્રતિષ્ઠા મહોદિસલુ ॥

મહોત્સવ તારીખ :- ૧૮-૪-૦૭ વેશાખ સુદ-૨ થી ૨૩-૪-૦૭ વેશાખ સુદ-૭ સુધી

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન પંચાંહ પારાયણ

કથા સમય :- સવારે ૮-૩૦ થી ૧૧-૩૦, બપોરે ૩-૩૦ થી ૬-૩૦ આયોજક :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર મહોત્સવ સમિતિ - નાના મુંજુયાસર
સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ નગર, મું. નાના મુંજુયાસર, તા. બગસરા જી. અમરેલી ફો.નં. ૮૮૭૭૭૧ ૭૦૬૫

યાતો રીબ...

ડડતાલ પીઠાવિપતિ ૫.૫૦, ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના

શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી અમારા પિતાશ્રી અ.નિ. શ્રી પરબતભાઈ મનજુભાઈ લીલાના મોકાર્થે રીબ ગામને આંગણે

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન સક્ષાંહ પારાયણ

મહોત્સવ તારીખ :- ૩-૪-૦૭ ચૈત્ર વદ - ૧ થી ૮-૪-૦૭ ચૈત્ર વદ - ૬ સુધી

વક્તા :- પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી - વડતાલ (હાલ - સરધાર)

કથા સમય :- સવારે ૮-૩૦ થી ૧૧-૩૦, બપોરે ૩-૩૦ થી ૬-૩૦

સ્થળ :- મુ. રીબ તા. ગોડલ વાયા : રીબડા જી. રાજકોટ ફો.નં. ૦૨૮૨૫ - ૨૬૧૩૧૬ મો. ૮૮૨૪૪ ૦૮૮૩૭

ડડતાલ પીઠાવિપતિ ૫.૫૦, ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી
નૂતન શિખરબધ્ય શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારના મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના ઉપક્રમે દક્ષિણ ભારતની ચન્તુર્થ

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્પેશ્યલ ટ્રેવિયાર્થ ॥

દ્વારા પ્રસ્તાવનાના વિષય :-
તા. ૩૧-૮-૦૭
શ્રાવણ વદ - ૩

દ્વારા પ્રસ્તાવનાના વિષય :-
રૂ. ૬,૦૦૦/-

તીર્થસ્થળો :-

કુલ દિવસ :-
૧૬ (સોણ)

આગમન :-
તા. ૧૫-૮-૦૭
ભાડવા સુદ - ૪

નાસિક, ત્રંભકેશ્વર, પંદ્રપુર, તિરુપ્પતિ બાલાજી,

શિવકંચી-વિષ્ણુકંચી, પક્ષીતીર્થ, ભૂતપુરી, ત્રીયના પલ્લી, શ્રીરંગકોત્ર, મદુરાઈ, રામેશ્વર, કન્યાકુમારી, ત્રીવેન્દ્ર.

વધુ વિગત માટે :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર, ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૧૧૨૧૧, મો. ૮૮૭૭૭૫૮૫૦૩

ચિંતન

નાં. ૨, એંક. ૬, ટા. ૨૦-૩-૦૭

સંસ્કારક :
૫.૫૦, ૫.૫૧, ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજ

અધ્યક્ષ :
૫.૫૦, ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્પ્રસાદજી મહારાજ

પ્રાયોજક :
પૂ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

પ્રકાશક :
શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર વતી કો. સ્વામી શ્રી વિરકસન્દુપદાસજી

તંત્રી :
સાધુ દિવ્યસ્વરૂપદાસજી

સંપાદક :
સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેઠાંતાચાર્ય)

સંપ્રદાયનો સર્વાર્થી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારનું રજિસ્ટર્ડ મુખ્યપત્ર ઈ.સ. ૨૦૦૫૩ ઓક્ટોબર
માસથી પ્રારંભિત, ૨૨ માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત થતું, આપણા સમય કુદ્દે - પરિવારાના આંદોલન અને સેસ્કારની સોંગ્રામ પ્રસરાયે અને જીવનનું અનેંદુર ઘનત્વ કરતું સામયિક.

લવાજમના દર :
પંચવાર્ષિક : રૂ. ૩૫૦/-
પચીસ વર્ષ લવાજમ : રૂ. ૭૫૦/-
પરટેશમાં લવાજમ : \$ 130 U.S.A.
: £ 100 U.K.

લવાજમાંગે ગ્રાહક પત્રવિધાર :
‘ચિંતન કાર્યાલય’
શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર
તા. ૩, રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫ ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૧૧૨૧૧
Visit us : www.chintansardhar.com
www.sardhar.org
E-mail : amrudhara2003@yahoo.com

જીવે રંગ રંગો માંદી, જો રંગ છૂટે નાંદી;
ધોયિયા ધોયે યાછે સારી ઉમરીયા, રંગ દે ચુનરીયા...
અહારાજ ! અમને આપની આશા-ઉપાસનાના રંગ એવા રંગનો કે ગમે તેવા તરહ-તરહના વિનોને આવે તો તેમાંથી ચલાપણન થઈએ.
હોળી માત્ર છાણાં-લાકડાના ટગલા બાળવાં તહેવાર નથી, એ તો એની સાથે ચિંતની દુર્ભાતા દૂર કરવાનો, મની માલિન વાસનાઓને બાળવાં પવિત્ર દિવસ છે. આ દિવસથી વિલાસી વાસનાઓનો ત્યાગ કરી ભગવાન પ્રત્યે પ્રેમ, સદ્ભાવના, સહાનુભૂતિ, ઈધનિધા, નિર્ભયતા, સ્વર્ધમાપદન વગેરે દેવી ગુણોનો વિકાસ કરવો જોઈએ. જીવનમાં ભક્ત પ્રહ્લાદ જેવી દિશે ભગવત્નિધા, સહનશીલતા, ક્ષમાશીલતા, પ્રત્યુત્ત્મ-કરણ, દયા, અહિંસા વગેરે દેવી ગુણોનું આવાડન કરવું જોઈએ.

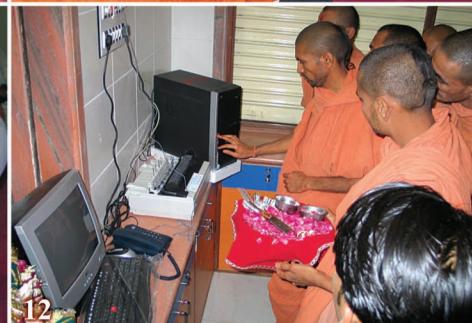
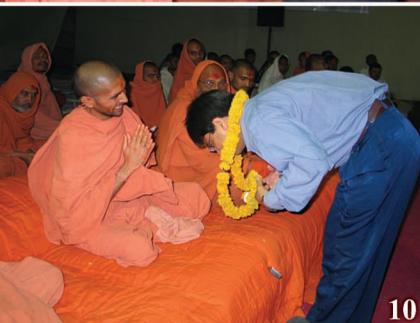
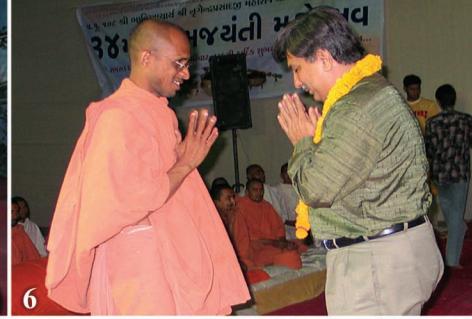
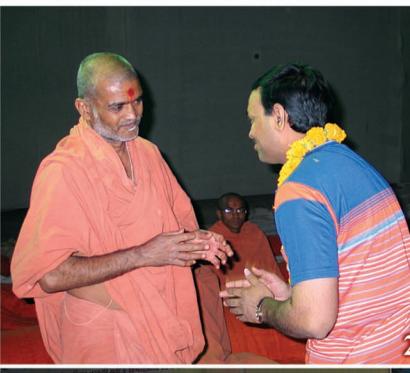
અનુક્રમણિકા ::

- જન્મોત્સવની ઉજવણી શા માટે ? ૦૨ - પાર્ષદ સર્વમંગલ ભગત
- ઉત્સવ-સમેયાનું સ્વરૂપ અને મહિમા ૦૪ - સાધુઅમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ ચાજુ ભગત
- એસે રંગ રંગો માંદી, જો રંગ છૂટે નાંદી; ધોયિયા ધોયે યાછે સારી ઉમરીયા, રંગ દે ચુનરીયા ૦૮ - સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ ચાજુ ભગત
- જેને ગુણો રીજાંનો ગિરધારી, એવા સંતની બલિહારી... ૧૨ - સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ ચાજુ ભગત
- હરિભક્તનો વર્ત્યાની રીતી ૧૬ - સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી
- ભૂષણ હત્યા એટલે જનેતા સ્ત્રીના માતૃત્વભાવનું ખૂન...!!! ૨૦ - સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી, સાધુ યોગેશ્વરદાસ
- પ્રેમાંદોનો રે બાલો... વરસ્યા અમૃત મેહ ૨૪ - સાધુ નિષ્ઠામસ્વરૂપદાસ
- આચંતિક કલ્યાણ ૨૬ - સ.ગૃ. સ્વામી શ્રી નંદિકોશરદાસજી-ખૂન
- સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા... ૨૮ - અહેવાલ : સ્વામી ઘનથામદાસજી - રષુવીરાચારી-વડતાલ તથા સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ - સરધાર

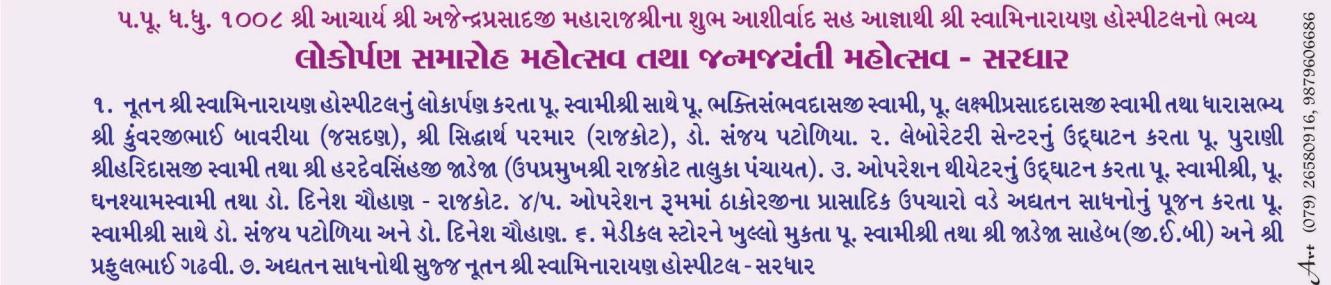
પ.પુ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથી યોજાયેલ વિવિધ કાર્યક્રમોની તરસીર દર્શન

૧. ગઢપુર મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉત્તારતા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૨. દાદાભાયરમાં યોજાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે પથારેલ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીનું સ્વાગત કરતા પૂ. એસ.પી. સ્વામી. ૩. દાદાભાયરમાં યોજાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે પથારેલ પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રીનું સ્વાગત કરતા કથાના યજમાન શ્રી પ્રહૃતિભાઈ ગઢવી. ૪. દાદાના દરખારગઢની ઓસરીમાં અમૃતવાણીનું રસપાન કરાવતા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૫. કથા-પારાયણ પ્રસંગે યોજાયેલ શ્રીહરિ યાગ યજાની પૂર્ણાઙ્કૃતીનો આરતી ઉત્તારતા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૬. નવસારી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં ઠાકોરજીની આરતી ઉત્તારતા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૭. નવસારીમાં યોજાયેલ શાકોસ્વમાં રીંગણાના શાકો વધાર લેતા પ.પુ. લાલજી મહારાજશ્રી. ૮. વડોદરામાં યોજાયેલ માસિક સભામાં દર્શન-અમૃતવાણીનો લાભ આપતા પ.પુ. નાના લાલજી મહારાજશ્રી. ૯. ખોપાળામાં બિરાજમાન દેવોના ૧૮મા વાર્ષિક પાટોસ્વ પ્રસંગે ઠાકોરજીને પંચામૃત જળેથી અભિપેક કરતા પૂ. વડીલ સંતો. ૧૦. ખોપાળામાં પાટોસ્વના ટિવસે સુંદર વાઘામાં શોભાતા દેવો. ૧૧. ખોપાળામાં પાટોસ્વ પ્રસંગે ઠાકોરજીને ધરાવવામાં આવેલ અન્રક્ષ્ટ.

પ.૪. ધ.૪. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્પ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આશાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલનો ભવ્ય લોકોપણ સમારોહ મહોત્સવ તથા જન્મજયંતી મહોત્સવ - સરધાર

નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલનું લોકોપણ સમારોહ પ્રસંગે પદ્ધારેલ મહાનુભાવેનું સ્વાગત કરતા પૂ. વડીલ સંતો. ૧. ધારાસભ્ય શ્રી કુંવરજીભાઈ બાવરીયા (જસદાશ) આવકારતા પૂ. લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી સ્વામી. ૨. શ્રી સિદ્ધાર્થ પરમાર (રાજકોટ)નું સ્વાગત કરતા પૂ. ભજિતસંભવદાસજી સ્વામી. ૩. શ્રી મગનભાઈ ધોણીયા (ચેરમેન- છ. સહ. ખરીદ-વેચાણ સંધ)નું સ્વાગત કરતા પૂ. પુરાણી શ્રીહરિદાસજી સ્વામી. ૪. શ્રી ધનશ્યામભાઈ ખાટરીયા (વાઈસ ચેરમેન - આર.ડી.સી. બેંક)નું સન્માન કરતા પૂ. કોઠારી સ્વામી - સરધાર. ૫. ડૉ. સંજય પટોળિયા (એમ.એસ. સર્જન - રાજકોટ)નું સ્વાગત કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી. ૬. ડૉ. ડેમાંગ વસાવડાનું સ્વાગત કરતા પૂ. લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી સ્વામી. ૭. શ્રી સી.ડી.જે.જી (પી.આઈ. વડોદરા)નું સ્વાગત કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી. ૮. શ્રી સ્વા. હોસ્પિટલ - સરધારના મેડિકલ ઓફિસર ડૉ. કાવઠીયાનું સ્વાગત કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી. ૯. શ્રી સ્વા. હોસ્પિટલ - સરધારના પ્રમુખ શ્રી નીતિનભાઈ દાંકેચા (ચેરમેનશ્રી - રાજકોટ લોધીકા સંધ) ઉપર રાજ્યો વરસાવતા પૂ. સ્વામીશ્રી. ૧૦. ડૉ. હિનેશ ચૌહાણ (એમ.ડી. સર્જન)નું સ્વાગત પૂ. સ્વામીશ્રી. ૧૧. લંડન પદ્ધારેલ શ્રી ટિનેશભાઈ ચોથાણીનું સન્માન કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી. ૧૨. મેડિકલ સ્ટોરમાં કોમ્પ્યુટર આઉટક સાથનોનું પૂજન કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી.

**પ.પુ. ધ.કુ. ૧૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્ડ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભ આશીર્વાદ સહ આજાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલનો ભવ્ય
લોકાર્પણ સમારોહ મહોત્સવ તથા જન્મજયંતી મહોત્સવ - સરધાર**

૧. નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલનું લોકાર્પણ કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી સાથે પૂ. ભક્તિસંભવદાસજી સ્વામી, પૂ. લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી સ્વામીના તથા ધારાસભ્ય શ્રી કુવરજીભાઈ બાવરીયા (જસદાસ), શ્રી સિદ્ધાર્થ પરમાર (રાજકોટ), ડૉ. સંજય પટોળિયા. ૨. લેબોરેટરી સેન્ટરનું ઉદ્ઘાટન કરતા પૂ. પુરાણી શ્રીહરિદાસજી સ્વામી તથા શ્રી હરટેવસિંહજી જાડેજા (ઉપપ્રમુખશ્રી રાજકોટ તાલુકા પંચયત). ૩. ઓપરેશન થીયેટરનું ઉદ્ઘાટન કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી, પૂ. ધનશ્યામસ્વામી તથા ડૉ. દિનેશ ચૌહાણ - રાજકોટ. ૪/૫. ઓપરેશન રૂમમાં ઠકોરજીના પ્રાસાદિક ઉપયારો વડે અધ્યતન સાધનોનું પૂજન કરતા પૂ. સ્વામીશ્રી સાથે ડૉ. સંજય પટોળિયા અને ડૉ. દિનેશ ચૌહાણ. ૬. મેરીકલ સ્ટોરને ખુલ્લો મુક્તા પૂ. સ્વામીશ્રી તથા શ્રી જાડેજા સાહેબ(જ.દ.બી) અને શ્રી પ્રકૃતલભાઈ ગટ્ટી. ૭. અધ્યતન સાધનોથી સુજગ નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ હોસ્પિટલ - સરધાર